

DOBRE PRAKTYKI

MAJĄCE WPŁYW NA ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH

Przykłady operacji zrealizowanych w ramach
Planu Operacyjnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich

Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach pomocy technicznej Programu Rozwoju
Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Materiał informacyjny opracowany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

DOBRE PRAKTYKI

**MAJĄCE WPŁYW NA ROZWÓJ
OBSZARÓW WIEJSKICH**

**Przykłady operacji zrealizowanych w ramach
Planu Operacyjnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich**

Wydawca: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Departament Pomocy Technicznej,
ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa, www.ksow.gov.pl

Opracowanie merytoryczne: CubeGroup S. A. na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
we współpracy z Centrum Doradztwa Rolniczego, urzędami marszałkowskimi, wojewódzkimi ośrodkami
doradztwa rolniczego oraz partnerami Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich

Projekt graficzny: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Egzemplarz bezpłatny

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Spis treści

Kiszenie kapusty, przędzenie i darcie pierza, czyli o obrzędach wsi świętokrzyskiej	6
Zwyczaje kurpiów, czyli tradycja mazowieckiej wsi.....	8
Jak dawniej pracowano? Dziedzictwo kulturowe zanikających zawodów	11
Sekrety tradycyjnego sadownictwa – odkryj dziedzictwo lokalnych odmian!	14
Splątane korzenie Ziemi Kamieńskiej	16
Kobiety-Liderki napędzają rozwój na polskiej wsi.....	19
Małopolscy aktywni bez granic, czyli miejsca pracy na obszarach wiejskich!	22
Czy produkty rolne mogą wpłynąć na długość i jakość życia?	26
Polscy pszczelarze z szansą na rozwój	28
Atlas możliwości – paszport do sukcesu! Poznaj turystyczny potencjał terenów wiejskich.....	31
Zrównoważony rozwój wsi w rękach młodego pokolenia!	34
Innowacje rolnicze na Warmii i Mazurach, czyli Twoja rola w rozwoju obszarów wiejskich	38
Zielone Innowacje: Ekologiczna Rewolucja w Lubaniu – Uprawa, Przetwórstwo i Dystrybucja	41
Podlaska Konferencja Agroturystyczna	43
W krainie lokalnych serów	45
Wołowe inspiracje.....	48
Innowacyjna pasieka i nowatorskie podejście do pszczelarstwa	50
Przyszłość pszczelarstwa – jak innowacje wspierają branżę miodową?.....	53
Podkarpacki sposób na ochronę środowiska i klimatu podczas prowadzenia działalności rolniczej	57
Przyszłość Winorośli: Innowacje w Uprawie, Ochronie i Pielęgnacji z Dbaniem o Jakość Gleby	61
Innowacyjna uprawa truskawki w systemie rynnowym i pod daszkami.....	64
Ekogala w służbie ekologicznej żywności i promocji nowoczesnych technologii.....	66
W trosce o bioróżnorodność	70
Efektywne rolnictwo może być przyjazne środowisku	72
Wiejska gościna w zgodzie ze środowiskiem!	76
Zagrody edukacyjne, czyli jak poprzez naukę wspierać rozwój gospodarstw	79
Z ekologią za Pan brat!	82
Nie tylko smacznie i zdrowo, ale też pięknie! Warsztaty dekorowania potraw	84
Zioła – skuteczne i skutecznie o ziołach! Konferencja w Podkarpackim Ośrodku Doradztwa Rolniczego	86
Świętokrzyska Kuźnia Smaków – szlakiem tradycji	88
Jak promować produkty i marki lokalne? „Na śliwkowym szlaku”	91

Szanowni Państwo!

W obliczu szybkich zmian społeczno-gospodarczych, rola i znaczenie obszarów wiejskich w kształtowaniu gospodarki stają się coraz bardziej istotne. Niezaprzeczalnie wieś pełni ważną funkcję produkcyjną we współczesnym świecie, będąc nieodłączną częścią większego mechanizmu ekonomicznego kraju. To tutaj rozwija się rolnictwo, pielęgnuje się tradycje, wytwarza żywność, hoduje zwierzęta.

Z dumą prezentujemy piątą edycję publikacji, która szczegółowo opisuje realizowane przedsięwzięcia i operacje w ramach Planu Operacyjnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich (KSOW). To projekty, które miały miejsce w roku 2022 i są konkretnymi przykładami działań w ramach planu na lata 2022-2023. Pokazują dynamiczny rozwój i innowacje wprowadzane na obszarach wiejskich.

Projekty realizowane w ramach PO KSOW mają aktywizować mieszkańców wsi, wspierać ich przedsiębiorczość oraz inicjatywy, mające na celu rozwój i poprawę jakości życia. Przy opracowaniu broszury zwróciliśmy szczególną uwagę na tradycję i wartości polskiej wsi w zestawieniu z duchem nowoczesności.

Przeczytaj tu Państwo zarówno o zmianach, wprowadzaniu nowych technologii, ekologii, jak i pielęgnowaniu zwyczajów i czerpaniu z tego, co z obszarami wiejskimi związane od wieków. Mowa o naturalnej uprawie, magicznej mocy ziół, czy produktach o niepowtarzalnych walorach smakowych.

Zapraszamy do lektury!

KISZENIE KAPUSTY, PRZĘDZENIE I DARCIE PIERZA, CZYLI O OBRZĘDZACH WSI ŚWIĘTOKRZYSKIEJ

TYTUŁ OPERACJI	Wskrzeszenie dawnych zwyczajów wsi świętokrzyskiej – pokazy obrzędowe i regionalna muzyka ludowa
REALIZATOR	Muzeum Wsi Kieleckiej
TERMIN REALIZACJI	Październik 2022
FORMA REALIZACJI	Impreza plenerowa
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 11: Aktywizacja mieszkańców wsi na rzecz podejmowania inicjatyw służących włączeniu społecznemu, w szczególności osób starszych, młodzieży, niepełnosprawnych, mniejszości narodowych i innych osób wykluczonych społecznie
PRIORYTET PROW	Priorytet 6: Wspieranie włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Seniorzy, dorośli, młodzież, osoby niepełnosprawne, mniejszości etniczne i narodowe
CEL OPERACJI	Angażowanie lokalnej społeczności do promowania dziedzictwa kulturowego dawnej wsi

Organizatorzy wydarzenia „Smaki Jesieni”
fot. Muzeum Wsi Kieleckiej

Tradycje wiejskie kształtowały się przez wiele pokoleń, tworząc bogate dziedzictwo kulturowe. Niezmiennie fascynują i budzą zainteresowanie nie tylko osób wywodzących się z danego regionu, ale i wśród turystów, którzy pragną odkryć unikalne aspekty życia i kultury wiejskiej. Zachowanie tych tradycji pomaga nam nie tylko zrozumieć, jakie było życie naszych przodków, ale także jak te doświadczenia wpłynęły na nasze współczesne społeczności lokalne. Projekt pt. „Wskrzeszenie dawnych zwyczajów wsi świętokrzyskiej – pokazy obrzędowe i regionalna muzyka ludowa” przysłużył się temu ważnemu celowi.

Przedsięwzięcie zostało zrealizowane przez Muzeum Wsi Kieleckiej, a jego głównym celem było zaangażowanie miejscowych społeczności w działania, mające na celu propagowanie dziedzictwa kulturowego wsi z przeszłości. Muzeum Wsi Kieleckiej wykorzystało wiedzę i umiejętności osób zaznajomionych z lokalnymi tradycjami i obrzędowością, aby przedstawić zwyczaje związane z życiem wiejskim, które dawniej były charakterystyczne dla mieszkańców okolic Kielc. Wydarzenie jednocześnie promowało muzykę ludową pochodzącą z obszaru województwa świętokrzyskiego, a zawierającą elementy dawnej gwary, charakterystycznej dla tego regionu.

CZY WIESZ, ŻE...

Park Etnograficzny w Tokarni to obszar, na którym znajduje się ponad 80 historycznych budynków, reprezentujących typowe cechy dawnej kieleckiej wsi, podzielonych na 6 sektorów tematycznych? W 1995 roku teren ten został oficjalnie wpisany do rejestru zabytków nieruchomych.

Do kogo był skierowany projekt?

Wydarzenie realizowane w ramach projektu było skierowane do osób zainteresowanych kulturą kielecczyzny – osób dorosłych, młodzieży, seniorów, osób niepełnosprawnych, a także do mniejszości etnicznych i narodowych.

Wydarzenie, które przyciąga tłumy turystów

W ramach projektu zorganizowano imprezę folklorystyczną „Smaki Jesieni”, która przyciągnęła do Parku Etnograficznego w Tokarni wielu turystów, zainteresowanych zgłębianiem lokalnej kultury. Głównym punktem programu były pokazy obrzędów, przygotowywane przez lokalne Koła Gospodyń Wiejskich. Obejmowały one takie działania jak kisenie kapusty w tradycyjnej beczce, przędzenie na przęślicy oraz darcie pierza.

Na scenie wystąpiły również zespoły ludowe z regionu świętokrzyskiego, prezentując lokalne pieśni i przyśpiewki. Wydarzenie to nie ograniczało się jednak tylko do widowisk, ponieważ odbywały się także degustacje potraw, włączając w to pieczone ziemniaki nad ogniskiem oraz zupy przygotowywane z jesiennych owoców i warzyw. W chałupie ze Złotnik można było zobaczyć wypiek tradycyjnych podpłomyków w starym piecu. Ponadto, podczas imprezy odbywały się pokazy tradycyjnych rzemiosł, w tym kowalstwa, garncarstwa i tkactwa. Doświadczone animatorki prowadziły warsztaty, na których można było nauczyć się tworzenia jesiennych bukietów. W ramach wydarzenia odbywał się także kiermasz lokalnych produktów i potraw, gdzie swoje wyroby prezentowali członkowie sieci Dziedzictwo Kulinarne Świętokrzyskie, Gospodarstwa Agroturystyczne z regionu świętokrzyskiego, producenci regionalnej żywności, Koła Gospodyń Wiejskich oraz rękodzielnicy. Impreza ta stanowiła doskonałą okazję do eksplorowania i cieszenia się tradycyjnymi smakami oraz rzemiosłami charakterystycznymi dla regionu świętokrzyskiego.

Prezentacja tradycyjnego rękodzieła
fot. Muzeum Wsi Kieleckiej

Prezentacja tradycyjnych wyrobów regionalnych
fot. Muzeum Wsi Kieleckiej

Kultura, Tradycja i Smaki Świętokrzyskiego: Sukcesy wydarzenia „Smaki Jesieni”

Projekt przyczynił się przede wszystkim do **aktywizacji społecznej**. Prezentacje pokazów obrzędowych i muzyki ludowej zaangażowały mieszkańców regionu i przyciągnęły gości nie tylko z różnych części Polski, lecz także zza granicy. Poprzez prezentację dawnej obrzędowości oraz muzyki ludowej wzbogaconej o lokalną gwarę udało się **zachować i promować kulturowe dziedzictwo regionu świętokrzyskiego**.

Przedsięwzięcie wspierało także **lokalnych solistów i zespoły ludowe**, pomagając im w kontynuowaniu tradycji muzycznych, charakterystycznych dla regionu świętokrzyskiego.

Muzyczni artyści ludowi, grając na zabytkowych instrumentach

ludowych, przyczynili się do zachowania tych cennych dziedzictw od zapomnienia.

W wydarzeniu wzięto udział ponad 100 wystawców, reprezentujących lokalne rękodzieło, producentów regionalnej żywności, Gospodarstwa Agroturystyczne i Koła Gospodyń Wiejskich, **promując lokalne produkty i rękodzieło**. Impreza przyciągnęła ponad 3 500 uczestników, co świadczy o jej dużym zasięgu i popularności wśród mieszkańców regionu oraz gości spoza niego.

Rezultaty projektu „Smaki Jesieni” stanowią ważny wkład w ochronę i promocję dziedzictwa kulturowego regionu świętokrzyskiego oraz aktywizację społeczności lokalnych.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

▶ mkonopka@mwk.com.pl

▶ <https://mwk.com.pl>

ZWYCZAJE KURPIÓW, CZYLI TRADYCJA MAZOWIECKIEJ WSI

TYTUŁ OPERACJI	Tradycja mazowieckiej wsi dla turystyki i edukacji
REALIZATOR	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego
TERMIN REALIZACJI	Październik 2022
FORMA REALIZACJI	Konferencja, publikacja, wideo-wywiady oraz filmy promocyjne
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 13: Promocja zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich
PRIORYTET PROW	Priorytet 6: Wspieranie włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Turyści, mieszkańcy województwa mazowieckiego, nauczyciele szkół podstawowych i średnich
CEL OPERACJI	Promocja i upowszechnienie tradycji mazowieckiej wsi w kontekście jej potencjału dla kreowania oferty turystycznej oraz w kontekście wspierania edukacji regionalnej

Mazowsze to region, który zdecydowanie zasługuje na większe zainteresowanie zarówno wśród polskich, jak i zagranicznych turystów. To było też celem projektu: „Tradycja mazowieckiej wsi dla turystyki i edukacji”. Inwestycja była skierowana przede wszystkim do potencjalnych turystów oraz mieszkańców regionu. W grupie docelowej znaleźli się również nauczyciele ze szkół podstawowych i średnich – aby zdobytymi informacjami mogli dzielić się ze swoimi uczniami i w ten sposób również przyczynić się do promocji regionu.

Odkryj artystyczne i praktyczne skarby Mazowsza – fascynujące dziedzictwo regionu

Mazowsze, region o bogatej historii i kulturze, skrywa niezliczone skarby, które łączą w sobie praktyczność z artystycznym pięknem. Odkryjmy razem te wyjątkowe wytwory:

- ▶ **Bursztynowe dziedzictwo Kurpi**
Historia bursztyniarstwa na Kurpiach sięga XIX wieku. Przez lata bursztyn był nie tylko cennym posagiem, ale i alternatywną walutą. W okresie międzywojennym i aż do lat 70. XX wieku bursztyn używany był do wymiany na takie dobra jak sól, czy nafta. Ciekawostką jest, że bursztyn ofiarowywano również w kościołach jako datki.
- ▶ **Dłubanka – tradycyjna łódź Mazowsza**
Dłubanka, wykonywana z jednego kawałka drewna, to łódź o długości do kilkunastu metrów, znana ze swojej zwrotności i lekkości. Używana głównie na rzekach i jeziorach. Ta niezatapialna łódź jest przykładem prostoty i praktyczności.
- ▶ **Mazowiecka ceramika – sztuka z gliny**
Rzemiosło ceramiki na Mazowszu to tradycja przekazywana z pokolenia na pokolenie. Każdy etap tworzenia – od mechanicznego wyrobienia gliny, przez ręczne modelowanie, aż do wypalenia w piecu garncarskim – świadczy o pasji i umiejętnościach rzemieślników.
- ▶ **Korowaj – symbol wspólnoty i tradycji**
Korowaj, obrzędowy chleb drożdżowy, jest integralną częścią ślubów we wschodniej Polsce, zwłaszcza

na pograniczu Mazowsza i Podlasia. Pieczony przez doświadczone korowajnice symbolizuje wspólnotę i tradycję. Pieczenie korowaja to nie tylko rzemiosło, ale i sztuka – czasami wymagająca nawet rozbierania pieca, by zachować nienaruszony kształt ciasta!

► **Wycinanki kurpiowskie – papierowe dzieła sztuki**

Wycinanki kurpiowskie, czyli dekoracyjne elementy z papieru, to wyjątkowy wyraz artystycznej ekspresji regionu. Te misternie wycinane, jednobarwne wzory, które zdobią wnętrza domów, często przedstawiają motywy roślinne i ptasie, stanowiąc ważny element kultury Kurpi Zielonych.

Każdy z powyższych elementów dziedzictwa Mazowsza to dowód na bogactwo kulturowe i artystyczne regionu, a także na umiejętności praktyczne jego mieszkańców. Od bursztynowego rzemiosła, przez tradycyjne łodzie, ceramikę, symboliczne chleby, aż po papierowe wycinanki – Mazowsze to skarbnica tradycji, która wciąż fascynuje i inspiruje.

Zwróć uwagę na mazowiecką wieś!

Działania w ramach inwestycji obejmowały tworzenie bogatych, wielowymiarowych treści, ukazujących dziedzictwo kulturowe Mazowsza.

Produkcja wideo-wywiadów z mieszkańcami Mazowsza

- To seria rozmów z mieszkańcami, którzy z pasją opowiadają o swoim zaangażowaniu w zachowanie lokalnych tradycji, stanowiła realne i żywe świadectwo kultury regionu. Od folklorystów, przez rzemieślników, po strażników ginących zawodów – każdy z nich wniósł swoją unikalną perspektywę i historię.

Przygotowanie przewodnika „Tradycje Mazowieckiej Wsi”

- Ta obszerna broszura, będąca nie tylko źródłem informacji, ale również inspiracją do odkrywania, zgromadziła wszechstronną wiedzę na temat tradycji i obyczajów charakterystycznych dla mazowieckiej wsi. Dokument ten stał się kluczowym elementem dla każdego, kto pragnie zgłębić i zrozumieć lokalną kulturę.

Realizacja dokumentalnych filmów o Mazowszu

- Filmy te zabierały widzów w podróż po malowniczych zakątkach Mazowsza, ukazując, jak tradycje są kultywowane i zachowywane. Od rzemiosła, przez muzykę i taniec, aż po regionalne kulinaria. Każdy film był podróżą odkrywającą bogactwo i różnorodność regionu.

Publikacja artykułów o wyjątkowych postaciach Mazowsza

- Wpisy te zapraszały czytelników do świata fascynujących ludzi Mazowsza, od bursztyniarzy i dłubankarzy, po garncarzy, korowajnice i muzykantów. Każdy z nich był ambasadorem swojego rzemiosła, dzieląc się swoją pasją i wiedzą.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Regionalnego. Wsparcie finansowe z budżetu państwa na realizację przedsięwzięcia. Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Regionalnego. Wsparcie finansowe z budżetu państwa na realizację przedsięwzięcia. Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Regionalnego. Wsparcie finansowe z budżetu państwa na realizację przedsięwzięcia.

Uczestnicy podczas konferencji
„Dziedzictwo kulturowe szansą rozwoju zrównoważonej
turystyki oraz edukacji regionalnej”
fot. UM woj. mazowieckiego

Wideo-wywiady, filmy, artykuły i przewodnik były dostępne w mediach społecznościowych oraz na platformach internetowych zarządzanych przez MROT, co pozwoliło dotrzeć z przekazem do szerokiej publiczności.

Konferencja „Dziedzictwo kulturowe szansą rozwoju zrównoważonej turystyki oraz edukacji regionalnej”

To wydarzenie było nie tylko okazją do promocji działań MROT, ale również stanowiło forum wymiany pomysłów i doświadczeń, zachęcając do innowacyjnego wykorzystania kulturowego dziedzictwa regionu w rozwoju turystyki.

Te zróżnicowane i kreatywne działania MROT znacząco

przyczyniły się do ożywienia i promocji bogatej kultury Mazowsza, podnosząc świadomość o jego dziedzictwie zarówno lokalnie, jak i na szerszej arenie.

Inicjatywy Mazowieckiej Regionalnej Organizacji Turystycznej - odnowienie i promocja kultury mazowieckiej

Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna (MROT) odgrywa kluczową rolę w promowaniu unikalnych walorów Warszawy i Mazowsza. MROT uczestniczy w realizacji różnorodnych projektów turystycznych i kulturalnych, stając się głównym orędownikiem turystyki w regionie.

Nie tylko promuje region, ale także inspiruje do odkrywania jego bogactwa. Stawia na Mazowsze jako modny kierunek turystyczny, który powinien przyciągać zarówno mieszkańców stolicy, jak i turystów z dalszych zakątków.

Organizacja wnosi istotny wkład w rozwój lokalnej gospodarki i przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców. MROT wspiera lokalne organizacje, samorządy oraz przedsiębiorców, rozwijając turystykę i promując region.

Rozwój turystyki regionalnej na Mazowszu, czyli efekty projektu

Projekt realizowany na Mazowszu przyniósł znaczące korzyści w dziedzinie turystyki. Wzbogacił wiedzę uczestników w kluczowych aspektach, takich jak turystyka zrównoważona czy turystyka kulturowa. Dzięki projektowi udało się skutecznie wykorzystać lokalny potencjał do tworzenia ofert turystycznych w regionach wiejskich. Projekt skupiał się na angażowaniu uczestników do poszukiwania i tworzenia innowacyjnych produktów turystycznych. Zwracał uwagę na zwiększenie liczby miejsc pracy w sektorze turystycznym i usługach pokrewnych. Wskazywał na zwiększenie dochodów właścicieli gospodarstw agroturystycznych, co mogłoby mieć szersze przełożenie na ogólny wzrost dobrobytu mieszkańców.

Uczestnicy mieli możliwość odkrywania lokalnych tradycji. Dzięki temu zyskali świadomość dziedzictwa kulturowego regionu. Zwiększenie poczucia tożsamości regionalnej wpłynęło na dumę i przywiązanie mieszkańców do tradycji. Szerzenie wiedzy o regionie wśród nauczycieli miało z kolei skutkować bogatszym i bardziej angażującym programem nauczania w szkołach, a w konsekwencji miało przyczynić się do nabywania szacunku do lokalnych wartości u najmłodszych mieszkańców.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ biuro@mrot.pl
- ▶ <https://modanamazowsze.pl/>
- ▶ <https://mrot.pl/>

JAK DAWNIEJ PRACOWANO? DZIEDZICTWO KULTUROWE ZANIKAJĄCYCH ZAWODÓW

TYTUŁ OPERACJI	Jak dawniej pracowano – warsztaty ginących zawodów
REALIZATOR	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego
TERMIN REALIZACJI	Maj – wrzesień 2022
FORMA REALIZACJI	Spotkanie (wykład) – Warsztaty
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 11: Aktywizacja mieszkańców wsi na rzecz podejmowania inicjatyw służących włączeniu społecznemu, w szczególności osób starszych, młodzieży, niepełnosprawnych, mniejszości narodowych i innych osób wykluczonych społecznie
PRIORYTET PROW	Priorytet 6: Wspieranie włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Mieszkańcy gminy Zagórz: dzieci, młodzież, dorośli oraz osoby starsze, osoby ze specjalnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
CEL OPERACJI	Zaprezentowanie bogactwa zanikających elementów dziedzictwa kulturowego i utrwalenie tego dziedzictwa wśród mieszkańców gminy Zagórz

Inicjatywa „Jak dawniej pracowano” przedstawiała odbiorcom zanikające bogactwo kulturowe, pochodzące z tradycji ludowej. Miała przekazywać i utrzymywać tradycyjne wartości wśród mieszkańców gminy Zagórz. Obejmowała przede wszystkim zaangażowanie w zachowanie tradycji oraz promowanie znajomości zawodów, które w niewielkim stopniu są kultywowane współcześnie: tkactwo, wikliniarstwo czy ceramika. W warsztatach wzięło udział 100 osób.

Warsztaty tkackie organizowane w ramach projektu „Jak dawniej pracowano – warsztaty ginących zawodów”
fot. UM woj. podkarpackiego

Co nieco o ginących zawodach

Liczba ginących zawodów jest trudna do dokładnego określenia, ponieważ zmienia się ona w zależności od postępu technologicznego, zmian społeczno-ekonomicznych czy globalnych trendów rynkowych. Niektóre zawody tracą na znaczeniu z powodu automatyzacji, zmian w strukturze gospodarczej, a także ze względu na ewolucję preferencji konsumentów. Przykłady zawodów, które mogą uchodzić za ginące, to np. niektóre tradycyjne rzemiosła, zawody związane z produkcją, które zostały zautomatyzowane, oraz te, które nie nadążają za nowoczesnymi technologiami np. tkactwo, kowalstwo, wikliniarstwo i ceramika, krawiectwo.

Kultywowanie zawodów ginących może przynieść różnorodne korzyści, zarówno dla jednostek, społeczności lokalnych, jak i dziedzictwa kulturowego. Jest też sposobem

na zaktywizowanie zawodowe osób starszych, niepełnosprawnych czy młodzieży. Wyroby tradycyjne są chętnie kupowane przez turystów odwiedzających region za sprawą swojej unikalności i kulturowego przekazu.

Wśród największych korzyści kontynuowania zawodów ginących należy wymienić ochronę dziedzictwa kulturowego. Przyczynia się ona do budowania lokalnej społeczności – przywracania i utrzymywania tradycyjnych wartości. Wzmacnia też turystykę kulturową: warsztaty z tradycyjnego rzemiosła mogą przyciągać turystów. To również budowanie różnorodności kulturowej, która spaja lokalną tożsamość. Warto wspomnieć o walorach edukacyjnych i zdobywaniu nowych umiejętności oraz zrównoważonym rozwoju – tradycyjne zawody są przyjazne dla środowiska i mogą podkreślać także ten aspekt.

Ginące zawody najsilniej zakorzenione w tradycji i historii gminy Zagórz to tkactwo, wikliniarstwo i ceramika. Jest to ważna część dziedzictwa kulturowego regionu.

Kiedyś posiadanie rzemieślniczego fachu było równoznaczne z zapewnieniem sobie pewnej przyszłości. Dobrych rzemieślników doceniano w każdej społeczności. Obecnie ich wyroby przetrwały jedynie jako atrakcje turystyczne lub wyjątkowe dzieła sztuki ludowej. Zostały zepchnięte na margines przez masową produkcję mechaniczną, pozbawioną duszy. W efekcie maleje liczba rzemieślników.

Jak zostać tkaczem, garncarzem lub wikliniarzem? Warsztaty z umiejętności ginących zawodów

W trakcie realizacji projektu Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Zagórz przeprowadził trzy cykle warsztatów, koncentrując się na różnych dziedzinach rzemiosła, takich jak tkactwo, wikliniarstwo i ceramika. Uczestnicy zostali podzieleni na trzy grupy, z każdą liczącą 10 osób. Celem tych warsztatów było nie tylko przedstawienie i praktyczne nauczanie ginących zawodów, ale także zdobycie podstawowych umiejętności w dziedzinie tkactwa, ceramiki i wikliniarstwa.

Warsztaty z tkactwa trwały łącznie 10 godzin, podzielone na dwie sesje po 5 godzin każda. Uczestnicy zapoznali się z tkactwem, jednym z najstarszych rzemioł na Podkarpaciu. Zaczęli od teoretycznego wprowadzenia do świata tkactwa, a następnie praktycznie nauczyli się przygotowywać ramę do tkania, manipulować osnową i dodawać nietypowe elementy dekoracyjne do gobelinu, korzystając z kolorowych nici i sznurków.

Efekt warsztatów ceramicznych prowadzonych podczas projektu „Jak dawniej pracowano – warsztaty ginących zawodów”
fot. UM woj. podkarpackiego

Warsztaty z ceramiki obejmowały również 10 godzin, podzielonych na dwie sesje. Uczestnicy pod okiem mistrza ceramiki ulepili naczynia codziennego użytku, takie jak misy, garnki czy kubki. Poznali różne techniki modelowania gliny oraz techniki zdobienia, zdobywając doświadczenie w pracy z gliną.

Warsztaty z wikliniarstwa trwały również 10 godzin i były podzielone na dwie sesje. Uczestnicy, przy użyciu wierzbowych gałązek, przenieśli się w świat tradycji i natury. Podczas warsztatów poznali historię zawodu wikliniarza, dowiedzieli się jak uprawiać i pozyskiwać wiklinę, a także poznali różne techniki plecionkarskie, wykonując koszyki pod kierunkiem doświadczonego rzemieślnika.

CZY WIESZ, ŻE...

Aby wyroby z gliny były trwalsze część wykonawców dodaje mączki szamotowej? Schudzenie gliny zmniejsza jej kurczenie oraz prawdopodobieństwo pęknięcia po wyschnięciu. Z mączką nie można jednak przesadzić, bo jej nadmiar zmniejsza przyczepność zaprawy oraz osłabia jej siłę spajania po wyschnięciu.

Zawody zapomniane, ale doceniane

Efekty prac uczestników zostały zaprezentowane podczas spotkania dotyczącego „Dawnego życia na wsi”, gdzie goście dowiedzieli się o wielokulturowości obszarów wiejskich, gdzie mieszkają, oraz o różnorodności strojów, architektury i codziennych zajęć.

Wykład przybliżył uczestnikom dawne rzemiosło oraz styl życia lokalnej społeczności na obszarach wiejskich. W wykładzie uczestniczyli zarówno zaproszeni goście, jak i uczestnicy warsztatów, jak i liczne osoby zainteresowane zawodami ginącymi.

Wykład w ramach spotkania dotyczącego „Dawnego życia na wsi”, podsumowującego warsztaty
fot. UM woj. podkarpackiego

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ mgokis@zagorz.pl
- ▶ mgokis.zagorz.pl

SEKRETY TRADYCYJNEGO SADOWNICTWA - ODKRYJ DZIEDZICTWO LOKALNYCH ODMIAN!

TYTUŁ OPERACJI	Tradycyjne odmiany sadownicze
REALIZATOR	Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
TERMIN REALIZACJI	Luty - grudzień 2022
FORMA REALIZACJI	Jednodniowe warsztaty, broszura
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 2: Działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich
PRIORYTET PROW	Priorytet 1: Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Mieszkańcy obszarów wiejskich, rolnicy, właściciele gospodarstw agroturystycznych, doradcy, osoby zainteresowane prowadzeniem sadów opartych na tradycyjnych odmianach
CEL OPERACJI	Zachowanie różnorodności genetycznej roślin poprzez wprowadzanie tradycyjnych odmian w dolnośląskich sadach, rozwój przedsiębiorczości i podejmowanie wspólnych innowacyjnych celów na rzecz rolnictwa i obszarów wiejskich, budowanie świadomości konsumenckiej w zakresie wytwarzania produktów wysokiej jakości dzięki stosowaniu mniejszej ilości środków ochrony roślin

Projekt przekazywał wiedzę rolnikom z terenów Dolnego Śląska, na temat tradycyjnego sadownictwa i najbardziej pożądaných odmian na terenie województwa. Uczestnicy dowiedzieli się między innymi, jak mogą wprowadzić poszczególne odmiany oraz poznali zasady funkcjonowania tradycyjnych sadów. Warsztaty pomogły nie tylko w uzyskaniu wiedzy o preferencjach konsumentów rynku dolnośląskiego, ale również w rozbudowaniu sieci kontaktów.

Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego - organizator inicjatywy

Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego (DODR) to instytucja działająca na terenie województwa dolnośląskiego, której celem jest wsparcie oraz doradztwo rolnikom i osobom zajmującym się produkcją rolno-spożywczą.

Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego:

- ▶ zapewnia rolnikom i producentom rolno-spożywczym dostęp do specjalistycznego doradztwa w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej, agrotechniki, gospodarowania gospodarstwem rolnym, zarządzania finansami, oraz innych dziedzin związanych z rolnictwem;
- ▶ prowadzi szkolenia, warsztaty i konferencje dla rolników, aby pomóc im w doskonaleniu swoich umiejętności i wdrażaniu nowoczesnych rozwiązań technicznych oraz technologicznych w produkcji rolno-spożywczej;
- ▶ angażuje się w projekty badawcze związane z rolnictwem, które mają na celu opracowanie nowych technologii, metod uprawy roślin czy hodowli zwierząt;
- ▶ zajmuje się promowaniem zdrowego żywienia, lokalnych produktów rolnych oraz edukacją konsumentów na temat rolnictwa i produkcji żywności;

- ▶ współpracuje z różnymi instytucjami publicznymi, w tym z administracją rządową, samorządami lokalnymi i innymi organizacjami rolniczymi, aby wspólnie rozwijać rolnictwo i obszar wiejski.

Uczestnicy podczas warsztatów
fot. Agnieszka Krzeszewska

W duchu tradycji i rynku lokalnego

Program warsztatów obejmował zarówno teoretyczne wprowadzenie do zalet zakładania tradycyjnych sadów, rozpoznawania różnych odmian, jak i praktyczne aspekty, takie jak techniki szczepienia czy wybór odpowiedniego czasu na rozmnażanie drzew owocowych.

Uczestnicy mieli również okazję do nauki o prowadzeniu ekologicznych sadów oraz wymiany doświadczeń. To nie tylko zaaktywizowało społeczność, ale przyczyniło się też do tworzenia sieci kontaktów. Część teoretyczną poprowadził Grzegorz Hodun z Instytutu Ogrodnictwa Państwowego Instytutu Badawczego w Skierniewicach.

Dodatkowo, po warsztatach wydano broszurę: „Tradycyjne odmiany sadownicze z terenu Dolnego Śląska”, która miała na celu dalsze rozpowszechnianie wiedzy na ten temat i jest dystrybuowana podczas różnych wydarzeń, organizowanych przez Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego.

Co udało się osiągnąć dzięki warsztatom? Poznaj efekty!

Realizacja warsztatów pozytywnie wpłynęła na zrównoważony rozwój obszarów wiejskich Dolnego Śląska. W inicjatywie wzięło udział 15 osób, które dzięki zdobytej wiedzy i nowo nabytym umiejętnościom, mogły wprowadzić nowoczesne rozwiązania w obszarze sadownictwa. Skoncentrowanie się również na tradycyjnych odmianach sadowniczych, pozwoli zachować różnorodność genetyczną drzew owocowych, a szerzenie wiedzy o innowacjach w tym zakresie, zwiększy zainteresowanie wprowadzeniem na rynek produktów lokalnych oraz zwiększy ilość podmiotów w sektorze małego przetwórstwa.

CZY WIESZ, ŻE...

Arboretum Uniwersytetu Wrocławskiego, czyli miejsce upraw drzew i krzewów w Wojstawicach pod Niemczą nie tylko prezentuje kolekcję starych odmian czereśni, ale także daje możliwość spróbowania owoców z kilkudziesięciu odmian tych drzew. Wystarczy, że odwiedzisz obiekt w sezonie! To unikalne miejsce łączy w sobie zarówno funkcje edukacyjne, jak i doświadczalne, dając możliwość bezpośredniego kontaktu z różnorodnością natury. Dodatkowo ogród stanowi swoistą przystań botaniczną, chroniąc wiele rzadkich, zagrożonych i ginących gatunków drzew oraz krzewów, co czyni go nie tylko atrakcją turystyczną, ale i ważnym centrum ochrony bioróżnorodności. Z kolei Pałac w Kamieńcu Ząbkowickim, oprócz swojej imponującej architektury, kryje również historię związaną z królową niderlandzką Marianną Orańską, która była jego właścicielką. Wyróżnikiem tego miejsca jest ogrodowa kolekcja starych odmian jabłoni, wśród których znajduje się odmiana „Książę Albert Pruski”.

Uczestnicy warsztatów w sadzie z tradycyjnymi odmianami
fot. Agnieszka Krzeszewska

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ sekretariat@dodr.pl
- ▶ www.dodr.pl

SPLĄTANE KORZENIE ZIEMI KAMIĘŃSKIEJ

TYTUŁ OPERACJI	Ze splątanych korzeni – cykl warsztatów rzemiosła i twórczości ludowej z wykorzystaniem natury, na terenach wiejskich Gminy Kamień Pomorski
REALIZATOR	Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego
TERMIN REALIZACJI	Czerwiec 2022
FORMA REALIZACJI	Warsztaty, spotkania, filmy
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 11: Aktywizacja mieszkańców wsi na rzecz podejmowania inicjatyw służących włączeniu społecznemu, w szczególności osób starszych, młodzieży, niepełnosprawnych, mniejszości narodowych i innych osób wykluczonych społecznie
PRIORYTET PROW	Priorytet 6: Wspieranie włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Mieszkańcy obszarów wiejskich Gminy Kamień Pomorski oraz uczniowie szkół wiejskich Powiatu Kamieńskiego, mieszkańcy terenów tzw. Ziem Odzyskanych – Pomorza Zachodniego (w kontekście braku jedności kulturowej), osoby dorosłe, starsze i młodzież, dzieci w wieku wczesnoszkolnym
CEL OPERACJI	Zbadanie tradycji kulturowych pod kątem

Warsztaty z cyklu „Ze splątanych korzeni” to projekt o głębokim znaczeniu społeczno-kulturowym. Celem jego inicjatorów było badanie i wykorzystanie bogactwa tradycji kulturowych oraz naturalnych zasobów terenów Gminy Kamień Pomorski.

Tytuł „Ze splątanych korzeni” symbolizuje zróżnicowane pochodzenie mieszkańców, a jednocześnie ich dążenie do wspólnego dziedziczenia i rozwijania tradycji ludowych regionu. Uczestnicy poznawali zwyczaje mieszkańców tych terenów oraz mogli dowiedzieć się, jaką rolę w ich codzienności odgrywała natura. Projekt nie tylko skupiał się na tworzeniu estetycznych wzorów, ale także promował kontakt z przyrodą i korzystanie z jej dobrodziejstw. Integracja w ramach warsztatów odbywała się również na drodze wymiany międzypokoleniowej. Projekt stawiał na ideę dzielenia się wiedzą, zachęcając do korzystania z doświadczenia seniorów w dziedzinie materialnej kultury ludowej. W ten sposób inicjatywa łączyła osoby młode i dorosłe, promując świadome odbieranie i współtworzenie współczesnej kultury ludowej.

Ziemia bogata w ludowe rzemiosło

Głównym punktem projektu były warsztaty tematyczne organizowane w miejscowościach na terenie Gminy Kamień Pomorski. Każde z tych spotkań stanowiło wyjątkową okazję do wymiany doświadczeń związanych z kulturą ludową oraz lokalną historią. Uczestnicy dzielili się domowymi tradycjami i historiami – często wzbogacanymi zdjęciami z domowych zbiorów. Spotkania miały służyć nie tylko wspieraniu tradycji ale także dyskusji na temat przyszłości rzemiosła i rękodzielnictwa na terenach wiejskich.

CZY WIESZ, ŻE...

Różne wpływy kulturowe na terenach Gminy Kamienia Pomorskiego to efekt jej bardzo bogatej historii? Sięga ona m.in. czasów łowców reniferów, grodów Słowian i sąsiedztwa Wikingów i odegrała kluczowe znaczenie w procesie chrystianizacji regionu. Jeszcze do końca II wojny światowej stanowiły część ziem niemieckich.

W wybranych miejscowościach odbywały się następujące warsztaty:

- ▶ Rzewnowo – wytwarzanie kadzideł i świec z lokalnych roślin,
- ▶ Chrzążczewo – spacer botaniczny, gotowanie i tworzenie domowych kosmetyków,
- ▶ Sibin – warsztaty plecenia wiklinowych koszy,
- ▶ Miłachowo – warsztaty ceramiczne,
- ▶ Trzebieszewo – tworzenie tradycyjnych kamieńskich pisanek,
- ▶ Rozwarowo – warsztaty naturalnego barwienia tkanin.

Do prowadzenia warsztatów w ramach projektu zaproszono osoby, które od lat z zaangażowaniem i pasją pielęgnują regionalne tradycje. Dzięki ich zaangażowaniu uczestnicy projektu mieli okazję nie tylko poznać, lecz również praktycznie doświadczyć tradycji ludowych, rzemieślniczych oraz korzystania z naturalnych zasobów otaczającego środowiska. Takie oddolne inicjatywy mogą stanowić siłę napędową kształtującą kreatywność i przywiązanie lokalnej społeczności do tradycji w kolejnych latach.

Naturalne świece i kadzidła przygotowane przez uczestników warsztatów
fot. UM woj. zachodniopomorskiego

Wśród prelegentek warsztatów znalazły się:

- ▶ Pani Natalia, znana także jako Płonka Podleśna,
- ▶ Pani Leokadia, prowadząca pracownię wikliniarską *Wiklinowe Marzenie*,
- ▶ Pani Nadia, instruktorka Kamieńskiego Domu Kultury (KDK),
- ▶ Pani Anna, instruktorka Kamieńskiego Domu Kultury,
- ▶ Pani Ola, pomysłodawczyni projektu *Dziki Barwy*, autorka książki i bloga o naturalnym barwieniu tkanin.

Spotkania w ramach projektu skupiały się nie tylko na tworzeniu rękodzieła, ale także oferowały przyjemne doświadczenie wspólnego spędzania czasu. Poczęstunki, ogniska, muzyka oraz różnorodne formy integracji sprawiły, że mieszkańcy wsi i odwiedzający goście mieli szansę lepiej się poznać i spędzić razem czas w przyjaznej atmosferze. To nie tylko okazja do nauki nowych umiejętności, ale również możliwość budowania silniejszych więzi społecznych.

Czym skorupka nasiąknie za młodu...

Atrakcje podczas spotkań warsztatowych były skierowane do osób w różnych wieku – w tym młodzieży i dzieci w wieku wczesno-szkolnym. I choć część z wytwarzanych rękodzieł wymagała od uczestników trochę więcej wprawy oraz cierpliwości – to najmłodszy także wykazywali się czynnym udziałem.

Najlepszym dowodem na to jest chociażby duże zainteresowanie warsztatami z tworzenia pisanek. Dzieci z dużym zaangażowaniem i determinacją włączyły się do pracy, odkrywając radość i kreatywność związaną z tradycją zdobienia jajek.

Do najmłodszych skierowany był także ostatni punkt projektu – spotkanie z Zespołem Ludowym Stawnianki, w szkołach podstawowych w lokalnych gminach – Wolinie i Świerznie, oraz w Kamieniu Pomorskim.

Dla wielu uczniów była to pierwsza okazja do poznania i obcowania z tradycyjną kulturą ludową. Dzieci miały okazję nie tylko posłuchać autorskich pieśni zespołu, ale także uczestniczyć w warsztatach, podczas których poznawały tradycyjne smaki i uczyły się obsługi dawnych sprzętów domowych.

Takie wydarzenia nie tylko stanowią fascynujące doświadczenie dla dzieci, ale także otwierają przed nimi drzwi do bogactwa tradycji ludowej. Poprzez bezpośredni kontakt z rzemiosłami i zwyczajami przodków, młodzi uczestnicy projektu mają szansę zanurzyć się w historii swojej społeczności. To nie tylko lekcja kultury, ale również inspiracja do pielęgnowania dziedzictwa ludowego w przyszłości, kształtując postawę szacunku i zrozumienia dla tradycji przekazywanej przez pokolenia.

Rezultaty projektu

Projekt „Ze splecionych korzeni” przyniósł znaczące efekty, będąc nie tylko źródłem nowych umiejętności, ale także narzędziem integrującym mieszkańców wsi w duchu tradycji. Wspólne tworzenie nie tylko przyczyniło się do spędzenia czasu w sposób produktywny i ciekawy, ale również wzmocniło więzi społeczne małych społeczności wiejskich.

To nie tylko wyjątkowa szansa na tak bliskie obcowanie z kulturą ludową, ale także platforma wymiany doświadczeń, integrując mieszkańców i umożliwiając im korzystanie z wiedzy specjalistów w dziedzinach trudnodostępnych i niespotykanych na co dzień.

Wzmacnianie więzi międzyludzkich i międzypokoleniowych poprzez korzystanie z bogactwa dziedzictwa kulturowego to klucz do budowania silnej społeczności, gotowej do kontynuowania i rozwijania wartości przekazywanych z pokolenia na pokolenie.

Pamiętkowe zdjęcie uczestników warsztatów w Rzewnowie
fot. UM woj. zachodniopomorskiego

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ dyrektor@kamienskidomkultury.pl
- ▶ biuro@kamienskidomkultury.pl
- ▶ www.kamienskidomkultury.pl

KOBIETY-LIDERKI NAPĘDZAJĄ ROZWÓJ NA POLSKIEJ WSI

TYTUŁ OPERACJI	Kobiety liderkami zmian na polskiej wsi
REALIZATOR	Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
TERMIN REALIZACJI	Październik 2022
FORMA REALIZACJI	Filmy
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 3: Gromadzenie przykładów operacji realizujących poszczególne priorytety Programu
PRIORYTET PROW	Priorytet 1: Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Kobiety w różnym wieku z regionu świętokrzyskiego
CEL OPERACJI	Rozpowszechnienie pozytywnych przykładów przedsiębiorczości i aktywności społecznej kobiet

Projekt „Kobiety liderkami zmian na polskiej wsi” odegrał ważną rolę w promowaniu i wzmacnianiu roli kobiet w rozwoju społeczności wiejskich województwa świętokrzyskiego. Dzięki programowi wiele kobiet miało możliwość rozwijania swoich przedsiębiorczych i społecznych inicjatyw. Film dokumentalny, który jest efektem realizacji rzuca światło na inspirujące historie ośmiu kobiet. Pokazane bohaterki – dzięki wsparciu z programu – stały się liderkami przemian w swoich społecznościach. Film zrealizowany na potrzeby projektu pokazuje, jak działania i sukcesy kobiet przyczyniają się do rozwoju lokalnych społeczności wiejskich, ale także inspirują inne kobiety do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym na wsi.

Stowarzyszenie AGROEKOTON, które podjęło się tego przedsięwzięcia, zrealizowało film dokumentalny „Kobiety liderkami zmian na polskiej wsi”, który opowiadał historię 8 kobiet, które wzięły udział w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich. Dzięki wsparciu programu, mogły rozwijać się i brać udział w pozarolniczych aktywnościach społecznych.

Film ukazał, jak te działania stały się alternatywą dla bezrobocia lub kultywowaniem ich pasji.

Kto wziął udział w projekcie?

W projekcie wzięło udział 8 beneficjentek Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich z województwa świętokrzyskiego. Wśród uczestniczek projektu znajdują się kobiety, które zarządzają własnymi przedsiębiorstwami oraz pełnią funkcje liderów w organizacjach pozarządowych. Między innymi, w filmie wzięła udział dyrektorka biura Lokalnej Grupy Działania, co przyczyniło się do zwiększenia świadomości i rozpowszechnienia wiedzy na temat dostępnych form wsparcia dla przedsiębiorczości na obszarach

Mieszanki gminy Bodzechów
fot. UM woj. świętokrzyskiego

Mieszkanca wsi Rzecznica Mokra
fot. UM woj. świętokrzyskiego

wiejskich. Film był skierowany do innych mieszkanków obszarów wiejskich, które jeszcze nie skorzystały z programu PROW, a które chciałyby skorzystać z szansy na rozwinięcie skrzydeł w swoich działalnościach.

Sukcesy kobiet na wsi. Przedsiębiorczość, Pasja i Wspólnota

Kluczowym aspektem prezentowanym w dokumencie jest przedsiębiorczość kobiet. Została ona ukazana nie tylko poprzez założenie własnej działalności gospodarczej, ale także poprzez umiejętność pozyskiwania środków na

działania w organizacjach i grupach nieformalnych, co miało znaczący wpływ na poprawę warunków życia w lokalnych społecznościach. Przykładem takich działań są obiekty użyteczności publicznej, jak świetlice wiejskie, które służą mieszkańcom.

Film ten nie tylko ukazał różnorodność i sukcesy kobiet z różnych części regionu, ale również stał się platformą do wymiany wiedzy i doświadczeń między tymi liderkami. Ich wspólną cechą jest przedsiębiorczość, kreatywność i pasja, która przyczynia się do osobistego rozwoju i w efekcie do rozwoju obszarów wiejskich. Osobiste przekazy wspomnianych kobiet, to historie, które mogą zainspirować i porwać do działania inne osoby żyjące w społeczności wiejskiej. Ponadto, dokument ten dostarczył cennej wiedzy na temat możliwości korzystania ze wsparcia oferowanego przez PROW, zwiększając zainteresowanie i świadomość na temat dostępnych środków.

Kadr z filmu
realizator: UM woj. świętokrzyskiego

CZY WIESZ, ŻE...

Jednym z miejsc, które zostało uwiecznione podczas nagrywania, był obiekt turystyczny i rekreacyjny, a mianowicie Park Nordic Walking? Projekt o energetyzującej nazwie „Marsz po zdrowie” to innowacyjna inicjatywa, która opiera się na pomysłach i rozwiązaniach, które są znane w innych miejscach, ale wprowadzają nowatorskie podejście na tym konkretnym obszarze. Projekt wykorzystał bogate możliwości jakie niosły za sobą lokalne zasoby turystyczne, przyrodnicze, historyczne, kulturowe oraz produkty lokalne. Trasy nordic walking zostały zaprojektowane z ich wykorzystaniem tak, by stanowiły interesującą atrakcję turystyczną dla osób chcących poznać ziemię świętokrzyską.

Owoce rezultaty, które dają nadzieję na przyszłość

Projekt przyniósł szereg pozytywnych rezultatów. Jednym z istotnych efektów działania było stworzenie filmu dokumentalnego, w którym zaprezentowano historie i osiągnięcia reprezentantek 8 gmin z obszaru świętokrzyskiego. Produkcję filmu umożliwiło wsparcie lokalnych społeczności, w tym Lokalnych Grup Działania oraz kół gospodyń wiejskich.

Realizacja projektu jednoznacznie pokazała, że kobiety zamieszkujące obszary wiejskie, mimo trudności w dostępie do rynku pracy, inwestycji i szkoleń, skutecznie radzą sobie

Bohaterka filmu Ilona Płaneta
fot. UM woj. świętokrzyskiego

z tymi wyzwaniami. Film stał się efektywnym narzędziem do prezentacji kreatywności i przedsiębiorczości kobiet, opierając się na pozytywnych przykładach z różnych gmin regionu świętokrzyskiego. Zyskał on wiele pozytywnych recenzji, a bohaterki filmu, zgodnie z celem projektu, stały się źródłem inspiracji dla innych mieszkanek obszarów wiejskich, dla których przedsiębiorczość jest kluczowym czynnikiem rozwoju.

Warto podkreślić, że bohaterki filmu pełnią różnorodne role społeczne i zawodowe, obejmując stanowiska właścielek własnych firm oraz liderów organizacji pozarządowych. Ich działania przyczyniają się do rozwoju lokalnych społeczności i stanowią wzór do naśladowania.

Dodatkowo, istotnym osiągnięciem projektu jest nawiązanie współpracy partnera KSOW z Lokalnymi Grupami Działania oraz innymi organizacjami pozarządowymi z regionu świętokrzyskiego. Ta współpraca otwiera możliwość udziału przedstawicielek tych organizacji w innych projektach, co stwarza perspektywę kontynuacji działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i wsparcia przedsiębiorczości w regionie.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ monika.witek@agroekoton.pl
- ▶ <https://www.agroekoton.pl/film-kobiety-liderkami-zmian-na-polskiej-wsi>

MAŁOPOLSCY AKTYWNI BEZ GRANIC, CZYLI MIEJSCA PRACY NA OBSZARACH WIEJSKICH!

TYTUŁ OPERACJI	Aktywni bez granic
REALIZATOR	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
TERMIN REALIZACJI	Maj – październik 2022
FORMA REALIZACJI	Warsztaty
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 11: Aktywizacja mieszkańców wsi na rzecz podejmowania inicjatyw służących włączeniu społecznemu, w szczególności osób starszych, młodzieży, niepełnosprawnych, mniejszości narodowych i innych osób wykluczonych społecznie
PRIORYTET PROW	Priorytet 6: Wspieranie włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Osoby starsze, osoby niepełnosprawne, młodzież, mniejszości narodowe, osoby zagrożone wykluczeniem społecznym
CEL OPERACJI	Aktywizacja mieszkańców wsi do podejmowania inicjatyw rozwojowych i kreowania miejsc pracy

Program miał pobudzić mieszkańców małopolskiej wsi do podejmowania inicjatyw związanych z rozwojem obszarów wiejskich, a w szczególności do tworzenia nowych miejsc pracy. Program „Aktywni bez granic” miał na celu zjednoczenie różnych grup społecznych i zapewnienie im równych szans na rozwój oraz aktywne uczestnictwo w życiu społecznym.

Odbiorcami działań byli mieszkańcy województwa małopolskiego, gminy Biskupice.

Często były to osoby o niskim statusie materialnym, które przez lata doświadczały izolacji społecznej, narastających problemów egzystencjalnych i miały ograniczony dostęp do przedsięwzięć kulturalnych.

Zorganizowane w ramach projektu warsztaty przyciągnęły 50 uczestników. Była to liczba zakładana na etapie planowania przedsięwzięcia. Realizowany program obejmował spotkania warsztatowe dla wyżej wymienionych grup społecznych, a przy tym zainicjowanie tworzenia inspirujących miejsc pracy na obszarach wiejskich. Dzięki programowi „Aktywni bez granic” udało się wykreować przestrzeń, w której różnorodne grupy społeczne mogły wspólnie pracować nad rozwojem swoich obszarów wiejskich i planować lepszą przyszłość.

Międzypokoleniowe warsztaty rękodzieła w ramach kampanii „Aktywni bez granic”
fot. UM woj. małopolskiego

Małopolskie wytwory - z czego słynie małopolska wieś

Małopolska wieś pełna jest artystycznych skarbów, które odzwierciedlają historię, kulturę i ducha tego regionu. Haft, ceramika, malarstwo ludowe, rzeźba i wiele innych form twórczości stanowią integralną część dziedzictwa artystycznego Małopolski, przyciągając miłośników sztuki i kultury z całego świata.

Haft - kunsztowne uplatanie historii w Małopolsce

Wśród popularnego rękodzieła warto wyróżnić haft, który do dziś można spotkać na ludowych strojach mieszkańców Małopolski, noszonych podczas świąt i regionalnych obrzędów.

Haft, z niemieckiego „spięcie” lub „spojenie”, to nie tylko technika zdobienia tkanin, skóry, czy filcu, ale również barwna opowieść o bogatej tradycji kulturalnej Małopolski. To sztuka, która rozkwitała na tych ziemiach od wieków, przekazując wspaniałe wzory z pokolenia na pokolenie. Warto zanurzyć się w tę fascynującą historię, w której tkwią korzenie regionu.

Niezwykłość haftu leży w procesie ręcznego zdobienia materiału. Za pomocą igły, nici i różnych dodatków tworzy się piękne wzory, które ożywiają tło tkaniny. W Małopolsce technika ta rozwijała się przez wiele wieków, zachowując swoją autentyczność i wyjątkowy charakter. Od połowy XVIII wieku, dzięki krosienkom, a później tamborkom od 1828 roku, haft stał się jeszcze bardziej precyzyjny i bogaty w szczegóły.

Ceramika, czyli małopolska sztuka kształtowania ziemi

Ceramika to nie tylko wyroby wytwarzane z gliny, to prawdziwa sztuka kształtowania ziemi i tworzenia z niej niezwykłych dzieł sztuki – dokładnie tak postrzegana jest w Małopolsce. Co więcej, ceramika stanowi nieodłączny element kultury i historii regionu. Słowo „ceramika” wywodzi się od greckiego „keramos”, co dosłownie oznacza glinę lub ziemię. Jest to więc połączenie natury i ludzkiego talentu.

W małopolskiej ceramice można odnaleźć wyjątkową wrażliwość na piękno natury oraz tradycyjne wzory i techniki. Wyroby ceramiczne, wypalane w odpowiednio uformowanej glinie, są dziełami sztuki, które przekazują historię i duszę Małopolski. To dziedzictwo, które przetrwało wiele wieków i nadal inspirowa artystów oraz rzemieślników do tworzenia unikalnych dzieł.

Podsumowując, haft i ceramika to nie tylko techniki rzemieślnicze, ale prawdziwe klejnoty kulturowe Małopolski. Te szlachetne wytwory sztuki powstają dzięki zdobieniu materiałów i formowaniu gliny, ale przede wszystkim są żywą opowieścią o bogatej historii, tradycji i duszy tego pięknego regionu.

Jak dba o region Centrum Kultury Gminy Biskupice?

Centrum Kultury Gminy Biskupice to magiczne miejsce, gdzie kultura i sztuka splatają się z troską o mieszkańców regionu. To nie tylko oferta atrakcji, ale serce i dusza społeczności, troszczące się o dziedzictwo kulturowe i rozwój mieszkańców.

Jako strażnik kulturowego dziedzictwa Centrum Kultury Gminy Biskupice działa na wielu płaszczyznach – od ochrony tradycji i sztuki ludowej, przez promocję lokalnych twórców, organizację wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych, po tworzenie przestrzeni dla rozwoju talentów i pasji.

Rękodzieło wykonane podczas warsztatów
w ramach kampanii „Aktywni bez granic”
fot. UM woj. małopolskiego

Organizowane przez Centrum spotkania i warsztaty uczą nowych umiejętności, a także integrują lokalną społeczność. Każde wydarzenie to wspaniała okazja do nawiązywania nowych znajomości, wymiany doświadczeń i budowania więzi międzyludzkich. Dzięki pracy Centrum region gminy Biskupice staje się miejscem, w którym kultura jest żywa, a mieszkańcy są jej częścią, tworząc niepowtarzalnego ducha tej ziemi.

Ocalić dziedzictwo i zjednoczyć społeczność: kultura i rozwój wsi małopolskich

Misją projektu Centrum Gminy Biskupiec było promowanie dziedzictwa kulturowego pięknej, małopolskiej wsi oraz zjednoczenie społeczności przy zachowaniu unikalnych, regionalnych tradycji i zaktywizowanie ich do działania na terenie regionu.

W ramach prowadzonych działań postawiono na różnorodność. Zorganizowano warsztaty rękodzieła ludowego – haftowania i wyrobu ceramiki, by przekazywane przez lokalnych mistrzów umiejętności zachowały się dla przyszłych pokoleń i podkreśliły wagę tzw. ginących zawodów. Ponadto przeprowadzono warsztaty dotyczące staropolskich kulinariów, gdyż odkrywanie regionalnych przepisów kulinarnej sztuki jest nie tylko uczczeniem tradycji, ale także sposobem na promowanie produktów lokalnych i zmotywowanie mieszkańców do podejmowania działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

Celem przyświecającym cyklowi warsztatów było zmotywowanie mieszkańców do rozwoju obszarów wiejskich i tworzenia nowych miejsc pracy. Dlatego zaangażowano całą społeczność – osoby starsze, młodzież, osoby z niepełnosprawnością, mniejszości narodowe i wszystkich, którzy chcieli przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu oraz wspólnie tworzyć przyszłość małopolskich wsi.

Projekt „Aktywni bez granic” to odpowiedź na potrzeby społeczno-kulturalne mieszkańców wsi oraz udana próba ocalenia dziedzictwa i zjednoczenia pokoleń. To także krok w kierunku lepszej przyszłości dla Małopolski!

Efekty warsztatów „Aktywni bez granic”

Należy podkreślić, że przeprowadzone spotkania warsztatowe nie ograniczają się tylko do krótkoterminowych rezultatów. Stanowią trwałe korzyści zarówno dla uczestników, jak i całej społeczności lokalnej. Oto kilka z najważniejszych efektów:

- ▶ **Rozwój relacji społeczności lokalnej:** Warsztaty umożliwiły uczestnikom nawiązywanie nowych relacji i przyjaźni zarówno w grupie rówieśniczej, jak i międzypokoleniowej. Sprzyja to budowaniu silniejszej i bardziej zintegrowanej społeczności oraz rozwojowi dzięki wymianie poglądów i doświadczeń.
- ▶ **Zwiększenie wiedzy i wzrost świadomości:** Warsztaty nie tylko dostarczyły praktycznej wiedzy, ale także podniosły świadomość uczestników w wielu dziedzinach życia społecznego – od kultury, po edukację i gospodarkę.

Kurs gotowania potraw kuchni staropolskiej w ramach kampanii „Aktywni bez granic”
fot. UM woj. małopolskiego

- ▶ **Podniesienie własnej wartości uczestników:** Dzięki wykonywaniu zadań uczestnicy zyskali pewność siebie, rozwinęli swoje umiejętności i zdobyli nowe doświadczenia, co ogólnie przełożyło się na wzrost ich poczucia własnej wartości oraz poszerzenie horyzontów.
- ▶ **Przeciwdziałanie marginalizacji:** Działania podejmowane w ramach projektu pomogły w zwalczaniu kulturalnej i edukacyjnej marginalizacji oraz społecznego wykluczenia niektórych mieszkańców regionu. Projekt objął różnorodne grupy społeczne, w tym osoby starsze, niepełnosprawne, młodzież i mniejszości narodowe o niskim statusie materialnym.
- ▶ **Zapobieganie chorobom psychicznym:** Aktywność społeczna i warsztaty miały pozytywny wpływ na zdrowie psychiczne uczestników, co pomaga w profilaktyce chorób psychicznych.
- ▶ **Zwiększenie doznań artystycznych:** Warsztaty i zajęcia artystyczne wpłynęły na rozwój wrażliwości estetycznej i kreatywności, co przyczynia się do pomysłowości i wdrażania nowych inicjatyw w regionie.
- ▶ **Aktywizacja mieszkańców wsi i kreowanie miejsc pracy:** Działania projektu, takie jak warsztaty międzypokoleniowe i edukacja dotycząca ginących zawodów, sprzyjają tworzeniu nowych miejsc pracy.
- ▶ Ponadto pojawiły się niezamierzone efekty projektu, takie jak nawiązanie kontaktu z osobami, które wcześniej nie współpracowały z instytucjami kultury. Otwiera to nowe możliwości dla rozwoju społeczności województwa małopolskiego i gminy Biskupice.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ ck@biskupice.pl
- ▶ kultura@biskupice.pl
- ▶ <https://www.ckbiskupice.pl/events/aktywni-bez-granic/>

CZY PRODUKTY ROLNE MOGĄ WPŁYNAĆ NA DŁUGOŚĆ I JAKOŚĆ ŻYCIA?

TYTUŁ OPERACJI	Anty Age – w jaki sposób produkty rolne wpływają na jakość i długość Życia
REALIZATOR	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego
TERMIN REALIZACJI	Listopad 2022
FORMA REALIZACJI	Konferencja
DZIAŁANIE KSOW	Ułatwianie wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich oraz wymiana i rozpowszechnienie rezultatów działań na rzecz tego rozwoju
PRIORYTET PROW	Wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Kobiety, mieszkanki wsi z województwa kujawsko-pomorskiego, przedstawicielki organizacji i instytucji wspierających rozwój obszarów wiejskich
CEL OPERACJI	Podniesienie wiedzy mieszanek wsi nt. sposobów uprawy, hodowli, przetwarzania i konserwacji produktów rolniczych, wzmacniających ich prozdrowotne działanie

Termin „**anty age**” (**anti-aging**) odnosi się do idei, że pewne produkty spożywcze mogą pomóc w opóźnieniu lub złagodzeniu procesów starzenia się organizmu. Ten pogląd opiera się na założeniu, że niektóre składniki odżywcze, witaminy, minerały i inne substancje zawarte w żywności mają korzystny wpływ na zdrowie, wygląd i ogólną kondycję organizmu, co przekłada się na lepszą jakość życia i potencjalnie dłuższą długość życia.

Projekt miał na celu zwiększenie wiedzy mieszanek wsi na temat metod uprawy, hodowli, przetwarzania i konserwacji produktów rolnych w sposób, który podkreśla ich korzystne właściwości zdrowotne. Uczestniczki wydarzenia miały poznać potencjalną zdolność produktów rolnych do wspierania zdrowego starzenia się poprzez dostarczanie składników odżywczych, które mogą chronić przed chorobami związanymi z wiekiem i wspierać ogólne dobre samopoczucie.

Zdrowie człowieka kiełkuje w glebie

Tematyka konferencji koncentrowała się na zagadnieniach związanych z uprawą, hodowlą, przetwarzaniem oraz konserwacją produktów rolnych. Rozpoczęcie cyklu specjalistycznych prelekcji nastąpiło od wykładu pt. „**Zdrowie człowieka kiełkuje w glebie**”, podczas którego prelegent podkreślił, że po II wojnie światowej rolnictwo w Polsce zaczęło wykorzystywać sztuczne nawozy i chemiczne środki ochrony roślin. Zaznaczył, że doprowadziło to do nadmiernej chemizacji rolnictwa i jego przekształcenia w kierunku produkcji masowej na dużą skalę. Drugi wykład, zatytułowany „**Żywność ekologiczna poprawia jakość i długość życia**”, podkreślał znaczenie metod produkcji rolniczej dla jakości plonów. Badania naukowe potwierdzają, że konsumpcja żywności ekologicznej przyczynia się do obniżenia ryzyka wystąpienia chorób nowotworowych, nadwagi, otyłości, a także zaburzeń metabolicznych i chorób

Uczestniczki wykładu podczas seminarium Anty Age
fot. UM woj. kujawsko-pomorskiego

CZY WIESZ, ŻE...

Stare odmiany zbóż są bogate we flawonoidy, czyli substancje o działaniu antyoksydacyjnym? Dzięki temu pomagają chronić organizm przed chorobami nowotworowymi, opóźniają procesy starzenia i pozytywnie wpływają na odporność. Najstarsza forma dzikiej pszenicy to pszenica samopsza, która jest uważana za roślinę leczniczą. Stare gatunki zbóż charakteryzują się wyższą zawartością białka, błonnika oraz witamin, a także mniejszą ilością zanieczyszczeń.

organicznej na hormony, płodność i zdrowie psychiczne. Zaznaczono, że w rozwiniętych krajach rośnie znaczenie medycyny spersonalizowanej, która koncentruje się na profilaktyce, indywidualnym podejściu i minimalizacji skutków ubocznych leków. Jedną z metod poprawy zdrowia jest ziołolecznictwo, które w połączeniu z dietą opartą na zdrowych produktach rolnych, staje się istotne w regulacji stanu zdrowia.

Ekologiczne rolnictwo w służbie zdrowia

W ramach prezentacji „Zacznij od siebie, proste sposoby na zdrowie i urodę”, wykładowczynie zachęcała do czerpania inspiracji z tradycji babć i ekologicznego rolnictwa, oraz do wykorzystania polskich (jasnota, nagietek, krwawnik) i zagranicznych ziół (kurkuma, gotu kola) we własnych uprawach. W wykładzie „Rak jelita grubego, a żywienie” podkreślono, że rak jelita grubego jest trzecim najczęstszym nowotworem na świecie, z większym ryzykiem w krajach uprzemysłowionych. Wskazano na błonnik, wapń, mleko, produkty mleczne, czosnek, ryby, przeciwutleniacze, flawonoidy, foliany i selen, a także aktywność fizyczną jako czynniki ochronne.

Wykład „Warto wiedzieć – co znajdziemy na etykiecie produktu” podkreślał znaczenie prawdziwych i jasnych informacji na etykietach żywności. Z kolei prezentacja „Odżywianie = Ruch = Życie Bez Stresu” uświadomiła słuchaczkom, jak brak wiedzy o odżywianiu i niezdrowy styl życia, w tym niewłaściwa dieta i nieznanie pochodzenia surowców (np. uprawy na zanieczyszczonych glebach, stosowanie herbicydów i pestycydów, pasze z antybiotykami w hodowli zwierząt, nadmierna ilość konserwantów), przyczynia się do przewlekłych dolegliwości i chorób cywilizacyjnych. Podkreślono, że niewystarczająca edukacja konsumentów w tych obszarach może być prekursorem wielu schorzeń społeczeństwa.

Efekty projektu

Rezultaty projektu były bardzo pozytywne: 150 kobiet, w tym rolniczki, członkinie kół gospodyń wiejskich oraz liderki społeczności wiejskich, uczestniczyły w konferencji, podczas której zyskały cenne informacje. Ich wiedza na temat produkcji i przygotowywania żywności w ramach legalnej działalności KGW uległa znaczącemu poszerzeniu. Uczestniczki lepiej zrozumiały, jak ich produkty mogą wpływać na zdrowie konsumentów, dowiedziały się również, jak odpowiednio znakować opakowania i informować o alergenach. Dodatkowo zdobyły wiedzę o tym, jak wykorzystywać żywność funkcjonalną w celu zapobiegania różnym schorzeniom.

sercowo-naczyniowych. Zaobserwowano również, że kobiety w ciąży spożywające produkty ekologiczne rzadziej doświadczają stanów przedrzucawkowych, a ich dzieci mają mniejsze ryzyko wystąpienia alergii skórnych i spodziectwa.

W kolejnej prezentacji, zatytułowanej „**Właściwości zdrowotne starych gatunków zbóż**”, omówiono korzyści zdrowotne takich pszenic jak samopsza, płaskurka i orkisz. W ramach konferencji odbył się również wykład na temat **wpływu żywności**

Wykładowca na konferencji Anty Age
fot. UM woj. kujawsko-pomorskiego

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ ksow@kujawsko-pomorskie.pl
- ▶ www.ksow.pl

POLSCY PSZCZELARZE Z SZANSĄ NA ROZWÓJ

TYTUŁ OPERACJI	Apiterapia szansą na innowacyjny rozwój na obszarach wiejskich
REALIZATOR	Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie
TERMIN REALIZACJI	Sierpień – wrzesień 2022
FORMA REALIZACJI	Konferencja, Wyjazd studyjny
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 2: Działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich
PRIORYTET PROW	Priorytet 1: Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Pszczelarze, rolnicy, właściciele kwater agroturystycznych i obiektów turystyki wiejskiej, mieszkańcy obszarów wiejskich, przedstawiciele doradztwa rolniczego, nauczyciele i pracownicy naukowcy zainteresowani apiterapią i apiturystyką
CEL OPERACJI	Wspieranie innowacji w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich

W obliczu szybkiego i intensywnego tempa życia, coraz więcej osób poszukuje alternatywy dla popularnych rozwiązań – zarówno w kontekście żywienia, terapii jak i turystyki.

Chęć powrotu do natury staje się powszechnym trendem, a fascynacja tym, co naturalne, silnie wpływa na wybory konsumenckie i styl życia. Zdrowe odżywianie, terapie oparte na naturalnych metodach stają się coraz bardziej atrakcyjne dla osób poszukujących równowagi i harmonii w otaczającym świecie.

To przede wszystkim doskonała okazja dla mieszkańców obszarów wiejskich. Wykorzystując zainteresowanie mogą aktywnie przyczynić się do rozwoju swojej społeczności i wsparcia lokalnego rynku pracy.

Projekt „Apiterapia” ma na celu popchnięcie przedsiębiorców wiejskich do innowacji w obszarze rolnictwa, produkcji żywności i leśnictwie. Nowe możliwości rozwoju mogą obudzić ducha przedsiębiorczości w mieszkańcach mniejszych miejscowości i przyciągnąć na wieś nowe rzesze zainteresowanych.

Czym są apiterapia i apiturystyka?

Apiterapia jest dziedziną medycyny alternatywnej. Koncentruje się przede wszystkim na leczeniu i profilaktyce różnych problemów zdrowotnych przy wykorzystaniu produktów pszczelich. Naturalne substancje takie jak miód, propolis, pyłek kwiatowy czy jad pszczoły, pełne są korzystnych właściwości zdrowotnych, co sprawia, że apiterapia zyskuje na popularności jako uzupełnienie konwencjonalnych metod leczenia.

Warsztaty z wyrobu kosmetyków domowych w Pasiece Pucer
fot. Anna Dykczyńska

Na podobne rozwiązania w dziedzinie turystyki stawia apiturystyka. Również wiązana z pszczelarstwem, jako tradycyjnym rzemiosłem, apiturystyka obejmuje szeroki zakres atrakcji. Do apiturystyki można zaliczyć m.in. wizyty w pasiekach, udział w warsztatach pszczelarskich, degustacje miodów czy zwiedzanie skansenów i muzeów poświęconych tej profesji.

Apiterapia – innowacyjny impuls dla pszczelarstwa

Korzyści wynikające z apiterapii i apiturystyki to m.in.:

- ▶ szerokie możliwości zastosowania w różnych typach działalności,
- ▶ rozszerzenie podstawowej funkcji pasiek,
- ▶ forma dywersyfikacji przychodów dla właścicieli hodowli pszczół,
- ▶ metoda promocji produktów pochodzenia pszczelego,
- ▶ rozwój działalności i tworzenie nowych miejsc pracy.

Więcej na temat korzyści i praktycznego wykorzystania apiterapii mówili prelegenci podczas konferencji plenerowej „Apiterapia szansą na innowacyjny rozwój pasiek”.

W skład programu wchodziły 3 wystąpienia:

- ▶ „Apiturystyka jako innowacyjna forma rozszerzenia oferty gospodarstw pszczelarskich” autorstwa dr Barbary Woś z Politechniki Opolskiej,
- ▶ „Apiterapia w praktyce pszczelarskiej – nowe źródło dochodu, nowe wyzwanie” – prelekcja Adriana Stankiewicza, st. specjalisty ds. pszczelarstwa z KPODR Minikowo,
- ▶ „Mniej znane produkty z ula wykorzystywane w apiterapii” – wykład mgr Elżbiety Kaśków z „Natura i my”.

Uczestnicy wykładów mieli okazję by dowiedzieć się więcej na temat wszechstronnych zastosowań produktów pszczelich. Mowa była nie tylko o samych produktach i technikach ich pozyskiwania ale także o ich prozdrowotnych właściwościach. Adrian Stankiewicz podczas wystąpienia podzielił się ze słuchaczami swoimi obserwacjami na temat dobroczynnego działania produktów pszczelich u klientów. Temat uzupełniła mgr Elżbieta Kaśków – w swoim wystąpieniu wspomniała też o uloterapii i produkcji ziołomiodów. Była to też okazja, by wyrobom prelegentów przyrzeć się z bliska.

Nie zabrakło też praktycznych informacji i wskazówek dotyczących rozwoju biznesu w kierunku apiturystyki. Dr Barbara Woś opowiedziała słuchaczom o tym, jak tworzyć oferty i pakiety turystyczne. Wskazała również organizacje, do których warto zwrócić się o pomoc w przygotowaniu takiego przedsięwzięcia.

Apiturystyka od strony praktycznej

Po części teoretycznej przyszła pora na praktykę. Podczas trzydniowego wyjazdu studyjnego uczestnicy mieli unikalną szansę zanurzenia się osobiście w świecie apiturystyki. Program wyjazdu obejmował kilka obiektów z województw mazowieckiego i warmińsko-mazurskiego, gdzie apiterapia stała się realnym sposobem na dywersyfikację dochodów. Miejsca te, jak Miodowa Manufaktura, Pasieka Edukacyjna Urle,

CZY WIESZ, ŻE...

Z dobroczynnych właściwości produktów pochodzenia pszczelego korzystano już w starożytności? Receptura na egipskie kadzidło kyphi datowana jest na rok 1500 p.n.e. Zastosowanie kadzidła było bardzo szerokie – od obrzędów religijnych, przez odkażanie domu po nadawanie przyjemnego zapachu ubraniom. Mówi się, że to pierwsze komercyjne perfumy na świecie.

Pamiętkowe zdjęcie uczestników wyjazdu z właścicielem pasieki, p. Krzysztofem Wieczorkiem
fot. Anna Dykczyńska

czy Pasieka Pucer, stały się inspiracją dla pszczelarzy do zróżnicowania działań pasiecznych, a także dla właścicieli agroturystyki, widzących nowe możliwości rozwoju swoich ofert.

Wizyty były okazją do wymiany doświadczeń, nawiązania kontaktów oraz zdobycia nowej wiedzy praktycznej. Warsztaty prowadzone przez specjalistów pszczelarstwa, aromaterapii i produkcji kosmetyków na bazie produktów pszczelich dostarczyły uczestnikom konkretnych umiejętności, które mogą z powodzeniem zastosować w swoich przedsiębiorstwach.

Podsumowanie projektu

Łącznie w projekcie wzięło udział 129 uczestników. Podczas konferencji i wyjazdu studyjnego, zainteresowani mieli okazję poznać praktyczne przykłady ofert apiturystycznych, skupiających się na usługach apiterapeutycznych w praktyce pszczelarskiej.

Grupowy wyjazd i spotkania z przedsiębiorcami działającymi w apiturystyce dostarczyły uczestnikom konkretnych wskazówek dotyczących tworzenia pakietów turystycznych związanych z pszczelarstwem. Projekt okazał się także źródłem obszernej wiedzy na temat szerokiego zastosowania produktów pszczelich.

Projekt był także okazją do nawiązania kontaktów i wymiany doświadczeń między uczestnikami. Rozmowy z właścicielami odwiedzanych obiektów i wykładowcami zapewniły inspirującą wymianę pomysłów i praktycznych spostrzeżeń. Efektywność projektu przejawia się również w zdolności grupy do porównania poznanych ośrodków pod kątem zaawansowania ich rozwoju, co stanowi wartość dodaną dla wszystkich zaangażowanych stron.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ anna.dykczynska@kpodr.pl
- ▶ <https://www.kpodr.pl/apiterapia-i-apiturystyka-innowacje-na-czasie/>

ATLAS MOŻLIWOŚCI - PASZPORT DO SUKCESU! POZNAJ TURYSTYCZNY POTENCJAŁ TERENÓW WIEJSKICH

TYTUŁ OPERACJI	Mazowiecka wieś. Atlas możliwości – paszport do sukcesu
REALIZATOR	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego
TERMIN REALIZACJI	Październik 2022
FORMA REALIZACJI	Publikacja
DZIAŁANIE KSWO	Działanie 13: Promocja zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich
PRIORYTET PROW	Priorytet 6: Promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Mieszkańcy województwa mazowieckiego, prowadzący działalność rolną lub szukający możliwości rozwoju zawodowego
CEL OPERACJI	Rozwój przedsiębiorczości w oparciu o turystyczny potencjał terenów wiejskich

Projekt „TERAZ MAZOWSZE” stawiał na rozwój przedsiębiorczości mieszkańców wsi z województwa mazowieckiego. Inicjatywa prezentowała potencjał turystyczny tych terenów w merytorycznej publikacji. Wydano ją nakładem papierowym – 2000 szt. Oraz udostępniono na stronie internetowej. Atlas miał za zadanie przekazanie wiedzy na tematy związane z rozwojem i zakładaniem działalności turystycznych ze szczególnym zwróceniem uwagi na agroturystykę. Wydana publikacja stanowi inspirację do działań w kierunku zakładania działalności turystycznej oraz jej zróżnicowania na obszarach wiejskich. Jednocześnie sprzyja rozwojowi mazowieckiej wsi, tj. kreowaniu większej liczby miejsc pracy w sektorze usług czasu wolnego i przeciwdziałaniu wyludnianiu się tych terenów. Projekt miał także na celu tworzenie i kultywowanie korzystnego wizerunku obszarów wiejskich oraz przekazywanie wiedzy na temat zrównoważonego rozwoju.

CZY WIESZ, ŻE...

Znaczącym punktem turystycznym na mapie północnego Mazowsza jest gotycki zamek w Ciechanowie, który istnieje od ponad siedmiuset lat? To jedyna twierdza książąt mazowieckich, która nie uległa podbojowi w czasach średniowiecza. Dziś w historycznych murach zamku mieszczą się sale muzealne.

Mazowsze posiada ogromny potencjał do rozwoju turystyki wiejskiej, w tym agroturystyki. Sprzyjają temu walory naturalne, jak również duże zróżnicowanie atrakcji i krajobrazu. Wzniesienia na wysoczyznach, liczne jeziora, rozległe łąki oraz rozsiane po terenie głązy narzutowe pozostawione przez skandynawski łądolód, obszary z wydmami oraz doliny głównych rzek regionu, takich jak Wisła, Bug i Narew, są stałym elementem pejzażu.

Agroturystyka

Agroturystyka jest formą zielonej turystyki. Ma na celu zdrowy odpoczynek w harmonii z przyrodą, przy jednoczesnym propagowaniu wartości proekologicznych. Pozwala na dodatkowe zarobkowanie na obszarach wiejskich, wspieranie rozwoju tych terenów oraz promocję wsi.

Usługi agroturystyczne nie są traktowane jako działalność gospodarcza, jeśli są oferowane przez osoby prowadzące

działalność rolniczą na własnym gospodarstwie rolnym. Co istotne, do prowadzenia agroturystyki nie jest niezbędny pełny tytuł własności gospodarstwa rolnego. Wystarczające jest posiadanie go na mocy umów cywilno-prawnych, takich jak dzierżawa lub użyczenie.

Agroturystyka cieszy się korzyściami podatkowymi i preferencyjnymi formami opodatkowania. Równocześnie nie musi spełniać warunków obowiązujących organizacje świadczące usługi turystyczne. Warto jednak zauważyć, że zakres tej działalności, podlegający preferencyjnym warunkom podatkowym, jest ograniczony. Włączenie dodatkowych usług wymaga opodatkowania.

Konieczne jest także zgłoszenie obiektów noclegowych do ewidencji gminnej oraz spełnienie określonych kryteriów technicznych, sanitarnych i przeciwpożarowych.

Rozwój agroturystyki jest powiązany z europejską polityką na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Unia Europejska dostrzega trend tworzenia zielonej turystyki i oferuje pomoc w zakładaniu gospodarstw agroturystycznych. Organizacje turystyki wiejskiej i agroturystyki na obszarze Europy zrzesza Europejska Federacja Agroturystyki i Turystyki Wiejskiej – w skrócie EuroGîtes.

Agroturystyka to nie tylko odpoczynek w harmonii z naturą, ale również aktywna promocja zielonej turystyki, propagowanie wartości ekologicznych, zapobieganie wyludnianiu się terenów wiejskich i promocja tych obszarów. Warto wiedzieć, że agroturystyka nie jest uzależniona od specyficznych lokalizacyjnych wymagań, ale do jej rozwoju sprzyjają pewne warunki. Należą do nich między innymi nietknięte środowisko naturalne, niska urbanizacja i industrializacja czy adekwatny rozwój infrastruktury technicznej i społecznej.

Obok działalności turystycznej na obszarach wiejskich, agroturystyka zakłada podejmowane działania przyjaznego środowisku i propagowanie wartości ekologicznych. Gospodarstwo agroturystyczne może mieć więc wiele wspólnego z ekoturystyką. Wielu gospodarzy agroturystycznych, zwłaszcza tych, których gospodarstwa zlokalizowane są w obszarach chronionych lub ich okolicach, wykazuje wyraźne zainteresowanie kwestiami ochrony środowiska i korzysta np. z odnawialnych źródeł energii.

„Atlas możliwości”

Atlas stanowi skuteczne narzędzie, które istotnie zwiększa poziom wiedzy na temat potencjału turystycznego Mazowsza oraz przedstawia zasady zakładania i rozwijania działalności turystycznej, z podkreśleniem agroturystyki.

Publikacja inspirowa do różnicowania prowadzonej działalności, co w rezultacie sprzyja rozwojowi wsi mazowieckiej, generuje nowe miejsca pracy, buduje pozytywny wizerunek obszaru i przeciwdziała zjawisku wyludniania wsi.

Dzięki uzyskanym informacjom rolnicy mogą dowiedzieć się, jak uatrakcyjnić ofertę turystyki wiejskiej, przygotować ją na miarę potrzeb rynku, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Budujemy poczucie wspólnoty i zapobiegamy wyludnianiu mazowieckiej wsi!

Agroturystyka propaguje wartości i kulturę terenów wiejskich. Tworzy również świadomość odpowiedzialności za środowisko i zamieszkiwany obszar. Jednocześnie buduje poczucie wspólnoty i tożsamości lokalnej. Uczucie przynależności jest kluczowe dla chęci pozostania na wsi oraz zaangażowania w rozwój zamieszkiwanej okolicy. Jednocześnie, tworząc nowe miejsca pracy i możliwości dodatkowego zarobkowania agroturystyka daje lokalnej społeczności możliwość utrzymania się i zapobiega ucieczce do miast w poszukiwaniu pracy. Tym samym zmniejsza się wyludnianie terenów wiejskich.

Okładka publikacji „Mazowiecka Wieś. Atlas możliwości - paszport do sukcesu”
fot. UM woj. mazowieckiego

Publikacja „Mazowiecka Wieś. Atlas możliwości – paszport do sukcesu” inspirowane do działania, uczy podejmowania zróżnicowanych działań i daje wiele możliwości do rozwoju turystyki na obszarach wiejskich. Zachęca do wykorzystania atutów mazowieckiej wsi i odpowiedzialności za swoją „małą ojczyznę”.

Czy jeszcze zajmuje się fundacja „TERAZ MAZOWSZE”?

Fundacja „TERAZ MAZOWSZE” została założona w celu szeroko zakrojonej promocji Mazowsza, obejmującej jego historię, atrakcje turystyczne oraz bogactwo przyrodnicze. Szczególny nacisk kładzie na działania edukacyjne, podejmując liczne działania wspierające inicjatywy związane z zachowaniem i rozpowszechnianiem wartości oraz tradycji narodowych. Jej wysiłki skupiają się również na budowaniu lokalnego patriotyzmu i tożsamości mieszkańców, co w efekcie przyczynia się do umacniania świadomości narodowej i obywatelskiej ludności Mazowsza. Do działań i osiągnięć fundacji „TERAZ MAZOWSZE” można zaliczyć:

- ▶ liczne reportaże i filmy promujące region na portalach internetowych;
- ▶ wprowadzenie pierwszej internetowej telewizji regionalnej, „Mazowsze.tv”;
- ▶ stworzenie aplikacji mobilnej dla szlaków turystycznych na Mazowszu;
- ▶ opracowanie trzech tras po Mazowszu i pięciu tras po Warszawie;
- ▶ integrację promocji kultury i turystyki np. poprzez wydanie dwóch wersji papierowych i e-booków dla przewodników Mazowieckiego Szlaku Literackiego. Połączenie w publikacji wędrówki szlakami literatów mazowieckich z promocją walorów przyrodniczych, historycznych i kulturowych Mazowsza;
- ▶ działalność Edukacyjną w Niepublicznej Placówce Oświatowej EDUCO;
- ▶ realizację projektów edukacyjnych, takich jak „Szkolny system doradztwa zawodowego w gminie Wieliszew” i „Zagrożenia w Cyberprzestrzeni”;
- ▶ stworzenie ponad 30 wykładów i filmów wykorzystywanych przede wszystkim przez nauczycieli w pracy z młodzieżą;
- ▶ nagranie i udostępnienie cyklu 10 wykładów skierowanych do nauczycieli szkół podstawowych na Mazowszu, zwiększając ich kwalifikacje w dziedzinie doradztwa zawodowego;
- ▶ wydanie mapy turystycznej „Szlaki wodne Mazowsza”;
- ▶ publikację ekologiczną „Runo leśne w lasach Mazowsza – rośliny jadalne”;
- ▶ wydanie ilustrowanego albumu „20 lat nagród im. Norwida” przyznawanych corocznie przez Sejmik Województwa Mazowieckiego.

Publikacje publikacjami... ale jakie są tego efekty?

W trakcie realizacji zadania powstała publikacja o tytule „Mazowiecka wieś. Atlas możliwości – dokument umożliwiający sukces”. Aby ją stworzyć przeprowadzono badania na podstawie obserwacji opisanych gospodarstw. W publikacji pojawiły się też profesjonalne zdjęcia. Materiał wydrukowano w 2000 egzemplarzy. W rezultacie efektem przedsięwzięcia było podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców obszarów wiejskich województwa mazowieckiego. Dowiedzieli się, jak wykorzystywać potencjał obszarów wiejskich do rozwoju przedsiębiorczości, zwłaszcza, jeśli chodzi o zagospodarowanie wolnego czasu.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ fundacja@terazmazowsze.eu
- ▶ terazmazowsze.eu

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ WSI W RĘKACH MŁODEGO POKOLENIA!

TYTUŁ OPERACJI	Przedsiębiorczy Smak Dolnośląskiej Wsi
REALIZATOR	Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego
TERMIN REALIZACJI	Kwiecień – październik 2022
FORMA REALIZACJI	10 artykułów prasowych, 15 filmów edukacyjnych, 4 bannery promocyjne, 25 grafik informacyjno-promocyjnych
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 13: Promocja zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich
PRIORYTET PROW	Priorytet 3: Wspieranie organizacji łańcucha dostaw żywności, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, promowanie dobrostanu zwierząt i zarządzania ryzykiem w rolnictwie
GRUPA DOCELOWA	Mieszkańcy obszarów wiejskich z terenu województwa dolnośląskiego korzystający z internetu oraz mediów społecznościowych

Projekt „Przedsiębiorczy Smak Dolnośląskiej Wsi” był skierowany przede wszystkim do osób i podmiotów, które korzystają z internetu i mediów społecznościowych. Do grupy tej należą:

- ▶ Mieszkańcy obszarów wiejskich z województwa dolnośląskiego,
- ▶ Młodzi i przedsiębiorczy rolnicy, którzy prowadzą działalność w zakresie produkcji rolno-spożywczej i stanowią kluczowy element w łańcuchu dostaw żywności lokalnej,
- ▶ Konsumenci z obszarów wiejskich i miejskich – zainteresowani zdrowym stylem życia, wspieraniem lokalnych producentów i zrównoważonym rozwojem.

Promowanie lokalnego rolnictwa - cele projektu

Projekt miał na celu aktywne zaangażowanie różnych grup – od lokalnych mieszkańców po instytucje rządowe – w proces wdrażania inicjatyw służących rozwojowi obszarów wiejskich. Ważnym aspektem projektu było podnoszenie świadomości społecznej na temat obowiązującej polityki dotyczącej rozwoju obszarów wiejskich, jak również informowanie o dostępnych środkach wsparcia finansowego. Podjęcie takich kroków miało na celu lepsze wykorzystanie dostępnych zasobów i możliwości przez beneficjentów. Projekt skupił się na edukacji i informowaniu społeczeństwa na temat lokalnego rynku żywności. Kładziono nacisk na przedstawienie korzyści płynących z zakupów u lokalnych rolników, zrozumienie idei krótkiego łańcucha dostaw oraz strategii „od pola do stołu”. Projekt miał również pokazać, jak zakup produktów lokalnych

Banner informacyjno-promocyjny oraz grafiki na podstawie filmu
Autor: Małgorzata Molenda
Autor filmu: Piotr Polarski

wpływa na gospodarkę i zdrowie konsumentów. Podkreśla to znaczenie wspierania lokalnych producentów i konsumpcji produktów pochodzących z bliskiego otoczenia, co ma pozytywny wpływ zarówno na lokalną gospodarkę, jak i zdrowie społeczeństwa.

„Przedsiębiorczy Smak Dolnośląskiej Wsi” koncentruje się na zwiększaniu zaangażowania i świadomości społecznej w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, promując jednocześnie lokalną produkcję rolno-spożywczą i jej pozytywny wpływ na gospodarkę i zdrowie.

Na czym polegała realizacja projektu?

Projekt ten skupiał się na kompleksowej kampanii edukacyjno-informacyjnej związanej z rolnictwem, produkcją rolno-spożywczą oraz ekologią w rolnictwie. Kampania trwała od kwietnia do końca października 2022 roku. Działania projektu cieszyły się dużym zainteresowaniem wśród czytelników portalu wdolnymyslasku.com i były odpowiedzią na potrzebę specjalistycznej edukacji w zakresie wspierania łańcucha dostaw żywności, przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, a także promowania dobrostanu zwierząt i zarządzania ryzykiem w rolnictwie.

Główne działania projektu obejmowały:

Artykuły prasowe na portalu www.wdolnymyslasku.com:

Publikacja 10 artykułów o tematyce projektu, w tym m.in. o:

- ▶ lokalnych produktach dla dietetyków,
- ▶ zachęcaniu mieszkańców aglomeracji do korzystania z oferty małych producentów rolnych,
- ▶ współpracy z lokalnymi organizacjami w celu wykorzystania niekonwencjonalnych miejsc, sprzedaży, promocji lokalnych produktów w ofercie foodtrucków,
- ▶ angażowaniu hoteli i branży turystycznej w ofertę producentów rolnych.

Edukacyjne filmy reportażowe:

Przygotowanie i publikacja 15 filmów edukacyjnych o tematyce projektu, poruszających kwestie takie jak:

- ▶ sprzedaż bezpośrednia produktów,
- ▶ innowacyjne wykorzystanie sprzętu w produkcji lokalnej,
- ▶ działalność ekologicznych gospodarstw rolnych,
- ▶ rozwój agrobiznesu,
- ▶ współpraca z jednostkami naukowymi w celu zwiększenia produkcji rolnej,
- ▶ promocja regionalnego dziedzictwa kulinarnego.

Banner Informacyjno-promocyjny
Autor: Małgorzata Molenda
Grafika dotycząca artykułu „Budowanie marki regionu poprzez wykorzystanie dorobku wytwórców lokalnej żywności”
Autor: Karolina Brzemkowska

Materiały promocyjno-informacyjne:

- ▶ Opracowanie i publikacja 4 bannerów oraz 25 grafik informacyjno-promocyjnych na portalu, reklamujących projekt.

Celem takich działań było wzmacnianie potencjału gospodarczego osób zaangażowanych w rolnictwo oraz zainteresowanych wejściem w tę branżę. Miały one bezpośredni wpływ na rozwój obszarów wiejskich oraz wzmacnianie wpływu wsi na obszary miejskie poprzez edukację, informowanie i promocję know-how w rolnictwie.

Czym zajmuje się Stowarzyszenie Dolnośląski Instytut Doradztwa Rolniczego?

Dolnośląski Instytut Korfantego jest instytucją o charakterze kulturowym i edukacyjnym. Jego główne zadania skupiają się na badaniach, projektach oraz tworzeniu programów animacji społeczno-kulturowej i edukacji kulturowej.

Instytut zajmuje się również promowaniem ekologii i zrównoważonego rozwoju polskiej wsi.

Rezultaty projektu Przedsiębiorczy Smak Dolnośląskiej Wsi

Rezultaty projektu obejmowały szereg kluczowych punktów:

- ▶ Promocja obszarów wiejskich,
- ▶ Rozpowszechnienie wiedzy o branży rolnej i rolno-spożywczej,
- ▶ Edukowanie rolników,
- ▶ Promowanie rolnictwa ekologicznego i zdrowej żywności.

Dodatkowo projekt umożliwił rolnikom i uczestnikom filmów bezpośrednie poznanie się oraz wykorzystanie produkcji filmowych jako sposobu promocji.

Polska wieś jest Ci bliska? Poznaj te pojęcia!

▶ RHD - Rolniczy Handel Detaliczny

- to specyficzna forma handlu detalicznego, która w polskim systemie prawnym posiada odrębne regulacje dotyczące nadzoru organów urzędowej kontroli żywności oraz preferencji podatkowych. W ramach RHD sprzedaż wyprodukowanej żywności może odbyć się bezpośrednio do konsumentów końcowych. Od 1 stycznia 2019 r., handel ten może także dotyczyć zakładów detalicznych, zlokalizowanych na ograniczonym obszarze. Pozwala to na większą elastyczność w sprzedaży produktów rolnych bezpośrednio przez producentów.

▶ KOWR - Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa

- instytucja ta powstała z połączenia Agencji Rynku Rolnego i Agencji Nieruchomości Rolnych. Jej główne zadania to zarządzanie nieruchomościami rolnymi należącymi do Skarbu Państwa (w tym sprzedaż i dzierżawa, nieodpłatne przekazywanie gruntów oraz bezzwrotna pomoc finansowa). KOWR odpowiada również za nadzór nad spółkami istotnymi dla gospodarki narodowej, wydawanie decyzji w zakresie prywatnego obrotu ziemią, promocję polskich produktów rolno-spożywczych zarówno w kraju, jak i za granicą, a także za opracowywanie i rozpowszechnianie informacji, związanych z realizacją aktywnej polityki rolnej.

Banner informacyjno-promocyjny na górze strony
Autor: Małgorzata Molenda

CZY WIESZ, ŻE...

Internet jako główne narzędzie komunikacji ma kluczowe znaczenie w osiągnięciu celów projektu, ponieważ jest on obecnie dominującym źródłem informacji, szczególnie na obszarach wiejskich? Portal wdolnymyslasku.com, który rocznie dociera do 1 miliona unikalnych użytkowników w całym kraju i 100 tysięcy w skali Dolnego Śląska, stanowi ważne medium do komunikacji z grupą docelową, umożliwiając skuteczne i szybkie dotarcie z informacjami o projekcie.

► Sygnał RTK – Real-Time Kinematic:

– to metoda pomiaru satelitarnego, która wykorzystuje sygnał do dokładnego ustalenia pozycji w czasie rzeczywistym. Wykorzystuje dane obserwacyjne wysyłane ze stacji bazowej do korekty pozycji wyznaczonej przez odbiornik mobilny.

Metoda RTK znajduje szerokie zastosowanie w nowoczesnym rolnictwie, szczególnie w precyzyjnym nawigowaniu maszyn rolniczych, takich jak: ciągniki czy kombajny, co pozwala na bardziej efektywne i precyzyjne prowadzenie prac polowych.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- marketing@wdolnymyslasku.com
- www.wdolnymyslasku.com

INNOWACJE ROLNICZE NA WARMII I MAZURACH, CZYLI TWOJA ROLA W ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

TYTUŁ OPERACJI	Prezentacja innowacji w rolnictwie województwa warmińsko- mazurskiego
REALIZATOR	Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie
TERMIN REALIZACJI	Październik 2022
FORMA REALIZACJI	Audycja telewizyjna
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 2: Działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich
PRIORYTET PROW	Priorytet 1: Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Rolnicy, mieszkańcy obszarów wiejskich, przedstawiciele doradztwa rolniczego oraz pracownicy firm i instytucji działających na rzecz rolnictwa
CEL OPERACJI	Zaprezentowanie dobrych praktyk dotyczących wdrażania innowacji w produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz w przetwórstwie i ich promocja

Fascynująca podróż przez innowacje w produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz w przetwórstwie na Warmii i Mazurach – taka idea przyświecała kampanii „Prezentacja innowacji w rolnictwie województwa warmińsko-mazurskiego”. Głównym celem akcji było jednak nie tylko zaprezentowanie nowoczesnych praktyk, ale także inspiracja rolników, mieszkańców obszarów wiejskich i przedsiębiorców rolnych do kreatywnego działania w rolnictwie oraz w innych dziedzinach.

Zadanie zostało wykonane w sposób docierający do szerokiego grona odbiorców. Dzięki zaangażowaniu wielu osób z regionu powstało 6 fascynujących odcinków programu telewizyjnego, emitowanego na antenie TVP 3 Olsztyn, w których odkrywano sekrety innowacyjnych rolników oraz przedsiębiorców z Warmii i Mazur. W dokładny sposób przedstawiono, jakie nowoczesne technologie i rozwiązania są wykorzystywane w produkcji roślinnej i zwierzęcej, oraz jak rolnicy wdrażają innowacje, aby zwiększyć efektywność swoich gospodarstw. Za sprawą inspirującej historii sukcesu widzowie mogli odkryć, jak wprowadzać zmiany na lepsze w rolnictwie i życiu na wsi. Zobaczyli też, że ich rola jest kluczowa dla rozwoju pięknych obszarów wiejskich!

Czy wiesz, że... nowoczesnym rozwiązaniem jest proszek?

Aby prowadzić nowoczesne gospodarstwo, warto być na bieżąco z innowacjami w branży. Wśród nich na szczególną uwagę zasługują naturalne i ekologiczne nawozy bezpośrednio wpływające na zdrowy rozwój upraw.

Pierwszym zasługującym na wyróżnienie nawozem są **wióry rogowe w proszku**. To produkt cechujący się trwałością i bogactwem azotu. W jego skład wchodzi także wodór, węgiel i tlen oraz śladowe ilości siarki. Proszek tworzą zmielone i rozdrobnione rogi bydlęce, które dostarczają roślinom cennych składników odżywczych. Jednym z kluczowych elementów tego nawozu jest też keratyna – białko włókienkowe, które występuje w piórach, rogach i paznokciach zwierząt. Wióry rogowe w proszku utrzymują wilgoć, zapewniając

roślinom długotrwałe odżywienie, co jest niezwykle przydatne w okresach suszy. Dużą zaletą nawozu jest też to, że możliwość przenawożenia upraw jest znikoma.

Drugim wartym uwagi nawozem jest **hemoglobina bydłęca w proszku**, którą stosuje się dolistnie. Ten proszek, łatwo rozpuszczalny w wodzie, zawiera wolne aminokwasy lewoskrętne, które działają biostymulująco na rośliny. To źródło azotu (14%) i żelaza, które pomaga w poprawie kondycji gleby oraz we wzroście roślin. Dzięki temu produktowi ziemia staje się bardziej odżywna i wolna od chorób, co przekłada się na zwiększoną produktywność upraw ogrodniczych. Mączka z hemoglobiny szczególnie przydaje się w okresie wegetacji roślin, kiedy substancje odżywcze w glebie szybko się kończą. Uzupełnia je wówczas i sprawia, że ziemia wciąż może odżywiać korzenie.

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Olsztynie - twórcze rozwiązania dla rozwoju rolnictwa i wsi

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w malowniczym Olsztynie jest miejscem, gdzie rolnictwo staje się sztuką, a wieś tętni życiem. Ideą przewodnią Ośrodka jest nie tylko doradztwo rolnicze, ale także tworzenie innowacyjnych rozwiązań, które poprawiają jakość życia na wsi i zwiększają dochody rolników. Pracujący w nim eksperci, udzielając wsparcia merytorycznego i prowadząc szkolenia, pomagają w rozwoju gospodarstw rolnych i zwiększaniu konkurencyjności na rynku oraz wspierają zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. Tworzą projekty, które podnoszą poziom kwalifikacji rolników, a także innych mieszkańców wsi. Ośrodek jest podległy Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi, co świadczy o zaangażowaniu specjalistów w rozwijanie rolnictwa i obszarów wiejskich w Polsce, z naciskiem na rodzimy region, czyli Warmię i Mazury.

Innowacyjne rolnictwo na antenie, czyli „Twoja Rola” w rozwoju Warmii i Mazur

Zupełnie nowym sposobem docierania do odbiorców z fascynującą tematyką innowacji na wsi była seria krótkich audycji telewizyjnych, trwających około 10 minut, emitowana na antenie TVP 3 Olsztyn. Przyświecał jej dwojaki cel – wzbudzenie zainteresowania nowościami w rolnictwie, ale także dostarczenie odbiorcom cennej wiedzy na ten temat. Każdy odcinek programu był wyjątkowy. Kręcono je w gospodarstwach rolnych lub przedsiębiorstwach, które wdrażają innowacje. W każdym epizodzie można było usłyszeć opinie i badania przedstawiane przez

ekspertów, praktyków rynkowych i naukowców z renomowanych instytucji badawczych, w tym z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz pracowników Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie, będących wizytówką w świecie doradztwa rolniczego.

Odcinki serii „Twoja Rola” obejmowały takie tematy jak:

- ▶ **Biologizacja rolnictwa:** podkreślenie zalet biologizacji i pokazanie tego, jak wykorzystuje się probiotechnologię w rolnictwie.
- ▶ **Gospodarstwa demonstracyjne:** Odkrycie świata gospodarstw rolniczych, działających w sieci na terenie Warmii i Mazur, poznając praktyki i innowacje, które tam zachodzą.
- ▶ **Innowacyjne działalności pozarolnicze:** Przedstawienie „od kuchni” food trucków, które korzystają z produktów lokalnych rolników oraz prezentacja ciekawego sposobu pozyskiwania biomasy, dzięki samodzielnie wykonanemu narzędziu.
- ▶ **Żywność od rolnika:** Podkreślenie idei inkubatora przetwórstwa rolniczego i promocja działalności z nim związanej. Wspomnianym

Nagrywanie odcinka „Twoja Rola – zbiory konopi siewnych z uprawy ekologicznej”

fot. Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z Siedzibą w Olsztynie

inkubatorem jest przedsiębiorstwo, które udostępnia odpowiednią infrastrukturę lokalnym producentom rolnym i przetwórcom, aby ci mogli przerobić swoje produkty rolne.

Nagrywanie odcinka „Twoja Rola - biologizacja rolnictwa”
fot. Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z Siedzibą w Olsztynie

- ▶ **Innowacje w ochronie roślin:** Prezentacja metod Systemu Integrowanej Ochrony Roślin, kluczowego elementu zrównoważonego rolnictwa.
- ▶ **Współpraca:** Przedstawienie innowacyjnych projektów i inicjatywy grup operacyjnych oraz krótkich łańcuchów dostaw w rolnictwie regionu Warmii i Mazur.

Jak „Twoja Rola” przypadła do gustu widzom?

Seria programów „Twoja Rola” przyciągnęła uwagę średnio 25 000 widzów na odcinek, a nawet osiągała rekordowe wyniki sięgające 30 000 widzów, zgodnie z badaniami przeprowadzonymi przez MillwardBrown. To nie tylko dowód na popularność projektu, ale przede wszystkim na rosnącą świadomość mieszkańców obszarów wiejskich dotyczącą

możliwości realizacji innowacyjnych przedsięwzięć w rolnictwie.

Należy przypomnieć, że celem serii było nie tylko dostarczenie wiedzy, ale także inspiracji przekazanych w atrakcyjnej wizualnie formie. Podczas programu uczestnicy mieli okazję zaprezentować swoje kreatywne pomysły i innowacyjne wdrożenia. Przełamano utrwalone przekonania związane z pojęciem „innowacje w rolnictwie”. Było to możliwe za sprawą tego, że bohaterowie „Twojej Roli” często nie zdawali sobie sprawy z potencjału i znaczenia swoich przedsięwzięć. Dowiadawali się tego dopiero od ekspertów. Dzięki temu groźnie brzmiące innowacje zostały odczarowane i możliwe do wdrożenia przez każdego rolnika.

Jednym z najważniejszych aspektów emitowanej na antenie serii było nawiązywanie partnerstw między uczestnikami programu w celu promocji innowacji. Przykładem takiej współpracy jest projekt ekologicznych gospodarstw demonstracyjnych opartych na probiotechnologii w rolnictwie, który został zrealizowany przez Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego oraz firmę Probiotics Polska we współpracy z lokalnymi gospodarstwami rolnymi. Te inspirujące nowoczesne rozwiązania i współprace stanowią dodatkową wartość dla lokalnej społeczności zamieszkującej województwo warmińsko-mazurskie.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ p.karaszkievicz@w-modr.pl
- ▶ <https://www.youtube.com/@wmodrolszty5946>

ZIELONE INNOWACJE: EKOLOGICZNA REWOLUCJA W LUBANIU – UPRAWA, PRZETWÓRSTWO I DYSTRYBUCJA

TYTUŁ OPERACJI	Innowacje w uprawie, przetwórstwie i dystrybucji produktów ekologicznych z elementami agroleśnictwa
REALIZATOR	Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubaniu
TERMIN REALIZACJI	Czerwiec – październik 2022
FORMA REALIZACJI	Konferencja, konkurs
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 5: Poszukiwanie partnerów KSOW do współpracy w ramach działania „Współpraca”, o którym mowa w art. 3 ust. 1 pkt.13 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFRROW w ramach PROW oraz ułatwianie tej współpracy
PRIORYTET PROW	Priorytet 1: Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Rolnicy, przedstawiciele doradztwa rolniczego, przedstawiciele firm wspierających rozwój obszarów wiejskich, jednostki samorządu terytorialnego, przedstawiciele nauki, mieszkańcy obszarów wiejskich
CEL OPERACJI	Wdrożenie innowacyjnych metod stosowanych w przetwórstwie ekologicznym i rolnictwie

W ostatnich latach świadomość znaczenia zrównoważonego rozwoju i ekologicznych metod produkcji żywności znacząco wzrosła. W odpowiedzi na te zmieniające się potrzeby i oczekiwania społeczne, zainicjowano innowacyjny projekt mający na celu zrewolucjonizowanie sektora rolnictwa ekologicznego. Ten ambitny program, skupiając się na współpracy i wymianie wiedzy między różnymi grupami zawodowymi – od producentów i przetwórców po doradców i specjalistów – dąży do stworzenia nowej jakości w rolnictwie ekologicznym. Operacja ta, charakteryzująca się dynamicznym podejściem do edukacji i współpracy, otwiera nowe horyzonty dla sektora rolniczego, podkreślając przy tym znaczenie innowacji i zrównoważonego rozwoju.

Prezentacja laureatów etapu wojewódzkiego
i zarząd BioPomorza
fot. Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubaniu

Ekologiczne podejścia i dobre praktyki owocują!

Przedsięwzięcie zrealizowane przez Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubaniu rozpoczęło się od przygotowania do konkursu na najlepsze gospodarstwo ekologiczne w województwie pomorskim. Zbieranie zgłoszeń do pierwszego etapu konkursu, rozpoczęło w czerwcu 2022 roku. W konkursie mogli wziąć udział rolnicy z całego województwa pomorskiego, którzy posiadali aktualny certyfikat ekologiczny.

Kolejnym etapem, była ocena zgłoszonych gospodarstw ekologicznych przez komisję konkursową powołaną

Prezentacja pt. Dobre praktyki w uprawie, przetwórstwie i dystrybucji produktów ekologicznych
fot. Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubaniu

przez Dyrektora Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Lubaniu. W efekcie, wyłoniono laureatów z województwa pomorskiego, którzy zakwalifikowali się do drugiego – krajowego etapu konkursu.

W konkursie przyznano nie tylko pierwsze i drugie miejsce, ale również dwa miejsca trzecie oraz dwa dodatkowe wyróżnienia. Dnia 12 października 2022 r., w siedzibie PODR w Lubaniu zorganizowano konferencję, na której podsumowano wyniki konkursu, a także wręczono dyplomy i nagrody wybranym laureatom. Podczas ceremonii zaprezentowano także ilustrowane fotografiami przykłady efektywnych

metod uprawy, przetwórstwa i dystrybucji produktów ekologicznych, które były wynikiem obserwacji przeprowadzonych w gospodarstwach biorących udział w konkursie, zarówno w obecnej, jak i poprzednich edycjach. W trakcie konferencji przedstawiono także laureatów, którzy zajęli pierwsze miejsce i zostali nominowani do reprezentowania województwa pomorskiego na etapie krajowym, z omówieniem unikalnych cech ich gospodarstw. Otrzymała się również dyskusja na temat innowacji i wyzwań stojących przed rolnictwem ekologicznym, a także pokazano film zatytułowany „Innowacyjny element w systemie ekologicznym”.

Imponujące rezultaty projektu

Uczestnicy projektu zyskali wiedzę na temat zasad produkcji ekologicznej oraz wykorzystania innowacyjnych technologii. Przedstawiono także inicjatywy w agroleśnictwie, które koncentrują się na wspieraniu mniejszych gospodarstw ekologicznych – tak, aby umożliwić im wejście na rynek. W trakcie konferencji zachęcano do współpracy i innowacji, zwłaszcza w dziedzinie wysokojakościowych produktów. Przedsięwzięcie to może znacznie wpłynąć na wzrost konkurencyjności i różnorodności produktów w województwie pomorskim. Projekt stworzył możliwości do nawiązania kontaktów między rolnikami, przedsiębiorcami i doradcami.

CZY WIESZ, ŻE...

Wynalezienie i rozwój rolnictwa organicznego często przypisuje się trzem autorom, którzy w latach 40. XX wieku napisali kluczowe prace na ten temat?

Sir Albert Howard – Uważany za ojca nowoczesnego rolnictwa organicznego, Sir Albert Howard napisał książkę „An Agricultural Testament” (1940), w której opisał swoje metody uprawy organicznej, oparte na obserwacjach prowadzonych w Indiach. Jego praca miała ogromny wpływ na rozwój rolnictwa organicznego, szczególnie jego podejście do kompostowania i zdrowia gleby.

J.I. Rodale – Jerome Irving Rodale, amerykański pionier rolnictwa organicznego, założył „Rodale Press”, wydawnictwo promujące zdrowy styl życia i rolnictwo organiczne. Jego książka „Organic Gardening and Farming”, wydana w latach 40., znacznie przyczyniła się do popularyzacji idei rolnictwa organicznego w Stanach Zjednoczonych.

Lady Eve Balfour – W 1943 roku opublikowała książkę „The Living Soil”, która była wynikiem badań przeprowadzonych w ramach Haughley Experiment – pierwszego długoterminowego porównawczego badania rolnictwa organicznego i konwencjonalnego. Jej praca przyczyniła się do rozwoju i zrozumienia rolnictwa organicznego, szczególnie w kontekście zdrowia gleby i wpływu praktyk rolniczych na środowisko.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ sir@podr.pl
- ▶ <https://podr.pl/relacje-post/relacja-z-konferencji-podsumowujacej-konkurs-na-najlepsze-gospodarstwo-ekologiczne-w-województwie-pomorskim-w-roku-2022/>

PODLASKA KONFERENCJA AGROTURYSTYCZNA

TYTUŁ OPERACJI	Podlaska Konferencja Agroturystyczna
REALIZATOR	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego
TERMIN REALIZACJI	Grudzień 2022
FORMA REALIZACJI	Konferencja
DZIAŁANIE KSOW	Priorytet 6: Wspieranie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich
PRIORYTET PROW	Priorytet 1: Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Obiekty agroturystyczne, instytucje
CEL OPERACJI	Rozpowszechnienie dobrych praktyk dotyczących przetwórstwa w krótkim łańcuchu dystrybucji oraz promocja produktów lokalnych i regionalnych

Celem projektu było rozpowszechnienie w województwie podlaskim skutecznych metod i dobrych praktyk, które są korzystne dla promowania przetwórstwa realizowanego w ramach krótkiego łańcucha dystrybucji. Dodatkowo, operacja ta miała na celu aktywną promocję lokalnych i regionalnych produktów, podkreślając ich unikalność oraz wartość dla lokalnej społeczności i gospodarki.

Zadaniem konferencji było także uświadomienie uczestnikom, jak cenne walory turystyczne ma ich region. Poszukano odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób mogą oni wykorzystać bogactwo

i różnorodność dziedzictwa kulturowego Podlasia do podnoszenia jakości życia oraz kreowania nowych miejsc pracy na terenach wiejskich.

Agroturystyka niestabnym trendem turystycznym

Agroturystyka, rozwijająca się dynamicznie również w regionie Podlasia, utrzymuje swoją pozycję jako jeden z głównych trendów w branży turystycznej. Zainteresowanie autentycznym doświadczeniem, bliskością natury oraz możliwością poznania tradycyjnego życia na wsi sprawia, że turystyka wiejska staje się coraz popularniejsza. Wizyty w gospodarstwach agroturystycznych, gdzie można bezpośrednio doświadczyć pracy na roli, poznać lokalne zwyczaje i skosztować regionalnych specjałów, przyciągają zarówno turystów krajowych, jak i zagranicznych. Województwo podlaskie, z jego bogatym dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym, jest idealnym miejscem dla rozwoju tej formy turystyki, oferując nie tylko wypoczynek, ale i edukację o zrównoważonym, ekologicznym sposobie życia.

CZY WIESZ, ŻE...

Na terenie województwa podlaskiego znajdują się Zielone Płuca Polski? Jest to wyjątkowy obszar, który charakteryzuje się niezwykłą czystością środowiska oraz bogactwem naturalnych krajobrazów.

Szczególną atrakcją są tu parki narodowe, takie jak Biebrzański Park Narodowy czy Białowieski Park Narodowy, gdzie można podziwiać unikatową faunę i florę, w tym ostatnie pierwotne lasy nizinne w Europie oraz miejsce życia żubra. Zielone Płuca Polski to idealne miejsce dla turystów poszukujących spokoju, piękna przyrody oraz autentycznych doświadczeń kulturowych.

Konferencja pełna praktycznej wiedzy i przykładów

Konferencja skupiła się na kilku kluczowych obszarach, które są istotne dla rozwoju turystyki wiejskiej na Podlasiu. 91 uczestników wydarzenia mogło poszerzyć swoją wiedzę m.in. z zakresu stanu i perspektyw rozwoju turystyki w województwie podlaskim, co pozwoliło im lepiej zrozumieć aktualną sytuację oraz możliwości rozwoju w przyszłości. Podczas konferencji poruszono również temat produktu turystyki wiejskiej opartego na

współpracy sieciowej, co podkreśliło znaczenie współdziałania różnych podmiotów, takich jak kwaterodawcy, organizacje turystyczne, parki narodowe i krajobrazowe, nadleśnictwa oraz samorządy.

Kolejnym ważnym punktem były sesje dotyczące efektywnego marketingu i prezentacji walorów regionu, gdzie przedstawiono przykłady udanych działań promocyjnych realizowanych przez stowarzyszenia agroturystyczne z całej Polski. Uczestnicy mieli również okazję dowiedzieć się więcej o inicjatywach uatrakcyjniających pobyt w gospodarstwach agroturystycznych. Istotnym aspektem konferencji było też omówienie dziedzictwa kulinarnego jako potencjalnego markowego produktu turystycznego obszarów wiejskich oraz żywienia i produktu lokalnego jako atrakcji turystycznej, co podkreślało rolę regionalnych produktów w przyciąganiu turystów.

Poruszono także kwestię dostosowania oferty turystyki wiejskiej do nowych przepisów o usługach turystycznych oraz znaczenia przyrody w tworzeniu wizerunku wiejskiego produktu turystycznego. Na koniec przedstawiono „Majątek Morgi” jako przykład dobrze funkcjonującej agroturystyki.

Rezultaty projektu

Uczestnicy Podlaskiej Konferencji Agroturystycznej wzięli udział w panelach dyskusyjnych prowadzonych przez ekspertów, dzięki czemu zyskali obszerną wiedzę na temat zarządzania i promowania turystyki wiejskiej. Prelekcje obejmowały tematy związane z marketingiem produktów turystyki wiejskiej i budowaniem pozytywnego wizerunku bazującego na lokalnych zasobach naturalnych i przyrodniczych. Ponadto, eksperci omówili adaptację oferty turystycznej do aktualnych przepisów prawa. Konferencja dostarczyła uczestnikom nie tylko cennych informacji, ale także inspiracji do dalszego rozwoju agroturystyki w regionie.

Marta Grzelak, Prezes Lokalnej Organizacji Turystycznej „Region Puszczy Białowieskiej”
fot. Dariusz Jurkowski

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ malgorzata.sikora@podlaskie.eu
- ▶ <https://podlaskie.kswop.pl>

W KRAINIE LOKALNYCH SERÓW

TYTUŁ OPERACJI	Innowacyjne technologie w produkcji mleczarskiej
REALIZATOR	Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie
TERMIN REALIZACJI	Kwiecień 2022
FORMA REALIZACJI	Warsztaty
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 2: Działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich
PRIORYTET PROW	Priorytet 1: Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Producenci, mieszkańcy obszarów wiejskich, przedstawiciele doradztwa i inne osoby zainteresowane wdrażaniem innowacji w rolnictwie
CEL OPERACJI	Transfer wiedzy z zakresu przetwórstwa mleczarskiego

Projekt zakładał przeszkolenie producentów przetwórstwa mlecznego z obszarów województwa śląskiego. Założeniem projektu było poszerzenie ich wiedzy w zakresie nowoczesnych technologii oraz podniesienie poziomu kompetencji i zbudowanie sieci kontaktów biznesowych. Projekt podniósł wydajność przedsiębiorstw lokalnych oraz pomógł im w praktyce przetestować innowacyjne technologie.

Warsztaty trwały 3 dni i miały charakter teoretyczno-praktyczny. Inicjatywa została zorganizowana w gospodarstwie „Wańczykówka” – nowoczesnej serowni, której wyroby zostały nagrodzone srebrnym i brązowym medalem na World Cheese Awards w Trondheim w 2023. W rywalizacji udział wzięło aż 4500 serów! Właściciele gospodarstwa „Wańczykówka” na co dzień korzystają z nowoczesnych technologii, które z chęcią przedstawili uczestnikom warsztatów.

Najstarszy ser świata

Badania archeologiczne wykazały, że już 7500 lat temu, w epoce neolitu na Kujawach, wytwarzano ser o podobnym wyglądzie do mozzarelli. Produkcja serów była ściśle powiązana z adaptacją kóz, owiec i bydła do warunków gospodarstwa domowego.

Sery są jednym z najpopularniejszych, tuż obok jogurtów i kefirów, produktów przetwórstwa mleczarskiego.

Ze względu na technologię zastosowaną w procesie produkcji oraz czas dojrzewania, sery można podzielić na:

- ▶ podpuszczkowe,
- ▶ kwasowe,
- ▶ podpuszczkowo-kwasowe,
- ▶ zwarowe.

Dobór bakterii, nowoczesne urządzenia i zasada ABC w serowarstwie - czyli warsztaty w skrócie!

Warsztaty zostały zorganizowane przez Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie w dniach 21-23.04.2022 r., a miejscem ich realizacji było gospodarstwo serowe „Wańczykówka”. W trakcie trzech dni właściciele „Wańczykówki” wprowadzili uczestników w świat nowoczesnej produkcji serów. W pierwszym dniu pan Sylwester Wańczyk zaprezentował uczestnikom serownię oraz znajdujące się w jej sprzęty.

Pan Sylwester prezentujący uczestnikom jeden ze swoich serowych wyrobów
fot. Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie

Pozostałą część dnia przeznaczono na zdobywanie wiedzy teoretycznej, m.in. w zakresie:

- ▶ najważniejszych aspektów produkcji,
- ▶ higieny produkcji i personelu,
- ▶ dyscypliny produkcyjnej,
- ▶ jakości pozyskiwanych surowców,
- ▶ produkcji serów podpuszczkowo-kwasowych.

Dopełnieniem części teoretycznej było płynne przejście do praktyki, podczas której uczestnicy, pod okiem pana Sylwestra, rozpoczęli proces produkcji fety. W drugim dniu główną rolę odgrywały sery podpuszczkowe – uczestnicy mogli zapoznać się z częścią teoretyczną oraz prześledzić krok po kroku proces produkcji sera gouda,

zaprezentowany przez pana Sylwestra.

Celem warsztatów było nie tylko uzyskanie wiedzy praktycznej o innowacjach w zakresie produkcji serów, ale także zrozumienie aspektów sprzedażowo-marketingowych. W związku z tym uczestnicy wzięli również udział w wykładzie:

- ▶ Krzysztofa Solorza, dyrektora Inkubatora Przedsiębiorczości w Kamiennej Górze. Pan Krzysztof przedstawił możliwości platformy sprzedażowej, zrzeszającej rolników;
- ▶ Beaty Lebedzińskiej, lekarza weterynarii w Wojewódzkiej Placówce Inspekcji. Podczas prelekcji pani Beata opowiedziała o procesie rejestracji zakładu przetwórstwa mleczarskiego oraz przedstawiła przebieg współpracy z organami nadzorującymi.

W dalszej części dnia uczestnicy zapoznali się także z procesem produkcji jogurtów, powstających z mleka krowiego oraz koziego. W tym miejscu również nie zabrakło praktyki! Każdy uczestnik miał możliwość doboru odpowiednich bakterii, dokonania pomiaru poziomu pH, a także obserwacji poszczególnych walorów, takich jak tekstura, smak, wygląd, zapach, konsystencja oraz stabilność produktu.

Uczestnicy mogli zdobytą wiedzę sprawdzić w praktyce, przygotowując różne próbki jogurtów. Zwieńczeniem było wprowadzenie uczestników w tajniki pielęgnacji i przechowywania serów oraz zakończenie i podsumowanie własnej produkcji sera feta. Dzień trzeci przeznaczono na podsumowanie nowej wiedzy i networking uczestników.

Uczestnicy w serowni gospodarstwa „Wańczykówka”
fot. Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie

Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie - czym zajmuje się na co dzień?

Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie to instytucja, która na co dzień zajmuje się świadczeniem różnorodnych usług i doradztwa rolnikom oraz osobom związanym z sektorem rolniczym.

Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie:

- ▶ wspiera i udziela poradnictwa rolnikom w zakresie efektywnego gospodarowania, technologii uprawy roślin, hodowli zwierząt, oraz zarządzania gospodarstwem rolnym;
- ▶ organizuje szkolenia i warsztaty dla rolników, na których przekazuje najnowsze informacje i praktyki związane z rolnictwem, agrotechniką i gospodarowaniem zasobami naturalnymi;
- ▶ angażuje się w różne projekty badawcze i eksperymentalne, służące doskonaleniu technologii rolniczych i rozwijaniu nowych praktyk w produkcji rolno-spożywczej;
- ▶ dba o promocję lokalnych produktów rolniczych i żywności, zachęcając rolników do produkcji wysokiej jakości i tradycyjnych produktów;
- ▶ śledzi zmiany na rynku rolniczym i dostosowuje swoje działania i doradztwo, aby pomóc rolnikom dostosować się do nowych wyzwań i trendów.

Długofalowe współpracy i nowe przetwórstwa - czyli jakie efekty przyniosły warsztaty?

Dzielenie się wiedzą dotyczącą nowoczesnych technologii, stosowanych w produkcji przetworów mleczarskich umożliwi lokalnym producentom z województwa śląskiego modernizację swoich zakładów, poszerzenie asortymentu o nowe i bardziej zróżnicowane produkty, a także wprowadzenie nowych sposobów organizacji pracy oraz skutecznych strategii marketingowych.

Udział w warsztatach pomógł również uczestnikom podnieść swoje kompetencje w tym zakresie oraz pozytywnie wpłynął na rozwój długofalowej współpracy, o czym świadczą relacje biznesowe, utrzymywane między uczestnikami posiadającymi własne przetwórstwo, a panem Sylwestrem Wańczykiem, w zakresie doradztwa technologicznego w przetwórstwie.

Uczestnicy wzajemnie współpracują również w zakresie wymiany wiedzą i doświadczeniami, a także w zakresie wymiany surowców, takich jak mleko czy pasze dla zwierząt.

Po zakończonych warsztatach jeden z uczestników zdecydował się również na otwarcie działalności RHB w sektorze przetwórstwa mleczarskiego i sprzedaż serów.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ j.brzozowska@odr.net.pl
- ▶ www.czwa.odr.net.pl

WOŁOWE INSPIRACJE

TYTUŁ OPERACJI	Wołowe inspiracje
REALIZATOR	Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
TERMIN REALIZACJI	Czerwiec 2022
FORMA REALIZACJI	Wyjazd studyjny
DZIAŁANIE KROW	Działanie 2: Działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich
PRIORYTET PROW	Priorytet 1: Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Rolnicy, mieszkańcy obszarów wiejskich, przedstawiciele jednostek doradztwa rolniczego
CEL OPERACJI	Transfer wiedzy i innowacji w rolnictwie dotyczący hodowli bydła mięsnego

„Wołowe inspiracje” to wyjątkowe przedsięwzięcie, którego celem było wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, skupionym głównie wokół hodowli bydła mięsnego. Projektowi przyświecała idea rozwijania tej gałęzi produkcji rolniczej w oparciu o trzy kluczowe wartości: dobrostan zwierząt, zrównoważony rozwój oraz ochrona klimatu.

Forma projektu ma przyczynić się do zwiększenia świadomości producentów rolnych na temat tych istotnych zagadnień. Jednocześnie to dodatkowe wsparcie w budowaniu i rozwijaniu sieci kontaktów między instytucjami naukowymi, doradztwem rolniczym a samymi rolnikami.

Nowoczesne podejście do hodowli bydła

O tym w jaki sposób przemysłowe hodowle mogą wpływać na otoczenie przekonali się uczestnicy wyjazdu studyjnego zorganizowanego w ramach projektu. W ciągu dwóch dni mogli przyjrzeć się z bliska różnym aspektom prowadzenia zrównoważonej działalności wiejskiej. Podczas pierwszego dnia odwiedzono gospodarstwo rolne Tomasza Rasińskiego w Mogowie. Hodowla pana Tomasza stanowi doskonały przykład na to, jak innowacyjne podejście może okazać się nie tylko przyjazne dla środowiska, ale także przyczynić się do obniżenia kosztów.

Współpraca w ramach programu PROW poskutkowała wprowadzeniem nowej technologii w żywieniu zwierząt. Dzięki temu skrócono czas opasu bydła z 24 do 20-22 miesięcy. Operacja polegała na wprowadzeniu lepszych sposobów dbania o zdrowie zwierząt, ich karmienie i monitorowanie, co poprawiło efektywność

Wolny chów bydła rasy polska czerwona. Wizyta w gospodarstwie rolnym Piotra Rydla
fot. Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego

CZY WIESZ, ŻE...

Jeszcze w latach 60. XX wieku liczebność bydła czerwonego w Polsce wynosiła około 2 mln sztuk? Obecnie gatunek ten jest objęty ochroną – w 1999 roku populację chronioną stanowiło 150 krów. Do 2022 roku udało się ją zwiększyć do 2625 krów w ocenie mlecznej i 1483 w ocenie mięsnej.

Uczestnicy projektu podczas wizyty w gospodarstwie rolnym Tomasza Rasińskiego
fot. Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego

hodowli cieląt. Zmiany wprowadzono także w ostatniej fazie opasu bydła, aby uzyskać jednolity, powtarzalny produkt końcowy.

Drugą innowacją w hodowli pana Tomasza jest opas wolców. Pozwala on na pozyskanie mięsa o wyższej marmurkowatości, co jest cenione zwłaszcza w gastronomii.

W hodowli stosuje się też bezkrwawą metodę kastracji, która polega na zakładaniu elastycznych gumek na powrózek nasienny.

Hodowla z ogromnym wpływem na środowisko

Drugi etap wyjazdu to odwiedziny w gospodarstwie Agnieszki Prochal i Piotra

Rydła. Tu priorytetem są zasady rolnictwa regeneratywnego i minimalizacji wpływu na środowisko, zwłaszcza redukcja emisji dwutlenku węgla.

Właściciele stosują tu m.in. wolny chów zwierząt czy system wypasu bałotowego. Prawdziwym wyróżnikiem tej hodowli jest jednak wyjątkowa troska o małą retencję i jej skutki – większe niż można było zakładać.

Dzięki małej retencji woda z deszczu zatrzymuje się dłużej, co podniosło poziom wód gruntowych. Spowolnił się również odpływ wody a to sprawiło, że lokalne tereny stały się bardziej przyjazne dla chronionych gatunków ptaków i płazów. Korzystne skutki zastosowanych rozwiązań, takich jak bale grazing (metoda wypasu bydła) i mała retencja, są widoczne na trwałych użytkach zielonych.

Jakich efektów się spodziewać?

Projekt „Wołowe inspiracje” okazał się niezwykle efektywną formą zdobywania wiedzy. Dzięki tym wizytom, uczestnicy poszerzyli swoje umiejętności z zakresu hodowli, karmienia, zdrowia bydła i zarządzania stadem.

Zdobytą wiedzę mogą zastosować w swoich hodowlach by poprawić ich produktywność i efektywność. Istotną korzyścią jest także planowane wprowadzenie praktyk poprawiających warunki życia bydła, co przyczyni się do lepszego zdrowia i wydajności zwierząt.

Dodatkowo, projekt przyniósł niewymierny rezultat w postaci nawiązania nowych kontaktów biznesowych. Te relacje mogą prowadzić do przyszłej współpracy, wymiany genetycznej bydła czy dostępu do nowych rynków zbytu.

Wspólne zdjęcie uczestników podczas wizyty w gospodarstwie rolnym Piotra Rydła
fot. Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Uczestnicy wyjazdu wrócili zmotywowani do wprowadzenia zmian i ulepszeń, co ma kluczowe znaczenie dla rozwoju gospodarstw. Burzliwe dyskusje uczestników świadczą o tym, że program skutecznie przekrojowo przedstawił tematy związane z produkcją bydła. Uczestnictwo w tych wizytach powinno zaowocować inspirującymi pomysłami, przyczyniając się do dalszego rozwoju hodowli bydła w Polsce.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ <https://modr.mazowsze.pl/sir/3340-wolowe-inspiracje-2>
- ▶ magda.kowalewska@modr.mazowsze.pl

INNOWACYJNA PASIEKA I NOWATORSKIE PODEJŚCIE DO PSZCZELARSTWA

TYTUŁ OPERACJI	Nowatorskie podejście do pszczelarstwa
REALIZATOR	Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
TERMIN REALIZACJI	Kwiecień – wrzesień 2022
FORMA REALIZACJI	Warsztaty, apidomek, szkolenie, pokaz, film, podcasty
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 2: Działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich
PRIORYTET PROW	Priorytet 1: Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Pszczelarze, doradcy rolni, osoby zawodowo i hobbystycznie zajmujące się prowadzeniem pasiek o różnej skali produkcji z terenu województwa opolskiego, osoby zainteresowane tematyką, członkowie kół pszczelarskich
CEL OPERACJI	Promocja rozwiązań w zakładaniu i prowadzeniu własnej pasieki

Operacja Opolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego miała na celu propagowanie nowatorskich rozwiązań, które mają ułatwić i usprawnić prace w gospodarce pasiecznej, wspierając zwłaszcza początkujących pszczelarzy w zakładaniu i prowadzeniu własnej pasieki. Przez zorganizowanie cyklu warsztatów, szkoleń z praktyką oraz pokazu miodobrania w trakcie sezonu pszczelarskiego, stworzono okazję do poszerzania wiedzy dla osób zainteresowanych pracą z pszczołami. Program obejmował naukę i pogłębianie informacji z zakresu prowadzenia pasieki od podstaw, korzystając z nowoczesnego sprzętu i akcesoriów pszczelarskich. Współpraca z doświadczonymi pszczelarzami umożliwiła przekazanie fachowej wiedzy zarówno w sposób praktyczny podczas warsztatów, jak i teoretyczny podczas szkoleń. Uczestnicy zapoznali się z aktualnymi rozwiązaniami

CZY WIESZ, ŻE...

Opolszczyzna słynie z różnorodnych miodów? W regionie można znaleźć liczne rośliny miododajne. Najczęstsze opolskie wyroby to miód wielokwiatowy, rzepakowy, lipowy, gryczany i akacjowy.

mającymi na celu utrzymanie siły rodzin pszczelich i wspieranie zdrowotności pszczół, co przyczyniło się do uzyskania optymalnych zbiorów miodu. Dodatkowym celem operacji było zakupienie i zamontowanie domku do apiterapii, jako elementu wyposażenia istniejącej mini pasieki w OODR Łosiów. Apidomek stanowił integralną

część planowanych warsztatów i szkoleń, obejmując również zajęcia dla początkujących pszczelarzy, które obejmowały różne etapy pracy w pasiece, takie jak tworzenie odkładów i ich umieszczanie w nowych ulach wchodzących w skład apidomku. Działania te miały również na celu podniesienie świadomości prozdrowotnej wśród społeczeństwa.

Pszczela kuracja - co to takiego

Współczesny rynek oraz trwający problem z zapewnieniem bazy pożytkowej dla pszczół i odpowiednim pokarmem powoduje konieczność spojrzenia na pasiekę również ze strony ekonomicznej. Zarządzanie gospodarstwem pasiecznym z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań może być odpowiedzią na ten problem. Jedną z takich nowoczesnych opcji jest inwestycja w apiterapię.

Apiterapia to nurt medycyny alternatywnej, wykorzystujący do celów leczniczych i profilaktycznych produkty pochodzące od pszczoł. W ramach tej terapii używa się różnorodnych substancji pszczelich w celu osiągnięcia różnych efektów leczniczych i terapeutycznych. Metoda ta opiera się zarówno na tradycyjnych praktykach ludowych, jak i, w niektórych przypadkach, na współczesnych badaniach naukowych.

Domek przeznaczony do apiterapii to specjalna przestrzeń, gdzie umieszczono łóżko zapewniające pełne bezpieczeństwo podczas korzystania z uloterapii. Wnętrze domku jest nasączone zapachem miodu, propolisu, a także szumem tysięcy pszczoł, co ma korzystny wpływ na zdrowie i jest nazywane leczniczą „pszczelą kuracją”.

Apiterapia przynosi liczne korzyści, gdyż produkty pochodzenia pszczoł posiadają właściwości przeciwbakteryjne, przeciwwirusowe i przeciwzapalne. Ich regularne stosowanie może efektywnie wzmacniać układ odpornościowy oraz działać profilaktycznie, zmniejszając ryzyko infekcji.

Apiterapia wykorzystuje między innymi:

- ▶ miód,
- ▶ jad pszczeli,
- ▶ pyłek,
- ▶ pierzęgę,
- ▶ wosk,
- ▶ mleczo pszczele,
- ▶ propolis.

Pokaz miodobrania organizowany w ramach projektu „Nowatorskie podejście do pszczelarstwa”
fot. Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Metoda ta nie posiada żadnych przeciwwskazań, a medycyna odnotowuje liczne przypadki skutecznego leczenia różnych schorzeń, takich jak choroby zwyrodnieniowe, problemy ze stawami, astma, bezsenność, choroby układu oddechowego, choroby serca itp. Korzystanie z domku do apiterapii stanowi także formę profilaktyki chorób, wspierając przy tym regenerację sił organizmu.

Chcąc założyć pasiekę i zacząć adaptować innowacyjne rozwiązania należy pamiętać o obowiązku rejestracji pasiek pszczelich, który wynika z Ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt i zwalczaniu chorób zakaźnych.

Według opracowania Instytutu Ogrodnictwa z 2021 roku, w Polsce utrzymywano około 2,01 miliona pni pszczelich. W województwie opolskim liczba pasiek była jednak znacznie mniejsza niż w innych regionach (jedna z najniższych w Polsce). Promocja innowacyjnych rozwiązań, takich jak apiterapia może być bodźcem do rozwoju biznesów opartych na pszczelnictwie. Jednocześnie sprzyja napszczeniu regionu opolskiego.

Czym jeszcze zajmuje się Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego?

Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego organizuje wystawy promujące region oraz warsztaty i szkolenia dla rolników. Prowadzi także doradztwo z zakresu produkcji roślinnej, produkcji zwierzęcej, ekologii i środowiska,

Warsztaty organizowane w ramach projektu
„Nowatorskie podejście do pszczelarstwa”
fot. Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

ekonomiki oraz rozwoju obszarów wiejskich. Wiele z działań ośrodka ma także na celu aktywację społeczną i zachęcanie do przedsiębiorczości.

Jakie efekty przyniósł projekt „Nowatorskie podejście do pszczelarstwa”?

W trakcie realizacji projektu dokonano zakupu domku do apiterapii. Został on zintegrowany z istniejącą pasieką. Domek jest systematycznie zasiedlany przez rodziny pszczół, a także wyposażony w niezbędny sprzęt używany podczas szkoleń i warsztatów związanych z pszczelarstwem.

Operacja „Nowatorskie podejście do pszczelarstwa” obejmowała także nagranie 4 podcastów na temat:

- ▶ apiterapii;
- ▶ apifitochemii;
- ▶ zagrożeń w środowisku pszczelarskim;
- ▶ żywienia pszczół.

Stworzono także jeden krótkometrażowy film, który zwięźle prezentuje zagadnienia związane z założeniem pasieki.

Dodatkowo, w ramach operacji zorganizowano pokaz warsztatowego miodobrania dla 15 uczestników, z każdym z nich otrzymującym słoik miodu oraz fachową literaturę pszczelarską. Odbyło się także szkolenie związane z innowacyjnymi rozwiązaniami w pszczelarstwie, które objęło 50 uczestników. Dodatkowo przeprowadzono cykl 15 warsztatów, w których 120 uczestników aktywnie uczestniczyło w przeglądach, karmieniu i leczeniu rodzin pszczelich przez cały sezon pszczelarski w pasiece OODR.

Projekt umożliwił wymianę wiedzy i doświadczeń na różnych poziomach wykształcenia oraz doświadczenia w pracy z pszczołami.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ ewa.semeniuk@oodr.pl
- ▶ www.oodr.pl

PRZYSZŁOŚĆ PSZCZELARSTWA – JAK INNOWACJE WSPIERAJĄ BRANŻĘ MIODOWĄ?

TYTUŁ OPERACJI	Innowacyjne pszczelarstwo
REALIZATOR	Zachodniopomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach
TERMIN REALIZACJI	Grudzień 2022
FORMA REALIZACJI	Film krótkometrażowy
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 2: Działania na rzecz tworzenia kontaktów dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich
PRIORYTET PROW	Priorytet 1: Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Pszczelarze, osoby prowadzące pasieki, osoby zainteresowane pszczelarstwem, związki, stowarzyszenia, zrzeszenia oraz grupy producenckie pszczelarzy, przedstawiciele jednostek naukowych oraz pracownicy jednostki doradztwa rolniczego
CEL OPERACJI	Wsparcie pszczelarzy, wprowadzenie innowacji w pszczelarstwie

Projekt „Innowacyjne pszczelarstwo” miał wprowadzać innowację w branży oraz wspierać pszczelarzy w rozwoju ich działalności. Pszczelarstwo, będące wymagającą i specjalistyczną dziedziną, stawia przed pszczelarzami szereg wyzwań, związanych z koniecznością posiadania wiedzy na temat pszczół, roślin miododajnych, ekonomii i przetwórstwa.

Inicjatywa odpowiadała na te wyzwania poprzez wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań i innowacji w różnych aspektach pszczelarstwa takich jak m.in.:

- ▶ **Hodowlane innowacje** – wprowadzenie pasiek reprodukcyjnych i zarodowych, które umożliwiłyby efektywniejszą hodowlę pszczół.
- ▶ **Technologiczne rozwiązania** – zastosowanie nowatorskich technologii w produkcji miodu i innych produktów pszczelich.
- ▶ **Pszczelarstwo towarowe** – rozwój pasiek produkcyjnych i przetwórstwa produktów pszczelich, co pozwoliłoby na lepsze dostosowanie się do wymagań rynku.
- ▶ **Zarządzanie i marketing w branży miodowej** – rozwijanie umiejętności z zakresu zarządzania i marketingu w celu lepszego zarządzania gospodarstwem pasiecznym oraz promowania produktów pszczelich.
- ▶ **Wiedza i świadomość społeczna** – podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości społecznej na temat pszczelarstwa, w tym aktualnych szans i problemów w tej branży.
- ▶ **Ekologia** – utrzymanie i zwiększanie liczebności pasiek, co ma bezpośredni wpływ na środowisko, poprzez zapylanie roślin i wspieranie bioróżnorodności.

Projekt promował wspieranie tradycji pszczelarskiej, ale również adaptowanie jej do nowoczesnych realiów i wyzwań. Poprzez innowacyjne podejście do pszczelarstwa, przedsięwzięcie miało na celu nie tylko

Przegląd i wymiana ula
fot. Marek Piguła

ulepszenie praktyk hodowlanych i produkcyjnych, ale również przyczynienie się do zrównoważonego rozwoju rolnictwa, leśnictwa i obszarów wiejskich. Innym ważnym aspektem było zwiększenie atrakcyjności pszczelarstwa jako zawodu, co mogłoby przyczynić się do ograniczenia odpływu ludności z terenów wiejskich oraz wzmocnienia pozycji demograficznej tych obszarów. Projekt miał na celu nie tylko bezpośrednie wsparcie dla pszczelarzy, ale również szeroko zakrojone działania edukacyjne i promocyjne, mające na celu zwiększenie świadomości społecznej i rozwoju sektora pszczelarstwa jako ważnego elementu ekosystemu rolniczego i środowiska naturalnego.

Jak przebiegała realizacja projektu „Innowacyjne pszczelarstwo”?

W serii filmów „Jak zostać pszczelarzem”, przedstawione zostały metody zakładania i prowadzenia własnej pasieki od podstaw. W każdym odcinku skupiono się na różnych aspektach pszczelarstwa, poruszając tematy takie jak: etyka pszczelarska, historia pszczół, a także praktyczne porady, dotyczące ich hodowli. Seria stanowi praktyczny przewodnik, który pomaga zainteresowanym osobom zrozumieć, co jest potrzebne do efektywnego prowadzenia pasieki.

Poszczególne odcinki obejmują różne aspekty pszczelarstwa (podstawowe i bardziej zaawansowane). Każdy filmik stopniowo wprowadza widza w świat pszczelarstwa, dostarczając wiedzy teoretycznej oraz przydatnych wskazówek.

Co czeka na odbiorców serii „Jak zostać pszczelarzem”?

- ▶ Odcinek 0. – Przedstawienie serii filmów edukacyjnych
- ▶ Odcinek 1. – Podstawy
- ▶ Odcinek 2. – Akcesoria techniczne pasiek
- ▶ Odcinek 3. – Prace hodowlane w ciągu roku
- ▶ Odcinek 4. – Jak założyć pierwszą pasiekę
- ▶ Odcinek 5. – Zimowla rodzin pszczelich
- ▶ Odcinek 6. – Przegląd i wymiana ula w praktyce
- ▶ Odcinek 7. – Miodobranie, pierwszy pożytek z rzepaku
- ▶ Odcinek 8. – Miodobranie. Przegonka i miodarka kasetowa
- ▶ Odcinek 9. – Wymiana matek pszczelich
- ▶ Odcinek 10. – Mateczniki ratunkowe

Efekty projektu „Innowacyjne pszczelarstwo”

Projekt zaowocował wypuszczeniem serii filmów, które tworzą kompendium wiedzy o pszczelarstwie. Każdy z 10 odcinków skupia się na różnych aspektach hodowli pszczół – od etyki pszczelarskiej po historię pszczół. Odbiorcy mają

CZY WIESZ, ŻE...

Większość materiałów filmowych została nakręcona w pasiece Zachodniopomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach? Pasieka ta składa się z 16 rodzin produkcyjnych i pełni funkcję pasieki rozwojowej.

Pszczółka miodna pojawiła się na Ziemi około 100 milionów lat temu!

Miodobranie – wirowanie miodu z rzepaku
fot. Marek Piguła

szansę poznać pszczelarstwo zarówno od strony teoretycznej, jak i praktycznej. Odcinki są dostępne na stronie internetowej Ośrodka (www.zodr.pl) oraz na kanale YouTube: <https://www.youtube.com/@jakzostacpszczelarzem3463>).

Seria filmów cieszy się dużą popularnością. Subskrybuje ją 5,8 tys. osób i ma aż 340 708 wyświetleń na kanale YouTube. Stanowią one cenne źródło wiedzy dla osób zainteresowanych rozpoczęciem (lub rozwojem) przygody z pszczelarstwem.

Na tym nie koniec! Poznaj zalety miodów

Właściwości miodu rzepakowego – miód ten wspomaga pracę serca i układu krążenia, a także przyczynia się do obniżania poziomu złego cholesterolu, a także gojenia się ran. Dzięki swoim cennym właściwościom wspiera funkcjonowanie wątroby i układu moczowego. Wpływa również na ograniczenie stanów zapalnych żołądka i objawów nudności oraz zgagi.

Zalety miodu faceliowego – miód faceliowy jest znany ze swojego prozdrowotnego działania. Bogaty w magnez i żelazo, wpływa pozytywnie na rozwój narządów wewnętrznych. Posiada także właściwości wspierające układ krążenia, skórę oraz układ pokarmowy. Wykazuje działanie bakteriobójcze i wspomaga pracę wątroby.

Charakterystyka miodu lipowego – miód lipowy, znany z charakterystycznego smaku i silnego aromatu kwiatów lipy, jest ceniony ze względu na swoje walory smakowe i lecznicze. Jego spożywanie szczególnie poleca się przy przeziębieniach, infekcjach dróg oddechowych oraz jako wsparcie dla odporności.

Matki pszczele

Matki pszczele odgrywają kluczową rolę w każdej rodzinie pszczelej. Są odpowiedzialne za przekazywanie potomstwu cech odpowiednich dla warunków panujących w pasiece oraz dla kierunku produkcji miodu. Istotne cechy matki pszczelej to:

- ▶ miodność – zdolność matki do stworzenia rodziny o wysokiej produkcji miodu,
- ▶ właściwy rozwój – zdolność matki do efektywnego rozwoju rodziny pszczelej,
- ▶ nierojliwość – tendencja matki do unikania rojenia się, co jest pożądane w celu utrzymania stabilności rodziny pszczelej,
- ▶ łagodność – wpływ matki na zachowanie pszczół, który jest istotny dla bezpieczeństwa pszczelarzy.

Wiek matki pszczelej ma znaczący wpływ na jej wydajność. Młode matki są bardziej płodne i produkują więcej jajeczek, a co za tym idzie, tworzą silniejsze rodziny. Z wiekiem płodność matki spada (składa ona o 30-50 % mniej jajeczek niż jednoroczna). Prowadzi do zmniejszenia liczby pszczół w rodzinie, a także może zwiększać skłonność rodziny do agresywności. Dlatego zaleca się regularną wymianę matek pszczelich na młodsze.

W pasiekach stacjonarnych, w których panują mniej intensywne warunki, wymiana zalecana jest co dwa lata. Z kolei w pasiekach wędrownych, gdzie produkcja jest bardziej intensywna, zmiana matek odbywa się corocznie, aby zapewnić ciągły rozwój i utrzymanie siły rodziny pszczelej.

Regularna wymiana matek jest kluczowa dla utrzymania zdrowych, silnych i produktywnych rodzin pszczelich, które z kolei wpływają na wydajność i efektywność gospodarki pasiecznej.

Polskie pszczelarstwo bez tajemnic - poznaj ważne pojęcia!

Rok Pasieczny – rok pasieczny to okres związany z hodowlą pszczół, który zazwyczaj obejmuje okres od przygotowania pszczół do zimowania, czyli sierpień-wrzesień w jednym roku kalendarzowym do sierpnia-września roku następnego. To kluczowy czas w cyklu życia pasieki, gdzie pszczelarze przygotowują swoje rodziny pszczele do zimowania i dbają o ich kondycję.

Aksesoria techniczne
fot. Marek Pięguła

Ule wielkopolskie – stanowią jeden z typów uli pszczelich, które charakteryzują się ramką o szerokości 36 cm i wysokości 26 cm (wymiary zewnętrzne bez uwzględnienia beleczki górnej). Najczęściej są to ule stojaki, zbudowane z dwóch lub więcej korpusów 10-ramkowych. Czasami stosuje się także półkorpusy-nadstawki, które są skrócone do połowy wysokości. Wybór odpowiedniego typu ula ma wpływ na organizację pasieki i zarządzanie nią.

Powątka – powątka to górna część ula, która znajduje się pod daszkiem i stanowi jego „sufit”. Nie jest to element obecny we wszystkich ulach, ale ma duże znaczenie, szczególnie w ulach styropianowych. Powątka pełni rolę w wentylacji gniazda pszczół i może być także wykorzystywana do karmienia pszczół przez okrągłe otwory.

Wtapienie węzy – wtapienie węzy to proces, w którym cienki arkusz wosku z zaczątkami komórek pszczelich, zwany węzą, jest zamocowywany w ramkach. Może to być dokonywane za pomocą rozgrzanego radetka lub przepuszczając prąd o niewielkim napięciu przez druty zamocowane w ramkach, co powoduje rozgrzanie ich i umożliwia wtopienie ich w węzę. Węza jest dostępna w pociętych arkuszach dostosowanych do różnych typów uli pszczelich.

Mateczniki – mateczniki to komórki plastra przeznaczone do wychowu młodych matek pszczelich. Mateczniki budowane są zazwyczaj na bokach lub dole plastra. Różnią się od komórek, w których wychowuje się pszczoły robotnicze lub trutnie (samce) pod względem budowy, wielkości i kierunku, w którym są skierowane. Mateczniki są niezwykle istotne w hodowli pszczół, ponieważ od nich zależy jakość i cechy matek pszczelich, które wpływają na zdrowie i wydajność całej pasieki.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ mierzejewska@zodr.pl
- ▶ <https://www.youtube.com/@jakzostacpszczelarzem3463>

PODKARPACKI SPOSÓB NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA I KLIMATU PODCZAS PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI ROLNICZEJ

TYTUŁ OPERACJI	Przykłady rozwiązań technicznych i technologicznych w gospodarstwach rolnych mające wpływ na klimat i środowisko
REALIZATOR	Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale
TERMIN REALIZACJI	Kwiecień – październik 2022
FORMA REALIZACJI	Konferencja, film
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 3: Gromadzenie przykładów operacji realizujących poszczególne priorytety Programu
PRIORYTET PROW	Priorytet 1: Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Mieszkańcy województwa podkarpackiego zainteresowani szeroko rozumianą ochroną środowiska i klimatu podczas prowadzenia produkcji rolniczej
CEL OPERACJI	Zaprezentowanie przykładów rozwiązań technicznych i technologicznych w gospodarstwach rolnych

Działania prowadzone przez Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale miały na celu przedstawienie fascynujących rozwiązań technicznych i technologicznych zastosowanych w rolnictwie na terenie województwa podkarpackiego, które mają pozytywny wpływ na środowisko i klimat. Miały one zainspirować innych, lokalnych rolników do wprowadzenia u siebie analogicznych rozwiązań. Poniżej zostały przedstawione szczegóły oraz efekty projektu.

Z jakimi metodami ekologicznego rolnictwa można spotkać się na Podkarpaciu?

Rolnictwo w województwie podkarpackim cieszy się popularnością ze względu na duże połacie ziemi uprawnej i idące za tym możliwości rolne. W związku z tym stale poszukuje się metod usprawniających prace oraz bezpiecznych dla środowiska. Technologia uprawy bezorkowej, znana jako strip-till, zdobywa coraz większą popularność w Polsce wśród średnich i dużych gospodarstw. Wprowadzona po raz pierwszy w Stanach Zjednoczonych, teraz także w naszym kraju zyskuje na znaczeniu.

Metoda strip-till ma zastosowanie w uprawie wielu różnych roślin, takich jak pszenica, słonecznik, gryka, rzepak, ziemniaki, buraki cukrowe i warzywa. Przed jej wdrożeniem konieczne jest zwalczanie chwastów o głębokich korzeniach oraz dostosowanie gleby pod względem pH i składników pokarmowych.

Najważniejszą cechą strip-till jest jednorazowy proces, który pozwala na jednoczesne wykonywanie wielu zabiegów, co przekłada się na obniżenie kosztów i zużycia paliwa. Gleba jest spulchniana na głębokość 30 cm, a nasiona i nawozy aplikowane są w wąskich pasach zajmujących jedynie 1/3 powierzchni pola. Pozostałe 2/3 pozostają nieuprawione i pokryte resztkami poźniwnymi. Pomaga to zachować naturalną żyzność gleby i chroni ją przed erozją. Strip-till to nowoczesne podejście do rolnictwa, które staje się kluczowym elementem zrównoważonych praktyk uprawy, zmniejszając koszty i wpływ na środowisko.

Na ratunek lokalnym ekosystemom, czyli domki dla owadów pożytecznych

Od lat obserwuje się alarmujący spadek populacji pożytecznych owadów, co ma ogromny wpływ na lokalne ekosystemy. Przydatne owady odgrywają kluczową rolę w zachowaniu równowagi przyrody. Niestety coraz częściej w wyniku stosowania środków ochrony roślin niszczy się ich naturalne środowisko. Istnieje jednak sposób, by pomóc owadom i przywrócić ich populację. Należy sadzić rośliny miododajne, tworzyć łąki kwietne i budować domki dla owadów.

Domy dla owadów to nie tylko schronienie, ale także miejsce do przezimowania i ochrona przed złymi warunkami pogodowymi. Można zbudować je z desek, rurek bambusowych, trzciny, drewna, słomy, mchu i innych materiałów.

Warto podkreślić, że tego typu domki pomagają przyciągnąć do ogrodu pożyteczne owady, takie jak:

- ▶ Murarki ogrodowe – doskonałe zapylacze, które chronią rośliny przed szkodnikami.
- ▶ Złotoookie – drapieżne owady, które polują na szkodniki.
- ▶ Biedronki – sprzymierzeńcy w walce ze szkodnikami roślin.
- ▶ Bzygi prądkowane – pożyteczne muchówki.
- ▶ Trzmiele – duże owady, które pomagają w zapylaniu wielu roślin.

Budując domki, niesie się pomoc pożytecznym owadom, a co za tym idzie – działa zgodnie z ideą ekologicznego rolnictwa, dbającego o środowisko naturalne i klimat.

Skuteczna walka z chwastami w rolnictwie ekologicznym

Chwasty stanowią realne wyzwanie dla plonów roślin uprawnych, konkurując o niezbędne zasoby. Ich szybki wzrost i rozprzestrzenianie się może obniżyć plony. W rolnictwie ekologicznym istnieją jednak skuteczne metody walki z nimi.

Podstawowe zasady walki z chwastami to:

- ▶ **Prawidłowy płodozmian:** Uprawa różnych rodzajów roślin w różnych okresach.
- ▶ **Uprawa międzyplonów:** Należą do nich facelia, gryka, czy gorczyca, które mogą zmniejszyć liczbę chwastów.
- ▶ **Dobór odmian:** Wybór odmian o szybkim wzroście i dobrej zdolności do pobierania składników pokarmowych.
- ▶ **Jakość materiału siewnego:** Zapobieganie wprowadzeniu nasion chwastów wraz z nasionami uprawnymi.
- ▶ **Mulczowanie:** Okrycie powierzchni gleby organiczną materią.
- ▶ **Dbłość o miedze i użytki:** Zapobieganie rozprzestrzenianiu się chwastów w okolicy upraw.

W przypadku wystąpienia chwastów można zastosować różne metody, takie jak zabiegi uprawowe, pielnie, wypalanie, koszenie lub wypasanie. Istnieją także nietypowe metody, w tym prace w nocy w okresie „ciemnego Księżyca”, powodujące zmniejszenie liczby kiełkujących chwastów ze względu na brak światła, a także spopielenie nasion chwastów.

Warto pamiętać, że chwasty pełnią też pozytywną rolę w ekosystemie, chroniąc glebę przed erozją i będąc siedliskiem dla pożytecznych owadów. Niektóre chwasty mają także właściwości lecznicze i mogą być używane w medycynie naturalnej.

Czym na co dzień zajmuje się Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale?

Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego (PODR) w Boguchwale działa w celu wsparcia rolników i rozwoju obszarów wiejskich. Jego działalność obejmuje:

- ▶ Organizację szkoleń, konferencji i innych wydarzeń.
- ▶ Doradztwo w obszarze nowoczesnych technologii rolniczych, ekonomii gospodarstwa, produkcji ekologicznej oraz rozwoju przedsiębiorczości.
- ▶ Wdrażanie i promowanie wyników badań naukowych.
- ▶ Prezentację osiągnięć hodowlanych i produkcji na wystawach i targach.
- ▶ Pomoc w przygotowywaniu dokumentów do ubiegania się o wsparcie finansowe z różnych źródeł, w tym funduszy UE.

Konferencja „Przykłady rozwiązań technicznych i technologicznych w gospodarstwach rolnych mające wpływ na klimat i środowisko naturalne”
fot. Edyta Bosek

Celem PODR jest zwiększenie dochodów rolników, poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych oraz promowanie innowacji i jakości produktów rolnych na rynkach lokalnych.

W duchu ekologii rozwijamy podkarpackie gospodarstwa!

W ramach projektu zorganizowano konferencję pt. „Przykłady rozwiązań technicznych i technologicznych w gospodarstwach rolnych mające wpływ na klimat i środowisko naturalne”, w której uczestniczyło 100 osób zainteresowanych innowacjami w rolnictwie. Podczas prelekcji zaprezentowano prace maszyn

rolniczych, które korzystnie wpływają na ochronę środowiska i efektywność gospodarstw rolnych. Ponadto przedstawiono pięć przykładów gospodarstw, które skutecznie łączą innowacje techniczne z dbałością o środowisko. Konferencja odbyła się 25 czerwca 2022 roku w Boguchwale.

Kolejnym działaniem w trakcie kampanii było stworzenie profesjonalnego filmu pt. „Wpływ inwestycji technicznych w gospodarstwach rolnych na klimat i środowisko naturalne”. W fabule zaprezentowanych jest pięć różnych gospodarstw będących przykładem działań wpływających na ochronę środowiska w ramach działań PROW. Omawiane rozwiązania techniczne i technologiczne (zarówno w filmie, jak i podczas konferencji) to między innymi: produkcja energii z odnawialnych źródeł (fotowoltaika), rozsiewacz nawozów, przyjazne dla środowiska metody nawożenia (wóz asenizacyjny), siew i nawożenie okołonasiennym (agregat do siewu, siewnik). Odbiorcami filmu byli uczestnicy konferencji oraz osoby odwiedzające imprezy rolnicze organizowane przez Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale. Film jest również stale dostępny online na stronie internetowej Ośrodka.

Podkarpacie na ekologicznej fali, czyli efekty prowadzonych działań

Inicjatywa Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Boguchwale była skierowana głównie do mieszkańców województwa podkarpackiego, którzy są zaangażowani w rolnictwo i zainteresowani ochroną środowiska oraz klimatu. Ważne było dotarcie do tych, którzy chcą inwestować w nowoczesne rozwiązania techniczne i technologiczne.

Podczas konferencji odbyły się spotkania z rolnikami z terenu Podkarpacia, którzy wdrożyli innowacje w swoich gospodarstwach dzięki PROW 2014-2020.

Pokazując te projekty, wysłano przekonujący przekaz o pozytywnym wpływie nowoczesnych rozwiązań na środowisko i klimat. Dzięki temu udało się zwiększyć świadomość uczestników w tych kwestiach i rozpowszechnić wiedzę na temat prowadzenia działalności rolniczej przy minimalnym wpływie na lokalne środowisko naturalne i klimat.

Uczestnicy konferencji „Przykłady rozwiązań technicznych i technologicznych w gospodarstwach rolnych mające wpływ na klimat i środowisko naturalne”

fot. Edyta Bosek

W stworzonym filmie również przedstawiono przykłady rolników prowadzących ekologiczną działalność. Film cieszył się dużym zainteresowaniem widzów zarówno w trakcie emisji podczas trwania kampanii, jak i po jej zakończeniu, dzięki możliwości oglądania go na stronie internetowej Ośrodka.

Obie formy prezentacji wiedzy – konferencja i film – zmotywowały uczestników do wdrażania nowych rozwiązań technologicznych w swoich gospodarstwach rolnych, przyczyniając się tym samym do rozwoju obszarów wiejskich. Konferencja, dzięki partnerstwu z Podkarpacką Izbą Rolniczą, umożliwiła też wymianę doświadczeń. Co więcej, uczestnicy mogli zdobyć wiedzę na temat ubiegania się o wsparcie finansowe z PROW.

Podsumowując, konferencja i film pozytywnie wpłynęły na plany rolników obejmujące wprowadzenie ekologicznych rozwiązań, tym samym przyczyniając się do rozwoju obszarów wiejskich. Było to również doskonałe wsparcie w transferze wiedzy i innowacyjnych technologii w rolnictwie oraz promocja zmodernizowanych gospodarstw na Podkarpaciu.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ boguchwala@podrb.pl
- ▶ www.podrb.pl

PRZYSZŁOŚĆ WINOROŚLI: INNOWACJE W UPRAWIE, OCHRONIE I PIELĘGNACJI Z DBANIEM O JAKOŚĆ GLEBY

TYTUŁ OPERACJI	Innowacje w uprawie, ochronie i pielęgnacji winorośli z uwzględnieniem wpływu gleby na parametry jakościowe owoców i wysokość plonu
REALIZATOR	Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Kalsku
TERMIN REALIZACJI	Listopad 2022
FORMA REALIZACJI	Konferencja i pokaz
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 5: Poszukiwanie partnerów KSOW do współpracy w ramach działania „Współpraca”, o którym mowa w art. 3 ust. 1 pkt 13 ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków EFRROW w ramach PROW oraz ułatwianie tej współpracy
PRIORYTET PROW	Priorytet 1: Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Uczestnicy spotkań Zespołu Tematycznego Winiarzy, rolnicy, mieszkańcy obszarów wiejskich, przedsiębiorcy sektora rolno-spożywczego, winiarze, przedstawiciele instytucji naukowych, samorządowych i doradczych
CEL OPERACJI	Zapoznanie uczestników z najnowszymi rozwiązaniami w produkcji, ochronie i pielęgnacji winorośli, podniesienie poziomu wiedzy w zakresie zakładania winnicy, wyznaczenie kierunków rozwoju, promocja

Uczestnicy konferencji winiarskiej
fot. Ewelina Mularczyk-Sienkowska

Rozwój sektora winiarskiego to nie tylko sztuka tworzenia wybornych win, ale także proces ciągłego doskonalenia i dostosowywania się do zmieniających się warunków i wymagań rynku. Dlatego też, w kontekście dzisiejszych wyzwań rolniczych i spożywczych, zgłębienie najnowszymi rozwiązań w produkcji, ochronie i pielęgnacji winorośli ma kluczowe znaczenie. III Konferencja Winiarska pt. „Innowacje w uprawie,

ochronie i pielęgnacji winorośli z uwzględnieniem wpływu gleby na parametry jakościowe owoców i wysokość plonu” to projekt, który nie tylko ma na celu dostarczenie informacji, ale także promowanie innowacyjnych rozwiązań i dobrych praktyk w uprawie winorośli w naszym regionie. Będziemy również analizować i identyfikować potrzeby i wyzwania, które stoją przed producentami winorośli. Zapraszamy do zgłębienia tej fascynującej dziedziny, która łączy w sobie tradycję z nowoczesnością i otwiera nowe perspektywy dla przyszłości rolnictwa i produkcji spożywczej.

Kto wziął udział w projekcie?

Projekt cieszył się dużym zainteresowaniem i aktywnym udziałem różnych grup związanych z uprawą winorośli i produkcji wina. Wśród uczestników pojawiły się między innymi osoby zrzeszone wokół Zespołu Tematycznych Winiarzy – prawdziwi pasjonaci i eksperci w produkcji wina. Znaleźli się tu też rolnicy, mieszkańcy obszarów wiejskich, przedsiębiorcy sektora rolno – spożywczego, właściciele winnic i producenci wina, a także przedstawiciele instytucji naukowych i samorządów.

Te różnorodne grupy uczestników wносиły swoje unikalne perspektywy i kompetencje, co wzbogacało dyskusje i przyczyniało się do skutecznego rozwijania innowacji w dziedzinie uprawy winorośli i produkcji wina.

Wino, Gleba i Pasja: Fascynująca Podróż po Świecie Winiarstwa

W dniach 18-19 listopada 2022 roku Kalsko stało się areną fascynującej III Konferencji Winiarskiej, pod hasłem „Innowacje w uprawie, ochronie i pielęgnacji winorośli z uwzględnieniem roli gleby w jakości owoców i plonu”. Wydarzenie było prawdziwym świętem lubuskiej winiarki, którzy mieli okazję zgłębić tematy istotne dla ich dziedziny. W czasie Konferencji można było usłyszeć prelekcje takich osobistości jak:

- ▶ **Prof. Pavel Pavloušek z Uniwersytetu Mendla w Brnie** – w swoim wykładzie omówił prace pielęgnacyjne w winnicy, zwracając uwagę na błędy, jakie są często popełniane i podkreślając korzyści płynące z właściwie przeprowadzonych działań. Przybliżył znaczenie prac letnich pielęgnacyjnych oraz ich wpływ na jakość i zdrowotność winogron oraz na ostateczną jakość wina. Nie zabrakło również omówienia nawożenia winorośli, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu azotu na aromatyczne tiole odmianowe. Profesor podkreślił również znaczenie zazieleniania międzrzędzi w winnicy, nawożenia organicznego i dokarmiania dolistnego. Ostatnią ciekawostką były informacje na temat odmian winorośli PIWI (Pilzwiderstandsfähig), nowej generacji hybryd odpornych na choroby grzybowe, które mogą być korzystne w naszym regionie.
- ▶ **Dr hab. inż. Andrzej Greinert, profesor Uniwersytetu Zielonogórskiego** – zaprezentował temat związany z rolą gleby w życiu roślin i czynnikami wpływającymi na jej żyzność. Wskazał na różnice w dopływie energii promieniowania słonecznego na różnych szerokościach geograficznych, co ma wpływ na kształtowanie stref klimatycznych. Te strefy klimatyczne z kolei determinują strefy roślinne, co w połączeniu z dostępnością wody i rodzajem skał w podłożu skutkuje powstaniem różnorodnych stref glebowych. Wykład zawierał również informacje o funkcjach, żyzności, urodzajności i zasobności gleby oraz jej naturalnej roli w stwarzaniu warunków życiowych dla roślin, w tym dla winorośli. Dr Greinert poruszył także kwestie związane z korzeniem się winorośli i wyborem odpowiedniego stanowiska glebowego.

Właściciel Winnicy „Łukasz” w Wityniu p. Leszek Pietrasik
fot. Ewelina Mularczyk-Sienkowska

Winnica „Łukasz” w Wityniu
fot. Ewelina Mularczyk-Sienkowska

- ▶ **Prof. dr hab. Tadeusz Baranowski z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu** – przyciągnął uwagę uczestników swoim wykładem o winnicach świata i enoturystyce, czyli turystyce winiarskiej, polegającej na odwiedzaniu miejsc upraw. Podzielił się swoimi wrażeniami z podróży enoturystycznych, które wiodły go od Lesotho przez Chiny, Kanadę, Gruzję, Krym, Mołdawię, Turcję, Armenię i Odessę. Opowiadał o miejscowych zwyczajach, technikach degustacji wina, formach uprawy winorośli i procesach produkcji wina, ilustrując swoje opowieści licznymi zdjęciami.

Podczas konferencji miały miejsce fascynujące wydarzenia, które wzbogaciły naszą wiedzę i pasję związaną z winiarstwem.

Pierwszym z tych wydarzeń był Konkurs Win Amatorskich, w którym 28 winiarzy zaprezentowało swoje produkty, w tym 11 białych, 4 różowe i 13 czerwonych wina. Była to okazja do odkrywania różnorodności smaków i doświadczenia niezwykłych kompozycji winnych.

Kolejnym niezwykłym momentem było obejrzenie filmu dokumentującego rozwój lubuskiego winiarstwa i jego historię od 2005 do 2022 roku. Film ten wzbogacił naszą wiedzę o historii regionu i przyczynił się do zrozumienia, jak ewoluowało winiarstwo na tym obszarze. Cenne wspomnienia prof. Tadeusza Baranowskiego i doc. dr inż. Izabeli Wojewody stanowiły nieocenioną kopalnię informacji.

CZY WIESZ, ŻE...

Za doskonały smak wina oraz za dobrą kondycję krzewów odpowiada odpowiednie nawożenie winorośli z uwzględnieniem upraw w międzyrzędziach? Dobra jakość gleby ma ogromny wpływ na jakość zbieranych owoców i wysokość plonu. To dlatego tak ważna jest znajomość czynników kształtujących żyzność gleby.

Drugiego dnia konferencji mieliśmy okazję odwiedzić Winnicę Łukasz w Wityniu, niedaleko Świebodzina.

Ta wyjątkowa winnica została założona przez rodzinę Pietrasików w 2009 roku i zajmuje obszar 3 hektarów. Leszek Pietrasik, jej właściciel, podzielił się historią powstania i przekazał cenne wskazówki dotyczące pielęgnacji winorośli oraz planów rozwoju gospodarstwa. Były to inspirujące chwile,

w których mogliśmy zrozumieć, jak pasja i zaangażowanie mogą przekształcić małą winnicę w prawdziwy skarb. Dodatkowo, Zuzanna Pietrasik-Snowball, współwłaścicielka winnicy, opowiedziała nam o organizacji enoturystyki, dzieląc się sukcesami w promocji regionu lubuskiego jako miejsca pełnego winiarskich atrakcji. To wydarzenie nie tylko dostarczyło nam wiedzy i inspiracji, ale także stworzyło okazję do dzielenia się pasją i doświadczeniem związanym z winiarstwem.

Efekty projektu

Projekt odniósł znaczące rezultaty, które przyczyniły się do rozwoju i promocji winiarstwa oraz enoturystyki na terenie Lubuskiego. W dwudniowej konferencji uczestniczyło 50 osób. Podejmowane tematy były zgodne z potrzebami lokalnych winiarzy. Uczestnicy poznawali najnowsze technologie, związane z uprawą winorośli i mające wpływ na jakość wina. W ramach projektu powstała też grupa operacyjna: „Lubuskie Wina Regionalne”. W sumie projekt przyczynił się do wzbogacenia wiedzy i doświadczenia uczestników, stworzenia platformy do dalszego rozwoju winiarstwa w regionie oraz promocji Lubuskiego jako atrakcyjnego celu dla miłośników wina i enoturystyki.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ e.mularczyk-sienkowska@lodr.pl
- ▶ <https://www.lodr.pl/aktualnosci/iii-konferencja-winiarska-za-nami-i113>

INNOWACYJNA UPRAWA TRUSKAWKI W SYSTEMIE RYNNOWYM I POD DASZKAMI

TYTUŁ OPERACJI	Innowacyjne technologie uprawy truskawki w systemie rynnowym i pod Daszkami
REALIZATOR	Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach
TERMIN REALIZACJI	Wrzesień 2022
FORMA REALIZACJI	Wyjazd studyjny
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 2: Działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich
PRIORYTET PROW	Priorytet 1: Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Producenci truskawki, rolnicy zainteresowani uprawą truskawki, przedstawiciele jednostek doradczych, szkół rolniczych, instytucji i podmiotów działających na rzecz rozwoju sektora ogrodniczego
CEL OPERACJI	Zwiększenie konkurencyjności i rentowności świętokrzyskiego sektora producentów truskawek

Wykład w auli Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie dla uczestników wyjazdu studyjnego
fot. archiwum ŚODR Modliszewice

Polska jest jednym z największych producentów i eksporterów truskawek w Europie. Dzięki coraz lepszej wiedzy na temat uprawy oraz zastosowaniu nowoczesnych technologii w rolnictwie, uprawa truskawek może być jeszcze wydajniejsza.

Celem projektu było podniesienie konkurencyjności i rentowności sektora producentów truskawek w województwie świętokrzyskim. Miało to zostać osiągnięte poprzez prezentację nowoczesnych metod, technologii i technik produkcji truskawek, w szczególności w systemie rynnowym i pod daszkami. Głównym założeniem było zwiększenie ilości oraz poprawa jakości plonów truskawek, a także umożliwienie lokalnym producentom wdrożenia nowych

rozwiązań technologicznych w ich własnych gospodarstwach.

Część wykładowa, czyli solidna dawka wiedzy

Wyjazd rozpoczęła część wykładowa zorganizowana w auli Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie. Uczestnicy wzięli udział w trzech prelekcjach:

- ▶ **„Warunki uprawy truskawki w systemie bezglebowym pod daszkami – szanse i zagrożenia”** – dr hab. inż. Monika Bieniasz przedstawiła kluczowe czynniki sukcesu w uprawie truskawek, wskazując na znaczenie odpowiedniego stanowiska, zdrowych sadzonek, właściwego nawożenia, ochrony roślin oraz zapylenia. Wyjaśniła różnice między truskawkami dnia długiego a neutralnymi na długość dnia i omówiła korzyści z uprawy truskawek w podłożu kokosowym pod daszkami.
- ▶ **„Wpływ warunków przechowywania na jakość i trwałość truskawek powtarzających owocowanie”** – dr hab. Jan Błaszczak omówił wyniki doświadczeń, które miały na celu zoptymalizowanie przechowywania truskawek. Wykazał, że owoce zbierane później charakteryzują się lepszą jakością i trwałością.

CZY WIESZ, ŻE...

Nowoczesne metody uprawy truskawek w zawieszonych rynnach, w podłożu kokosowym, w wysokich tunelach foliowych to ogromny postęp w rolnictwie? Ten innowacyjny system pozwala na precyzyjne sterowanie warunkami wzrostu roślin, w tym temperaturą, wilgotnością i nastoniecznieniem.

Dzięki niemu można automatycznie dostarczać roślinom niezbędne składniki odżywcze. Cały proces zapewnia wysoką jakość i zdrowotność truskawek oraz efektywność produkcji. Owoce są zbierane, schładzane, sortowane i pakowane zgodnie z wymaganiami odbiorców, co pozwala na oszczędność czasu i środków produkcyjnych.

Przedstawił także efekty przechowywania w kontrolowanej atmosferze, które wpłynęły pozytywnie na wygląd, jędrność i trwałość truskawek.

- „Możliwości ekologicznej ochrony truskawki w uprawach bezglebowych” – dr hab. Jacek Nawrocki przedstawił czynniki wpływające na zdrowotność upraw, objawy chorób i szkodników truskawek oraz metody ich zwalczania. Podkreślił znaczenie monitoringu, odpowiedniego odżywiania roślin i innych praktyk integrowanej ochrony roślin w uprawie truskawki.

Wizyta na plantacji truskawek - innowacje w praktyce

Po wykładach przyszła kolej na obejrzenie, jak wyglądają nowoczesne systemy uprawy truskawek w praktyce. Uczestnicy wyjazdu udali się do miejscowości Czechy k. Krakowa, gdzie mogli zobaczyć ogromne tunele z uprawą truskawki prowadzonej w wiszących rynnach w podłożu kokosowym. Kompleks 97 tuneli foliowych na 8-hektarowej powierzchni zrobił ogromne wrażenie na odwiedzających.

Tunele cechuje automatyczne wietrzenie i sterowanie komputerowe, co pozwala reagować na zmiany atmosferyczne. Uprawa truskawek odbywa się w wiszących rynnach na podłożu kokosowym, a komputer kontroluje mineralne odżywianie roślin. Ochrona roślin opiera się na preparatach biologicznych i chemicznych. Zbiory truskawek rozpoczynają się w maju i trwają do października.

Rezultaty i pozytywna ocena projektu

Efektom projektu było przede wszystkim zwiększenie poziomu wiedzy merytorycznej w dziedzinie produkcji ogrodniczej, ze szczególnym naciskiem na uprawę truskawek. Uczestnicy mieli okazję zapoznać się z nowoczesnymi rozwiązaniami związanymi z uprawą truskawek w systemie rynnowym oraz pod daszkami. Ponadto, projekt umożliwił aktywną wymianę fachowej wiedzy i dobrych praktyk między rolnikami a przedstawicielami uniwersytetu.

Uczestnicy wyjazdu byli bardzo zadowoleni z możliwości zapoznania się z nowoczesnymi systemami uprawy, co przejawiało się w wysokich ocenach programu. W dalszym etapie projektu oczekuje się, że jego rezultatem będzie zastosowanie innowacyjnych rozwiązań przez producentów w ich własnych gospodarstwach, a co za tym idzie, zwiększenie konkurencyjności i rentowności sektora truskawek w woj. świętokrzyskim.

Plantacja truskawek w miejscowości Czechy k. Krakowa
fot. archiwum ŚODR Modliszewice

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- wieslawa.kaczorek@sodr.pl
- <https://www.sodr.pl/main/aktualnosci/O-innowacjach-w-uprawie-truskawki-w-systemie-rynnowym-i-pod-daszka-relacja-z-wyjazdu-studyjnego/idn:2479>

EKOĞALA W SŁUŻBIE EKOLOGICZNEJ ŻYWNOCÍ I PROMOCJI NOWOCZESNYCH TECHNOLOGII

TYTUŁ OPERACJI	EKOĞALA – międzynarodowe targi produktów i żywności wysokiej jakości
REALIZATOR	Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego
TERMIN REALIZACJI	Czerwiec – grudzień 2022
FORMA REALIZACJI	Targi
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 10: Organizacja i udział w targach, wystawach tematycznych, na rzecz prezentacji osiągnięć i promocji polskiej wsi w kraju i za granicą
PRIORYTET PROW	Priorytet 6: Wspieranie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Wystawcy, producenci żywności wysokiej jakości, zarówno z kraju jak i z za granicy
CEL OPERACJI	Promocja produktów i żywności wysokiej jakości

Stanowiska wystawców podczas Ekogali
fot. UM woj. podkarpackiego

Targi zostały zorganizowane w celu promocji wysokiej jakości produktów spożywczych, w tym ekologicznych i tych umieszczonych na liście Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Jednocześnie miały na celu stworzenie możliwości sprzedaży zarówno na detalicznym, jak i hurtowym poziomie.

Targi stanowiły doskonałą okazję do nawiązania relacji handlowych między producentami a dystrybutorami żywności i produktów ekologicznych. Pozwoliły również uczestnikom na zapoznanie się z nowymi trendami i technologiami w branży i wspólną wymianę doświadczeń. Dzięki temu udział w Ekogali ma charakter edukacyjny, marketingowy, aktywizujący i promocyjny.

W ramach organizacji Ekogali odbyły się również różne wydarzenia, takie jak konkursy, panele edukacyjne i konferencje.

CZY WIESZ, ŻE...

Podkarpackie targi w obszarze rolnictwa ekologicznego należą do największych tego typu wydarzeń w Polsce i całej Europie Wschodniej? To wszystko dzięki prężnym działaniom podejmowanym od lat, w celu rozwoju ekologicznego rolnictwa i poszerzania świadomości w tym zakresie!

Celem targów jest również integracja producentów rolnych, przetwórców i dystrybutorów żywności ekologicznej zarówno z Polski, jak i z innych krajów. Ekogala stanowi świetną okazję do prezentacji produktów żywności ekologicznej, tradycyjnych oraz idei związanych z turystyką wiejską i agroturystyką.

Przykładowe produkty wystawców
fot. UM woj. podkarpackiego

Na Ekogali z roku na rok pojawia się coraz więcej wystawców i odwiedzających.

To piękny przykład tego, jak zmieniają się potrzeby konsumentów w zakresie jakościowej i ekologicznej żywności.

To z kolei napędza rozwój sektora produkcji żywności ekologicznej, co można zaobserwować na polskim rynku – coraz częściej pojawiają się nowe gospodarstwa rolnicze specjalizujące się w produkcji ekologicznej, a niektórzy rolnicy decydują się na przekształcenie swoich upraw na ekologiczne.

Czym na co dzień zajmuje się Samorząd Województwa Podkarpackiego?

Samorząd Województwa Podkarpackiego to organ administracji publicznej działający na poziomie wojewódzkim. Na co dzień zajmuje się szerokim zakresem spraw z różnych sektorów, związanych z zarządzaniem województwem podkarpackim. Oto niektóre z obszarów:

- ▶ **Rozwój regionalny:** Samorząd Województwa Podkarpackiego pracuje nad strategią rozwoju regionu, podejmuje działania mające na celu poprawę warunków życia mieszkańców, rozwijanie infrastruktury, promocję regionu i przyciąganie inwestycji.
- ▶ **Edukacja:** Zarządza i nadzoruje systemem edukacyjnym na poziomie województwa, wspierając rozwijanie placówek edukacyjnych, promując edukację, naukę i kulturę.
- ▶ **Zdrowie:** Organizuje i finansuje usługi zdrowotne na terenie województwa, dba o dostępność opieki zdrowotnej oraz promuje zdrowy styl życia.
- ▶ **Kultura i sport:** Wspiera rozwijanie kultury i sportu, organizuje wydarzenia kulturalne i sportowe oraz finansuje projekty związane z tą dziedziną.
- ▶ **Transport i infrastruktura:** Inwestuje w rozwijanie infrastruktury drogowej, kolejowej, lotniczej i innych gałęzi transportu w regionie.
- ▶ **Gospodarka:** Wspiera przedsiębiorczość i rozwijanie lokalnej gospodarki, udzielając wsparcia finansowego, organizując szkolenia i promując inwestycje.
- ▶ **Ochrona środowiska:** Działa na rzecz ochrony środowiska naturalnego, promuje ekologiczne inicjatywy i rozwija strategię zrównoważonego rozwoju.
- ▶ **Bezpieczeństwo:** Zarządza służbami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo publiczne i wspiera działania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom regionu.
- ▶ **Opieka społeczna:** Organizuje i finansuje usługi opieki społecznej oraz działa na rzecz wsparcia osób potrzebujących pomocy.

Samorząd Województwa Podkarpackiego odpowiada za wiele innych kwestii związanych z rozwojem i funkcjonowaniem regionu. Jego działania i kompetencje są szerokie i mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców oraz rozwój gospodarczy i społeczny województwa.

Marszałek województwa podkarpackiego przemawiający na scenie
fot. UM woj. podkarpackiego

Dla każdego coś dobrego, czyli co działo się na Ekogali?

Ekogala została zorganizowana w postaci dwudniowych targów, podczas których polscy i zagraniczni producenci żywności ekologicznej oraz produktów wpisanych na listę prowadzoną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, mieli możliwość prezentacji swoich produktów. Wśród wystawców znalazły się również osoby zajmujące się ziołolecznictwem i jego wpływem na zdrowie człowieka.

Każdy wystawca otrzymał dedykowane stanowisko wystawiennicze. Organizator zadbał również

o działania promocyjne, m.in. w postaci billboardów, plakatów, zaproszeń, witaczy oraz spotów reklamowych. Zapewniono nagrody i noclegi dla laureatów i uczestników XVI Europejskiego Konkursu Kulinarnego. Lasy Państwowe w Krośnie ufundowały choinki dla każdego z odwiedzających.

W ramach Ekogalii zorganizowano jednocześnie V Konferencję Pszczelarzy, Leśników i Ekologów „Zielony Parasol”, w ramach której przeprowadzono dyskusję na temat: „Aпитыrapia w profilaktyce i leczeniu”.

Można było posłuchać również prelekcji, takich jak:

- ▶ „Wpływ produktów pszczelich na wzmocnienie układu odpornościowego” – przygotowanej przez dr n. med. Arkadiusza Kaplińskiego;
- ▶ „Zróżnicowana aktywność miodów w zależności od odmian i pochodzenia geograficznego” autorstwa dr hab. Prof. UR Małgorzaty Dżugan;
- ▶ „Propolis w leczeniu i profilaktyce” – wygłoszonej przez dr Michała Miłkę;
- ▶ „Prozdrowotne działanie pierzgi w oparciu o badania kliniczne” – przygotowanej przez mgr inż. Elżbietę Kędzia;
- ▶ „Czerw trutowy w profilaktyce osteoporozy”, którą wygłosiła mgr inż. Ewelina Sidor.

Podczas Ekogalii nie zabrakło również rozrywki dla najmłodszych – pan Krzysztof Bałon z pasieki ekologicznej „EKO-BAŁON” zorganizował ciekawy wykład dla przedszkolaków i uczniów klas I-III, opowiadając o pracy pszczół.

Podczas targów zorganizowano również XIV Europejski Konkurs Kulinarny dla szkół gastronomicznych.

Ze względu na organizację targów w grudniu, nie mogło zabraknąć świątecznego klimatu. Na Ekogalii znalazła się specjalna wyspa świąteczna, na której odwiedzający mogli obserwować pokazy gotowania potraw wigilijnych, zdobienia pierniczków czy strojenia stołu świątecznego.

Laureaci konkursu kulinarnego
fot. UM woj. podkarpackiego

Ekogala - podsumowanie targów

W zorganizowanych targach udział wzięło ponad 100 wystawców, a liczba odwiedzających wynosiła 12 000 osób. Z późniejszych badań ankietowych wynika, że część wystawców nawiązała wstępne kontrakty handlowe. Wnioski z Ekogali potwierdzają, że zainteresowanie certyfikowanymi produktami ekologicznymi nadal wzrasta, a tego rodzaju inicjatywy stanowią doskonałe miejsce do zaprezentowania swoich ofert.

Zwiększający się popyt na zdrowe produkty ma znaczący wpływ na wzrost przedsiębiorczości w obszarach wiejskich oraz na rozwijanie gospodarki ekologicznej. W trakcie Ekogali mogły zaprezentować się również gospodarstwa agroturystyczne i placówki edukacyjne, co przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności obszarów wiejskich.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ b.adamska@podkarpackie.pl
- ▶ ekogala.eu

W TROSCE O BIORÓŻNORODNOŚĆ

TYTUŁ OPERACJI	Ochrona bioróżnorodności. Ogród przyjazny owadom zapylającym.
REALIZATOR	Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
TERMIN REALIZACJI	Grudzień 2022
FORMA REALIZACJI	Broszura
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 2: Działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich
PRIORYTET PROW	Priorytet 1: Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Pszczelarze, osoby zawodowo i hobbystycznie zajmujące się prowadzeniem pasiek o różnej skali produkcji z terenu województwa opolskiego, osoby zainteresowane tematyką, członkowie kół pszczelarskich, doradcy rolni, inne osoby zainteresowane tematyką
CEL OPERACJI	Szerzenie wiedzy na temat planowania nasadzeń w przydomowych ogrodach oraz terenach niezagospodarowanych rolniczo

W dzisiejszym świecie, charakteryzującym się intensywnym rozwojem, utrzymanie bioróżnorodności staje się niezmiernie istotnym zadaniem. To zjawisko ma ogromne znaczenie dla utrzymania harmonii i równowagi środowiska naturalnego. Niestety zanika ono wskutek działań człowieka, zwłaszcza w kontekście intensyfikacji rolnictwa.

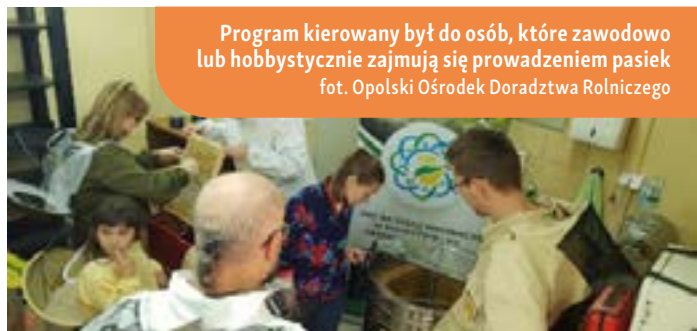
Dlaczego bioróżnorodność jest tak istotna? To kluczowy element ekosystemu, wpływający na stabilność przyrody, zdolność do adaptacji do zmian środowiskowych oraz równowagę biologiczną. Z tego powodu konieczne jest podjęcie działań na rzecz jej ochrony.

W celu informowania mieszkańców terenów wiejskich o problemie powstał projekt „Ochrona bioróżnorodności”. Jego celem było budowanie świadomości mieszkańców na temat bioróżnorodności i jej znaczenia dla środowiska naturalnego. Stanowi to krok w kierunku zrównoważonego podejścia do gospodarki na obszarach wiejskich, które promuje harmonijne współistnienie człowieka z przyrodą.

Jak dbać o bioróżnorodność?

Broszura opracowana w ramach programu „Ochrona bioróżnorodności” to cenny przewodnik dla mieszkańców obszarów wiejskich.

Wewnątrz czytelnicy mogli znaleźć kompendium wiedzy na temat planowania nasadzeń w przydomowych ogrodach oraz terenach rolniczo niezagospodarowanych. Promowanie takich oddolnych inicjatyw to dodatkowy wkład w ochronę różnorodności biologicznej. Dzięki zaangażowaniu społeczności wiejskich, zyskujemy

Program kierowany był do osób, które zawodowo lub hobbystycznie zajmują się prowadzeniem pasiek
fot. Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Edukacja stanowi ważny element w uświadamianiu na temat bioróżnorodności
fot. Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

i hobbystycznie, o różnej skali produkcji, działających na terenie województwa opolskiego. Ponadto, broszura kierowana jest do osób zainteresowanych tematyką pszczelarską, członków kół pszczelarskich, doradców rolnych oraz wszystkich, którzy chcieliby poszerzyć swoją wiedzę na ten temat.

Kolejny krok do harmonii środowiska

Projekt „Bioróżnorodność w Przydomowym Ogrodzie” zakończył się ogromnym sukcesem, zdobywając I miejsce w ogólnopolskim konkursie na najlepsze wydawnictwo wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego, organizowanym przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie. To wyjątkowe osiągnięcie zostało docenione nagrodą finansową Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Broszura, będąc głównym produktem tego przedsięwzięcia, nie tylko wzbogaca wiedzę na temat bioróżnorodności i stanowi cenny materiał edukacyjny dla mieszkańców województwa opolskiego.

Dzięki wyróżnieniu w ogólnopolskim konkursie, broszura staje się nie tylko lokalnym źródłem informacji, ale także narzędziem inspirującym dla innych regionów. To doskonały przykład, jak lokalne inicjatywy mogą przyczynić się do zwiększenia ogólnokrajowej świadomości ekologicznej, wpływając pozytywnie na informowanie społeczeństwa o problemach związanych z ochroną przyrody.

szereg korzyści, takich jak stworzenie naturalnych siedlisk dla różnorodnych gatunków roślin i zwierząt, poprawę warunków życia dla owadów zapylających oraz wzrost populacji korzystnych dla ekosystemu organizmów.

Broszura, oprócz szczegółowych opisów wyszczególnionych roślin miododajnych, oferuje także praktyczne narzędzia, które wspierają entuzjastów ogrodnictwa przydomowego. Kalendarz, umieszczony w publikacji, stwarza możliwość notowania planowanych prac w przydomowym miododajnym ogrodzie. To narzędzie nie tylko ułatwia organizację działań, ale także pomaga w skoordynowaniu prac z cyklami kwitnienia roślin, co z kolei sprzyja optymalnemu wykorzystaniu dostępnych zasobów nektaru przez pszczoły i inne owady zapylające.

Gdzie broszura jest jeszcze dostępna?

Broszura wydana w grudniu 2022 roku trafiła do różnych grup uczestników przedsięwzięć organizowanych przez Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego (OODR). Jest ona dostępna podczas szkoleń, warsztatów, konferencji oraz wyjazdów szkoleniowych związanych z pszczelarstwem. Ponadto broszura jest udostępniana na stoiskach informacyjno-promocyjnych podczas targów. Dla tych, którzy preferują formę elektroniczną, e-broszura jest stale dostępna i możliwa do pobrania na stronie internetowej OODR (www.oodr.pl).

Grupa docelowa tej inicjatywy obejmuje pszczelarzy, zarówno tych zajmujących się pszczelarstwem zawodowo, jak

CZY WIESZ, ŻE...

Temat ochrony bioróżnorodności dotyczy nie tylko terenów wiejskich, ale także przestrzeni miejskich? Taką inicjatywę stanowią m.in. łąki kwietne. Ich celem jest zwiększanie roślinnej różnorodności, co wpływa pozytywnie na ekosystem oraz samych mieszkańców miast.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ ewa.semeniuk@oodr.pl
- ▶ www.oodr.pl

EFEKTYWNE ROLNICTWO MOŻE BYĆ PRZYJAZNE ŚRODOWISKU

TYTUŁ OPERACJI	Rolnictwo przyjazne środowisku na podkarpackich polach
REALIZATOR	Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale
TERMIN REALIZACJI	Maj – październik 2022
FORMA REALIZACJI	Konferencja, warsztaty, pokazy
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 6: Ułatwianie wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich oraz wymiana i rozpowszechnianie rezultatów działań na rzecz tego rozwoju
PRIORYTET PROW	Priorytet 1: Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Rolnicy, pszczelarze, doradcy rolni, studenci uczelni wyższych oraz uczniowie szkół rolniczych, mieszkańcy obszarów wiejskich, osoby zainteresowane problematyką zdrowego i ekonomicznego żywienia, przedstawiciele instytucji naukowo-badawczych, uczelni wyższych
CEL OPERACJI	Poszerzenia wiedzy dotyczącej prowadzenia produkcji roślinnej metodami przyjaznymi dla środowiska

Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Boguchwale wraz z Podkarpacką Izbą Rolniczą za cel obrały sobie zapewnienie rolnikom z całego województwa podkarpackiego możliwości zdobycia informacji i praktycznej wiedzy o prowadzeniu produkcji roślinnej z użyciem rozwiązań bezpiecznych i przyjaznych środowisku naturalnemu.

Realizacja operacji miała również na celu zapoznać uczestników z zagadnieniami z zakresu mechanizacji rolnictwa oraz wiedzą dotyczącą bioróżnorodności. Wśród poruszanych tematów miały pojawić się także te związane ze zmianami klimatycznymi, mającymi coraz większy wpływ na produkcję roślinną rolników. Dla organizatorów ważne było także zwiększenie wiedzy producentów rolnych z dziedziny prowadzenia ekologicznego gospodarstwa rolnego.

Co z tymi chwastami?

Analiza gleby pod kątem zawartości składników pokarmowych i odczynu jest podstawą przy prawidłowym określeniu potrzeb pokarmowych roślin uprawnych. Agrofagi to ogólna nazwa dla chorób, szkodników i chwastów, które mają negatywny wpływ na plony roślin uprawnych. Są to czynniki, które mogą prowadzić do obniżenia wydajności i jakości upraw. Regularne przeprowadzanie kontroli i badań plantacji w celu wykrywania agrofagów oraz oceny ogólnego stanu zdrowia

CZY WIESZ, ŻE...

Dziko rosnące rośliny, zazwyczaj niepożądane w ogrodzie i traktowane jak chwasty, mogą być wykorzystane w kuchni lub przy produkcji domowych kosmetyków? Pokrzywa jadalna, mniszek pospolity, babka lancetowata, szczawik zajęczy, bluszczyk kurdybanek, gwiazdnica pospolita i wiele innych chwastów jest cennym źródłem składników pokarmowych i witamin. Pozwolą urozmaicić dania takie jak zupy (np. pokrzywowa), sosy (np. pesto z babki lancetowatej), pieczenie (np. kurczak z bluszczykiem kurdybankiem), syropy (syrop z mniszka) czy ciasta (ciasto z mniszkiem lekarskim).

roślin przyczynia się do zminimalizowania ryzyka potencjalnych szkód i umożliwia ograniczenie niepotrzebnego stosowania środków chemicznych.

Rolnictwo zrównoważone

Rozsądne wykorzystanie środków ochrony roślin i nawożenia umożliwia producentom roślin zaznajomienie się z zasadami rolnictwa zrównoważonego. Ograniczone stosowanie pestycydów i nawozów wpływa pozytywnie na produkcję zdrowej żywności oraz przyczynia się do ochrony środowiska.

Równowaga pomiędzy gospodarką a ekologią jest celem zrównoważonego rolnictwa. Istotą jest skuteczna produkcja bezpiecznych, wysokiej jakości produktów rolnych, przy jednoczesnym dbaniu o ochronę i poprawę stanu środowiska naturalnego, warunków społeczno-gospodarczych rolników, pracowników oraz lokalnych społeczności. Wartością priorytetową jest również troska o zdrowie i dobrostan zwierząt.

Wśród mniej oczywistych zalet zrównoważonego rolnictwa wymienić można także:

Warsztaty prowadzone w ramach operacji „Rolnictwo przyjazne środowisku na podkarpackich polach”
fot. Anna Bielańska

- ▶ efektywne wykorzystywanie zasobów naturalnych;
- ▶ produkcję zdrowszej żywności;
- ▶ tworzenie wspólnoty poprzez wspieranie lokalnych społeczności;
- ▶ ochronę bioróżnorodności;
- ▶ minimalizację odpadów i strat;
- ▶ zwiększenie odporności na zmiany klimatyczne;
- ▶ ochronę urodzajności gleby.

Zalety te sprawiają, że zrównoważone rolnictwo staje się coraz bardziej pożądanym modelem produkcji żywności, odpowiadając na współczesne wyzwania związane jednakowo z ochroną środowiska, jak i zapewnieniem zdrowej żywności dla społeczeństwa.

Zrównoważone praktyki rolnicze redukują negatywny wpływ produkcji rolniczej na środowisko.

Minimalizują zanieczyszczenie wód, gleby i powietrza, ograniczają erozję gleby oraz promują ochronę bioróżnorodności.

Co ważne zrównoważona produkcja rolna to istotny aspekt wspólnej polityki rolnej krajów Unii Europejskiej, która została obrana, by przeciwdziałać zmianie klimatu, chronić zasoby naturalne i zwiększać różnorodność biologiczną na terenie Unii. Unia Europejska wspiera rolnictwo ekologiczne, przyznając chociażby Nagrodę Ekologiczną UE w 7 kategoriach.

Jak Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Boguchwale wspiera rolnictwo ekologiczne?

Projekt „Rolnictwo przyjazne środowisku na podkarpackich polach” jest tylko jednym z wielu działań Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego. Organizowane są również konferencje, szkolenia, konkursy i imprezy rolnicze mające na celu propagować nowoczesne rolnictwo, innowacyjne rozwiązania czy ideę zrównoważonego rolnictwa.

Ponadto działalność PODR obejmuje:

- ▶ prowadzenie wydawnictwa i działalność informacyjną; doradztwo w zakresie innowacyjnych technologii w produkcji roślinnej, ekonomiki i zarządzania gospodarstwem rolnym, ekologicznych metod produkcji, propagowania rozwoju przetwórstwa;

- ▶ działalność dotyczącą rozwoju przedsiębiorczości rolniczej i marketingu;
- ▶ wdrażanie i promocja wyników badań naukowych w praktyce;
- ▶ prowadzenie działalności promocyjnej – prezentację dorobku branżowego, najlepszych wyników hodowlanych i produkcyjnych, ekspozycję towarów podczas wystaw, targów;
- ▶ sporządzanie opracowań ekonomicznych, finansowych i technologicznych, a także wypełnianie dla klientów wniosków i innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji.

Rozwijamy polskie rolnictwo przyjazne środowisku!

Konferencja, poświęcona racjonalnemu stosowaniu środków ochrony roślin i nawożenia, przyniosła znaczące korzyści głównie dla osób zaangażowanych w produkcję roślinną. Uczestnicy mieli okazję zdobyć wiedzę z zakresu rolnictwa zrównoważonego,

co obejmowało ograniczone wykorzystanie pestycydów i nawozów, zapewniając tym samym produkcję zdrowej żywności i ochronę środowiska.

Warsztaty kulinarne, oparte na wykorzystaniu roślin dziko rosnących i minimalizacji marnowania żywności, składały się z teoretycznej części dotyczącej rozpoznawania dzikich roślin jadalnych oraz praktycznej, w ramach której uczestnicy przygotowywali potrawy z tych roślin. Dodatkowo, prezentowano sposoby efektywnego wykorzystania resztek żywności.

- ▶ Warsztaty rozpoznawania agrofagów w roślinach uprawnych skupiały się na znaczeniu szkodliwych organizmów dla plonowania roślin. Część teoretyczna obejmowała podstawy rozpoznawania agrofagów, natomiast część praktyczna umożliwiawała uczestnikom praktyczne zastosowanie tej wiedzy w polu.
- ▶ Pokazy dotyczące optymalnego nawożenia roślin i stosowania środków ochrony roślin również miały dwie części – teoretyczną i praktyczną. W pierwszej prezentowano pracę sprzętu technicznego w warunkach polowych, a w drugiej analizę danych z tego sprzętu, ze szczególnym uwzględnieniem aplikacji nawozów i środków ochrony roślin.
- ▶ Pokazy różnorodnych rozwiązań w pszczelarstwie pozwoliły uczestnikom na praktyczne zaznajomienie się z udogodnieniami w budowie uli oraz narzędziami używanymi przy pozyskiwaniu miodu, pyłku pszczoł i wosku. Operacja nie tylko dostarczyła wiedzy, ale także zachęciła do efektywnego wdrażania praktyk pszczelarskich.

Rezultaty warsztatów kulinarnych opartych
na wykorzystaniu roślin dziko rosnących
fot. Anna Bielańska

Słuchacze podczas wykładów prowadzonych w ramach projektu „Rolnictwo przyjazne środowisku na podkarpackich polach”

fot. Anna Bielańska

Jakie były rezultaty projektu?

Realizacja projektu „Rolnictwo przyjazne środowisku na podkarpackich polach” przyniosła liczne efekty, zarówno w sferze edukacyjnej, jak i praktycznej, mając istotny wpływ na rolników i producentów rolnych. Operacja obejmowała konferencję i warsztaty praktyczne, podczas których rozszerzono wiedzę na temat rolnictwa przyjaznego środowisku, racjonalnej ochrony i nawożenia upraw rolniczych. Partnerzy, w tym Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa i Podkarpacka Izba Rolnicza, odegrali kluczową rolę w przygotowaniu pola doświadczalnego, promocji i rekrutacji uczestników.

Współpraca ta była istotnym elementem sukcesu

operacji, a jej wyniki przekroczyły pierwotne cele, integrując społeczność rolniczą na Podkarpaciu. Operacja skoncentrowała się nie tylko na edukacji, ale również na zapewnieniu producentom rolnym dostępu do innowacyjnych rozwiązań do ograniczania użycia środków ochrony roślin i nawozów. W efekcie wymieniano wiedzę między uczestnikami, promując integrację i współpracę. Uczestnicy zdobyli informacje o działaniach ograniczających agrofagi, inicjatywach poprawiających dochodowość, a także poznali optymalne rozwiązania w rolnictwie.

Zachęcono słuchaczy do podejmowania inicjatyw związanych z ochroną środowiska naturalnego, zdobywania umiejętności identyfikowania agrofagów i stosowania zdrowej żywności. Operacja przyczyniła się do upowszechnienia wyników badań i osiągnięć naukowych, co z kolei wpłynęło na poprawę dochodowości, konkurencyjności gospodarstw rolnych i produkcję bezpiecznej żywności. W efekcie osiągnięto także transfer wiedzy na obszarach wiejskich, wspierając integrację społeczną i rozwój gospodarczy. Dodatkowym efektem operacji była wymiana doświadczeń między rolnikami z Podkarpacia i nawiązywanie nowych kontaktów.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ boguchwała@podrb.pl
- ▶ www.podrb.pl

WIEJSKA GOŚCINA W ZGODZIE ZE ŚRODOWISKIEM!

TYTUŁ OPERACJI	W zgodzie z naturą – wyjazd studyjny prezentujący nowe koncepcje zaktywizowania mieszkańców wsi prowadzących działalność w ramach gospodarstw opiekuńczych agroturystycznych i edukacyjnych
REALIZATOR	Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale
TERMIN REALIZACJI	Lipiec – październik 2022
FORMA REALIZACJI	Wyjazd studyjny, publikacja
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 11: Aktywizacja mieszkańców wsi na rzecz podejmowania inicjatyw służących włączeniu społecznemu, w szczególności osób starszych, młodzieży, niepełnosprawnych, mniejszości narodowych i innych osób wykluczonych społecznie
PRIORYTET PROW	Priorytet 6: Wspieranie włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach
GRUPA DOCELOWA	Rolnicy, osoby, przedstawiciele instytucji rządowych, samorządowych instytucji rolniczych i około rolniczych
CEL OPERACJI	Szerzenie wiedzy w zakresie działania zagród edukacyjnych

„W zgodzie z naturą” to projekt, który prezentował funkcjonowanie gospodarstw rolnych, pełniących funkcje edukacyjne, opiekuńcze oraz agroturystyczne. W ramach operacji, grupa składająca się z 45 uczestników udała się w rejon Polski północno – zachodniej, gdzie miała okazję dowiedzieć się o działaniu zagród edukacyjnych.

Inicjatywa była realizowana przez Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Boguchwale we współpracy z Podkarpacką Izbą Rolniczą. W trakcie wyjazdu studyjnego, który odbył się w województwach: kujawsko-pomorskim, pomorskim i warmińsko-mazurskim, uczestnicy mieli okazję zdobyć wiedzę na temat wielofunkcyjnych gospodarstw wiejskich.

Najważniejsze działania w ramach projektu - wsparcie zrównoważonego rozwoju gospodarstw wiejskich

Gospodarstwa agroturystyczne, edukacyjne i opiekuńcze stanowią działalność podejmowaną w środowisku wiejskim, która spełnia nie tylko cele społeczne, ale także przyczynia się do rozwoju obszarów wiejskich.

W ramach przedsięwzięcia przygotowano publikację online pod tytułem „W zgodzie z naturą”.

Rola Podkarpackiej Izby Rolniczej polegała na doborze uczestników, promocji operacji oraz udostępnieniu informacji na swojej stronie internetowej.

W trakcie realizacji projektu starano się wybierać lokalizacje oraz gospodarstwa w sposób uwzględniający ich zdolność do świadczenia usług społecznych oraz atrakcyjność z punktu widzenia turystów.

Fundacja Toskania Kociewska prowadzi różne formy działalności pozarolniczej, w tym agroturystykę, gospodarstwo opiekuńcze oraz zagrodę edukacyjną. Jednym z istotnych elementów działalności gospodarstwa jest onoterapia, czyli terapia przy udziale osłów. To miejsce przyjazne tym, którzy są narażeni na wykluczenie społeczne.

W powiecie świeckim, w miejscowości Jania Góra, istnieje wieś tematyczna, która cieszy się dużą popularnością wśród turystów. Ze względu na rolniczy charakter regionu, postanowiono w niej wybudować Wioskę Chlebową, mającą na celu promocję wsi Jania Góra oraz gminy Świekatowo. W dniu 23 maja 2009 roku odbyła się uroczystość pierwszego rozpalenia pieca chlebowego, a do demonstracji młocki użyto starej młockarni, przywracając tradycję żniw sprzed lat. Dodatkową atrakcją dla turystów są drewniane tabliczki z napisem „chleb” w różnych językach świata, które są umieszczone na domach w Janiej Górze.

CZY WIESZ, ŻE...

W gminie Nowe znajduje się Jezioro Czarownic, nad którym (według miejscowych legend) odprawiano rytuały i egzekucje czarownic? To niewielkie jezioro położone jest z dala od miasta. Spacerując alejką Czarownic, można podziwiać rzeźby przypominające wodne nimfy. Nawiązują one do stylu secesyjnego, który jest charakterystyczny dla znanych artystów, takich jak: Alfons Mucha czy Gustav Klimt. Projekt ten został stworzony przez Danutę Jankiewicz z gminy Nowe.

W miejscowości Bochlin, w gospodarstwie Toskania Kociewska, na terenie podwórza znajduje się amerykańska ciężarówka, która oferuje miejsca noclegowe dla pięciu osób. Pojazd ten jest w pełni wyposażony i udostępni gościom łazienkę oraz kuchnię utrzymaną w stylu lat 70-tych.

Gospodarstwo Rąciański Młyn
fot. Magda Żytka

Rezultaty i korzyści projektu dla rozwoju polskiej wsi

Wyjazd studyjny był kluczowym elementem osiągnięcia celu operacji. Było nim pozyskanie cennych doświadczeń, związanych z różnymi formami przedsiębiorczości na obszarach wiejskich: edukacją, agroturystyką i opieką, a także zdobycie wiedzy na temat regulacji prawnych, dotyczących prowadzenia tych usług.

Realizacja projektu miała pozytywny wpływ na wiele obszarów: rozwój mieszkańców, łagodzenie barier między pokoleniami, promocję tradycyjnych wartości i dziedzictwa kulturowego oraz podniesienie

prestżu zawodu rolnika. Promowanie wprowadzania nowych inicjatyw i usług, miało zachęcić młode pokolenie do pozostawania na wsi.

Dzięki projektowi tworzono fundamenty dla dalszej współpracy i wymiany doświadczeń między uczestnikami.

Wykaz pojęć użytych w projekcie

Zagroda edukacyjna – reprezentuje inicjatywę podejmowaną przez społeczność wiejską na obszarach wiejskich. Dopuszcza ona możliwość przyjmowania w zagrodzie zarówno dzieci, jak i młodzieży, uczestniczących w programach szkolnych i pozaszkolnych. Głównym celem była realizacja co najmniej dwóch spośród poniższych celów edukacyjnych:

- ▶ Edukacja związana z uprawą roślin.
- ▶ Edukacja na temat hodowli zwierząt.

Gospodarstwo Toskania Królewska
fot. Klaudia Konieczna

- ▶ Edukacja dotycząca przetwarzania produktów rolnych.
- ▶ Edukacja związana z kwestiami ekologii i świadomości konsumenckiej.
- ▶ Edukacja o dziedzictwie kulturowym wsi, tradycyjnych zawodach, rękodziele oraz twórczości ludowej.

Agroturystyka – to forma turystyki, która polega na prowadzeniu różnorodnych usług na terenach wiejskich. Obejmuje ona zakwaterowanie, dostępność częściowego lub pełnego wyżywienia, oraz aktywności takie jak: wędkarstwo i jazda konna, umożliwiając gościom udział w pracach związanych z gospodarstwem.

Gospodarstwo opiekuńcze – stanowi rodzaj wsparcia w zakresie opieki i integracji społecznej, które jest realizowane w ramach gospodarstwa rolniczego. Usługi oferowane w tego rodzaju gospodarstwach wykorzystują dostępną infrastrukturę i zasoby rolnicze.

Rolnictwo opiekuńcze – jest formą działalności kierowaną do rolników, którzy szukają nowych źródeł dochodu i jednocześnie wykazują gotowość do pomocy osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.

Gospodarstwo Zielona Pestka
fot. Natalia Minkowicz-Albert

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ boguchwala@podrb.pl
- ▶ www.podrb.pl

ZAGRODY EDUKACYJNE, CZYLI JAK POPRZEZ NAUKĘ WSPIERAĆ ROZWÓJ GOSPODARSTW

TYTUŁ OPERACJI	Zagroda edukacyjna – dobry przykład dywersyfikacji działalności rolniczej na terenach wiejskich
REALIZATOR	Łódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Bratoszewicach
TERMIN REALIZACJI	Październik 2022
FORMA REALIZACJI	Wyjazd studyjny
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 2: Działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich
PRIORYTET PROW	Priorytet 1: Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Właściciele zagród edukacyjnych, rolnicy, mieszkańcy obszarów wiejskich, osoby zainteresowane podjęciem działalności edukacyjnej, pracownicy jednostek doradztwa rolniczego
CEL OPERACJI	Rozszerzenie wiedzy dotyczącej zakładania i funkcjonowania zagród edukacyjnych

Projekt „Zagroda edukacyjna” miał wspierać właścicieli gospodarstw agroturystycznych w zakładaniu tzw. zagród edukacyjnych. To przedsięwzięcie, które na bazie zasobów gospodarstwa rolnego prowadzi dodatkową działalność edukacyjną, stanowiącą jego źródło dochodu.

Co to za projekt?

W ramach projektu odbył się wyjazd studyjny do województwa śląskiego. Uczestnicy mieli okazję zapoznać się z funkcjonowaniem zagród edukacyjnych, zrzeszonych wokół „Szlaku Gospodarstw Edukacyjnych Województwa Śląskiego”. Każda z odwiedzanych zagród przeprowadziła warsztaty tematyczne. Uczestnicy mogli zdobyć nową wiedzę oraz wymienić się spostrzeżeniami z właścicielami zagród edukacyjnych. Wśród odwiedzanych miejsc znalazły się:

► Zagroda Edukacyjna Niezapominajka

Tu na uczestników czekały warsztaty z tłoczenia oleju. Właściciel, Pan Mirosław Ślęzak, który jest jednocześnie Prezesem Szlaku Gospodarstw Edukacyjnych Województwa Śląskiego, opowiedział, jak założył szlak edukacyjny i jak powinno podejść się do tego procesu.

► Zagroda Edukacyjna Owczarkowa Zagroda

To gospodarstwo jest przykładem miejsca, w którym można wypocząć w towarzystwie zwierząt: ptaków ozdobnych, bażantów, królików, gęsi, alpaki i wielu innych gatunków. Uczestnicy mogli tu uczestniczyć w warsztatach tworzenia zapachowych zawieszek do szafy z wosku sojowego i suszonych płatków.

► Zagroda Edukacyjna Maciejówka

Uczestnicy mieli okazję wziąć udział w szkoleniu z filcowania. Domeną tego miejsca są warsztaty o tematyce plastyczno-kulinarnej. Można dowiedzieć się między innymi, jak niegdyś wyglądało życie na

Prace wykonane przez uczestników wyjazdu studyjnego w trakcie wizyty w Zagrodzie Edukacyjnej Maciejówka
fot. Justyna Kożuchowska

wsi: jak wyrabiano masło czy ser, jak wypiekano chleb. W zagrodzie zobaczymy także regionalne rękodzieło.

► Zagroda Edukacyjna Stefanówka

Uczestnicy sesji mogli tu wziąć udział w warsztatach florystycznych. Zagroda prowadzi szeroką działalność edukacyjną. W ofercie można znaleźć zajęcia z hodowli kucy walijskich, kultury regionu, szeroki wykaz zajęć kulinarnych, np. wypieku pieczywa, ciasteczek czy pizzy, przetwórstwa mlecznego, przyrządzania przetworów oraz dań kuchni polskiej. W zagrodzie mieszka wiele gatunków zwierząt, między innymi: kozy, owce, krowy, konie, alpaki.

► Gospodarstwo Sadowniczo - Szkółkarskie Wierus

W trakcie warsztatów gospodarz oprowadził uczestników po sadzie. Była także możliwość wyciśnięcia i spróbowania świeżo wyciskanego soku z jabłek.

Główne cele przedsięwzięcia

Celem całej inicjatywy było pokazanie uczestnikom możliwości edukacyjnych, jakie daje prowadzenie gospodarstwa rolnego. W programie warsztatów znalazło się także zapoznanie zainteresowanych z procesem zakładania zagrody edukacyjnej. Prowadzący zwrócili uwagę na szerokie spektrum aspektów edukacyjnych, jakie można wziąć pod uwagę przy planowaniu własnego przedsięwzięcia o takim charakterze.

Warsztat z filcowania – Zagroda Edukacyjna Maciejówka
fot. Justyna Kożuchowska

CZY WIESZ, ŻE...

Zagrody edukacyjne to przedsięwzięcie prowadzone na obszarach wiejskich, które spełnia przynajmniej dwa z wymienionych celów edukacyjnych:

- Edukacja w zakresie produkcji roślinnej,
- Edukacja w zakresie produkcji zwierzęcej,
- Edukacja w zakresie przetwórstwa produktów rolnych,
- Edukacja w zakresie świadomości ekologicznej i konsumenckiej,
- Edukacja w zakresie kultury materialnej wsi, tradycyjnych zawodów, rękodzieła i twórczości ludowej?

W zagrodzie edukacyjnej powinny znajdować się uprawy rolne lub zwierzęta, które można zaprezentować dzieciom i młodzieży w trakcie prowadzonych warsztatów edukacyjnych.

Alpaki w Zagrodzie Edukacyjnej „Owczarkowa Zagroda”
fot. Justyna Kożuchowska

Co zyskali uczestnicy

W programie wzięło udział 30 osób zainteresowanych założeniem własnej zagrody edukacyjnej. Wyjazd posłużył zbudowaniu sieci kontaktów między gospodarzami odwiedzanych zagród, a przyszłymi właścicielami podobnych przedsięwzięć, jak również przedstawicielami doradztwa oraz nauki. Nawiązanie kontaktów ma sprzyjać wymianie wiedzy oraz pomysłów, wspólne dążenie do innowacji w zakresie edukacji na obszarach wiejskich województwa łódzkiego. Po szkoleniach uczestnicy wypełnili ankietę ewaluacyjną. Program został oceniony bardzo wysoko, a biorący w nim udział wyrazili chęć do wzięcia udziału w podobnych inicjatywach. Wypowiadali się także, że wizyty w zagrodach

edukacyjnych dostarczyły im nowej wiedzy i były bardzo ciekawym doświadczeniem.

Informacja o możliwości wyjazdu do zagród edukacyjnych pojawiła się również na stronie ŁODR, dzięki czemu mogła trafić do szerokiego grona odbiorców.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ a.suhecka@lodr-bratoszewice.pl
- ▶ <https://www.lodr-bratoszewice.pl/sir/aktualnosci/relacja-z-wyjazdu-studyjnego-pn-zagroda-edukacyjna-dobry-przyklad-dywerysyfikacji>

Z EKOLOGIĄ ZA PAN BRAT!

TYTUŁ OPERACJI	Z ekologią za Pan brat na terenie województwa opolskiego
REALIZATOR	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
TERMIN REALIZACJI	Maj – sierpień 2022
FORMA REALIZACJI	Warsztaty ekologiczne
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 6: Ułatwianie wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich oraz wymiana i rozpowszechnianie rezultatów działań na rzecz tego rozwoju
PRIORYTET PROW	Priorytet 6: Wspieranie włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Dzieci klas I-III szkoły podstawowej
CEL OPERACJI	Promocja obszarów wiejskich województwa opolskiego poprzez prezentację potencjału turystycznego oraz dziedzictwa kulinarnego i kulturowego Opolszczyzny

Warsztaty ekologiczne
fot. Piotr Kobiela

Projekt był przeznaczony dla dzieci klas I – III szkoły podstawowej. Jego celem było propagowanie wiedzy ekologicznej poprzez jednoczesną promocję obszarów wiejskich województwa opolskiego i pokazanie ich potencjału turystycznego, a także kulturowego dziedzictwa.

W ramach inicjatywy odbyły się dwa cykle szkoleń, w każdym po 10 warsztatów. Warsztaty miały przybliżyć uczestnikom pojęcia związane ekologią, a także pokazać, jak dbać o naturę. Opracowanie i forma warsztatów były dopasowane do najmłodszych odbiorców.

Segregacja i ograniczenie odpadów z plastików

To jeden z tematów poruszanych na warsztatach. Zadaniem uczestników było powstrzymanie potwora Plastikowica przed nadmiernym gromadzeniem odpadów z plastiku. Dzieci musiały wcielić się w role superbohaterów, wykorzystując zdobyte informacje o produkcji plastiku i jego historii, a także zdobytą wiedzę o tym, jak robić zakupy, aby zmniejszyć produkcję odpadów.

Rola roślinności w ekosystemie

Podczas warsztatów dzieci dowiedziały się m. in. czym jest ekosystem. Aby przypomnieć

CZY WIESZ, ŻE...

Ekosystem to układ ekologiczny składający się z różnych gatunków roślin i zwierząt oraz wszelkie procesy, jakie zachodzą między nimi, a także między nimi i środowiskiem nieożywionym? W ekosystemie środowisko wpływa na organizmy w nim żyjące i organizmy te wpływają na środowisko. Ekosystemem będzie zatem: las, łąka, moczary, dżungla, ocean, ale i pole uprawne czy plantacja sosnowa.

CZY WIESZ, ŻE...

Jedna plastikowa butelka rozkłada się około 500 lat?

Plastikowe odpady wyrzucane do mórz i rzek sprawiają, że giną ptaki i ssaki wodne.

18 drzew potrzeba do produkcji tony papieru.

zdoływanie wiedzy, wykorzystano do tego zabawę ze zdjęciami roślin i zwierząt oraz kołem hula-hop, na którym zaczepione były nitki.

Wśród poruszonych zagadnień pojawiły się także: Jak rośliny produkują tlen i wpływają na samopoczucie i funkcjonowanie ludzi? Po co sady rośliny przy drogach i w miastach? Czy rośliny są naturalną zaporą dla zanieczyszczeń? Jak wykorzystać rośliny do badania poziomu wilgotności powietrza w domu?

Każdy z uczestników przygotował także zielony obraz ze zgromadzonych kamieni, roślin, patyków, zieloną instalację przy użyciu plastikowych odpadów czy zielony las w słoiku.

Warsztaty ekologiczne, Las w słoiku
fot. Piotr Kobiela

Warsztaty ekologiczne, Las w słoiku
fot. Piotr Kobiela

Wiedza po warsztatach

Dzieci ukończyły warsztaty bogatsze o wiedzę o ekosystemie, zagadnieniach związanych z roślinami i zwierzętami oraz ich wpływem na funkcjonowanie ludzi. Warsztaty przybliżyły też najmłodszym, jak dbać o naturę, aby służyła nam jak najdłużej.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ ksow@opolskie.pl
- ▶ www.facebook.com/opolskiprow

NIE TYLKO SMACZNIE I ZDROWO, ALE TEŻ PIĘKNIE!

WARSZTATY DEKOROWANIA POTRAW

TYTUŁ OPERACJI	Sztuka carvingu – warsztaty dekorowania potraw
REALIZATOR	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
TERMIN REALIZACJI	Kwiecień – październik 2022
FORMA REALIZACJI	Warsztaty
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 6: Ułatwianie wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich oraz wymiana i rozpowszechnianie rezultatów działań na rzecz tego rozwoju
PRIORYTET PROW	Priorytet 6: Wspieranie włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Przedstawiciele Kół Gospodyń Wiejskich, właściciele gospodarstw agroturystycznych, rolnicy zainteresowani rozpoczęciem działalności agroturystycznej, przedstawiciele Partnera KSOW i dodatkowego Partnera KSOW
CEL OPERACJI	Podniesienie wiedzy i umiejętności uczestników w zakresie dekoracji z warzyw i owoców

Uczestniczki podczas szkolenia z carvingu
fot. UM woj. małopolskiego

Od dawna wiadomo, że jemy nie tylko ustami, ale też oczami. Estetyka pożywienia odgrywa dużą rolę w gastronomii, ale też m.in. w turystyce. Jedną z metod dekorowania potraw jest carving – sztuka rzeźbienia w owocach i warzywach, która była przedmiotem warsztatów zorganizowanych przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Turystyczna Podkova. Zadaniem przeprowadzonej operacji było zwiększenie wiedzy i zdolności uczestników w obszarze tworzenia dekoracji z owoców i warzyw przez zorganizowanie szeregu warsztatów. Działanie to miało także na celu wyrównanie możliwości i wykorzystanie potencjału kobiet we wspieraniu lokalnego rozwoju, jak również zachęcenie uczestników do poszukiwania dodatkowych sposobów na zarobek poza rolnictwem z wykorzystaniem nabytej podczas warsztatów wiedzy i umiejętności.

Dla kogo przeznaczone były warsztaty?

Projekt był skierowany do różnych grup zainteresowanych rozwojem agroturystyki i lokalnych inicjatyw. Uczestnikami byli przedstawiciele Kół Gospodyń Wiejskich, reprezentanci Partnera KSOW, właściciele działających już gospodarstw agroturystycznych, a także rolnicy planujący rozpoczęcie takiej działalności. Łącznie w warsztatach uczestniczyło 75 osób z 7 różnych gmin w województwie małopolskim, znajdujących się w obszarze działania Partnera KSOW, w tym z gmin Dobczyce, Lubień, Pcim, Raciechowice, Siepraw, Tokarnia i Wiśniowa.

Kwiaty z rzodkiewek i delfin z banana, czyli carving w praktyce

Podczas warsztatów uczestniczki odkrywały świat artystycznego dekorowania potraw, zgłębiając techniki i zasady carvingu. Pod przewodnictwem Anny Górlńskiej panie tworzyły niebanalne ozdoby, takie jak kwiaty z rzodkiewek, marchwi, cukinii, kapusty, buraków czy pikantnych papryczek chili. Z ich rąk wychodziły także

CZY WIESZ, ŻE...

Sztuka carvingu wywodzi się z Dalekiego Wschodu? Jej początków można doszukiwać się już w starożytności. Technika ta jest szczególnie rozwinięta w Japonii, gdzie jest znana jako mikimono?

Pierwotnie carving polegał jedynie na ozdabianiu owoców i warzyw, ale w miarę rozwoju tej sztuki zaczęto wycinać w nich różne kształty, używając do tego specjalnych noży. W niektórych krajach obchodzi się nawet święta carvingu, ale najczęściej jest on elementem innych wydarzeń – na przykład Halloween, gdy wycina się dynie.

inne dzieła sztuki kulinarnej – od gruszkowego jeża z winogronami, przez łabędzia z jabłka i misia z pomarańczy, aż po delfina wykrojonego z banana. Te barwne kompozycje owocowo-warzywne nie tylko cieszą oko, ale również mają praktyczne zastosowanie w działalności agroturystycznej. Pozwalają uczestniczkom w efektywny sposób prezentować swoje kulinarne arcydzieła podczas różnych wydarzeń, takich jak dożynki, wystawy czy festyny.

Warsztaty stały się platformą do nauki i praktyki, a także przestrzenią dla wymiany doświadczeń, wiedzy i inspiracji pomiędzy uczestniczkami.

Jakie rezultaty przyniósł projekt?

Efekty przeprowadzonej operacji obejmują następujące osiągnięcia:

- ▶ praktyczne wykorzystanie nowo nabytych umiejętności przez właścicieli gospodarstw agroturystycznych w celu wzbogacenia swojej oferty turystycznej oraz podniesienia jakości usług;
- ▶ zastosowanie zdobytych umiejętności w praktyce przez członków Kół Gospodyń Wiejskich do ozdabiania stołów i potraw na konkursach potraw regionalnych oraz podczas różnych wydarzeń, takich jak targi, dożynki oraz inne eventy promujące region;
- ▶ wzrost kwalifikacji osób związanych z agroturystyką;
- ▶ przekazanie zdobytych umiejętności przez uczestników warsztatów innym osobom.

Dodatkową wartością były kontakty nawiązane między uczestnikami a partnerami projektu, co stworzyło możliwość dalszej współpracy przy przyszłych projektach. Partner KSOW, realizując projekt ponownie, dostrzegł ogromny potencjał w lokalnej społeczności i znaczenie integracji społeczności lokalnej.

Efekty prac uczestniczek szkolenia
fot. UM woj. małopolskiego

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ biuro@turystycznapodkowa.pl
- ▶ <https://turystycznapodkowa.pl/projekt-ksow/sztuka-carvingu-warsztaty-dekorowania-potraw-sprawozdanie/>

ZIOŁA – SKUTECZNE I SKUTECZNIE O ZIOŁACH! KONFERENCJA W PODKARPACKIM OŚRODKU DORADZTWA ROLNICZEGO

TYTUŁ OPERACJI	Skuteczność ziół w stosowaniu w naturalnej kosmetyce i kuchni
REALIZATOR	Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale
TERMIN REALIZACJI	Marzec 2022
FORMA REALIZACJI	Konferencja
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 2: Działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich
PRIORYTET PROW	Priorytet 1: Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Rolnicy, przedstawiciele nauki, instytucje pracujące na rzecz rolnictwa, osoby zainteresowane proponowaną tematyką
CEL OPERACJI	Wspieranie tworzenia sieci kontaktów pomiędzy rolnikami, doradcami, przedstawicielami instytucji naukowych, przedstawicielami instytucji rolniczych

Operacja miała służyć wymianie wiedzy i doświadczeń między rolnikami, doradcami, przedstawicielami instytucji naukowych i rolniczych. Jej głównym celem było wdrażanie innowacji związanych z uprawą i zastosowaniem ziół na terenach wiejskich. Zielarstwo miało wpłynąć na atrakcyjność gospodarstw agroturystycznych. Przekonywano do wykorzystania ziół w gospodarstwie domowym oraz w kosmetyce. Szczególnie namawiano do wykorzystania ziół w kuchni – to one nadają potrawom niepowtarzalnych walorów smakowych.

Zioła jako element marki regionalnej

Uczestnicy projektu dowiedzieli się, że zioła mogą być doskonałym elementem, tworzącym markę regionalną i przyczyniającym się do promocji województwa podkarpackiego. To ważna część lokalnej kultury, która daje możliwość pokazania się zarówno na rynku krajowym, jak i międzynarodowym.

Konferencja o ziołach

W ramach projektu zorganizowano konferencję na 350 osób. Wśród najważniejszych tematów pojawiły się:

- ▶ Zioła w kosmetyce,
- ▶ Wykorzystanie ziół w kuchni,
- ▶ Rola ziół w medycynie estetycznej,
- ▶ Dieta bogata w zioła.

Podkreślano szczególne znaczenie ziół zarówno w perspektywie historycznej, jak i tej przyszłościowej – pokazując, jak zielarstwo może wpłynąć na rozwój i promocję obszarów wiejskich. Konferencja odbywała się hybrydowo. W Podkarpackim

Konferencja: Skuteczność ziół w stosowaniu w naturalnej kosmetyce i kuchni
fot. Małgorzata Wilk

CZY WIESZ, ŻE...

Od lat uprawa ziół staje się coraz bardziej opłacalna? Na Podkarpaciu zbliża się rentownością do uprawy zbóż podstawowych, okopowych czy oleistych.

Ośrodku Doradztwa Rolniczego zorganizowano studio, z którego transmitowano wystąpienia za pomocą kanałów: YouTube i WebEX. Dzięki temu uczestnikami mogły być osoby aż z 21 Powiatowych Zespołów Doradztwa Rolniczego. Wszyscy słuchacze otrzymali także niezbędne materiały szkoleniowe.

Dlaczego zioła?

Świadomość tego, że mamy na wyciągnięcie ręki produkty nie tylko zdrowe, ale i takie, które mogą przyczynić się do wzmocnienia lokalnej marki, może znacznie pomóc w rozwoju gospodarstw rolnych i agroturystycznych. Wymagania konsumentów rosną i przesuwają się w stronę żywności ekologicznej, zdrowej, uprawianej zgodnie z najwyższymi standardami. Zielarstwo jest odpowiedzią na te potrzeby. Ma zastosowanie nie tylko w gastronomii – choć nadaje potrawom niepowtarzalnego smaku i charakteru, nie sposób nie wspomnieć też o walorach zdrowotnych ziół i ich wykorzystaniu w medycynie czy kosmetyce.

Transmisja na żywo konferencji: Skuteczność ziół w stosowaniu w naturalnej kosmetyce i kuchni
fot. Małgorzata Wilk

Konferencja: Skuteczność ziół w stosowaniu w naturalnej kosmetyce i kuchni
fot. Małgorzata Wilk

CZY WIESZ, ŻE...

Fitoterapię (ziołolecznictwo) w jednej z definicji określa się jako dział medycyny i farmakologii, który zajmuje się stosowaniem ziół w profilaktyce i terapii chorób? Leki ziołowe wytwarzane są z naturalnych bądź przetworzonych surowców.

Konferencja służyła wymianie wiedzy, a bezpośrednio miała prowadzić do nawiązania kontaktów współpracy istniejących już gospodarstw ekologicznych i zakładów przetwórczych z tymi, którzy chcieliby się rozwinąć w tym kierunku.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ malgorzata.wilk@podrb.pl
- ▶ www.podrb.pl

ŚWIĘTOKRZYSKA KUŹNIA SMAKÓW – SZLAKIEM TRADYCJI

TYTUŁ OPERACJI	Wsparcie rozwoju szlaku kulinarnego Świętokrzyska Kuźnia Smaków, jako narzędzia budowania marki lokalnych produktów żywnościowych wysokiej jakości
REALIZATOR	Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach
TERMIN REALIZACJI	Czerwiec – grudzień 2022
FORMA REALIZACJI	Szkolenie, konferencja, certyfikacja, weryfikacja podmiotów, aktualizacja strony internetowej
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 2: Działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla doradców i służb wspierających wdrażanie innowacji na obszarach wiejskich
PRIORYTET PROW	Priorytet 1: Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Rolnicy, producenci żywności tradycyjnej, właściciele gospodarstw agroturystycznych, producenci żywności na małą skalę, przedsiębiorcy, członkowie KGW, przedstawiciele jednostek doradztwa rolniczego z województwa świętokrzyskiego, przedstawiciele jednostek i podmiotów działających na rzecz rolnictwa i obszarów wiejskich, zainteresowani tematem
CEL OPERACJI	Nawiązanie współpracy i budowanie sieci kontaktów pomiędzy lokalnymi producentami żywności regionalnej i tradycyjnej z województwa świętokrzyskiego

Projekt miał ułatwić współpracę i budowanie relacji między miejscowymi producentami żywności regionalnej i tradycyjnej z województwa świętokrzyskiego.

W działaniach wykorzystywano lokalną markę oraz wsparcie rozwoju kulinarnego szlaku „Świętokrzyska Kuźnia Smaków” (ŚKS®), który stanowi innowacyjny produkt turystyczny.

CZY WIESZ, ŻE...

Świętokrzyska Kuźnia Smaków to jeden z największych szlaków kulinarnych w Polsce? W projekt zaangażowane są aż 103 obiekty, z czego 15 z nich to restauracje, a 11 – gospodarstwa agroturystyczne. Pozostałe podmioty to producenci produktów tradycyjnych.

Równocześnie miało to pomóc w przekazaniu wiedzy na temat nowatorskich rozwiązań w produkcji, promocji i sprzedaży tego rodzaju produktów spożywczych oraz nawiązaniu kontaktów biznesowych pomiędzy osobami zaangażowanymi.

Co ciekawe, każda z restauracji, znajdujących się na szlaku kulinarnym Świętokrzyskiej Kuźni Smaków, w swojej karcie posiada specjalne menu: „Potrawy Kuchni Regionalnej – Świętokrzyskie Smaki”. Ale to nie wszystko!

W restauracjach i gospodarstwach agroturystycznych, należących do Świętokrzyskiej Kuźni Smaków można znaleźć tzw. Kredens Świętokrzyski, czyli miejsce w postaci – kredensu, półki lub innej formy stoiska, na której znajdują się tradycyjne produkty. Taka forma sprzyja lepszej promocji produktów lokalnych i nawiązywaniu kontaktów biznesowych.

Świętokrzyska Kuźnia Smaków jest znakiem opatentowanym i zastrzeżonym.

Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach - czym zajmuje się na co dzień?

Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach to instytucja, która świadczy różne usługi na rzecz rolnictwa, w tym również doradztwo związane z rozwojem tego sektora.

Świętokrzyski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Modliszewicach:

- ▶ oferuje wsparcie i porady rolnikom w zakresie uprawy roślin, hodowli zwierząt, agrotechniki, zarządzania gospodarstwem rolnym, a także planowania finansowego;
- ▶ organizuje szkolenia i warsztaty dla rolników, na których przekazuje aktualne informacje i najlepsze praktyki związane z rolnictwem i produkcją żywności;
- ▶ działa na rzecz promocji lokalnych produktów rolnych i żywności, zachęcając rolników do produkcji wysokiej jakości i tradycyjnych produktów;
- ▶ wspiera projekty i inicjatywy mające na celu rozwijanie infrastruktury wiejskiej, turystyki wiejskiej i agroturystyki.

Było intensywnie - szkolenie, konferencja i certyfikacja!

W ramach projektu przeprowadzono weryfikację, a następnie certyfikację nowych podmiotów, które dołączyły do Świętokrzyskiej Kuźni Smaków. Certyfikację zdobyło 27 nowych podmiotów.

Oprócz tego, dla wszystkich zainteresowanych zostało zorganizowane szkolenie: „**Rozwój rynku produktów żywnościowych wysokiej jakości w oparciu o funkcjonowanie szlaku kulinarnego Świętokrzyska Kuźnia Smaków**”, a dla podmiotów starających się o certyfikację, udział w szkoleniu był obowiązkowy.

Podczas szkolenia, uczestnicy oprócz nowej wiedzy, mogli również wymienić się swoimi doświadczeniami i nawiązać kontakty biznesowe.

Uczestnicy certyfikacji
fot. ŚODR Modliszewice

Przedostatnim etapem realizacji projektu była **konferencja „Świętokrzyska Kuźnia Smaków – marka lokalna”**, w której wzięło udział 100 osób. Konferencja była okazją do degustacji produktów oferowanych przez nowe podmioty, dołączające do Świętokrzyskiej Kuźni Smaków, a także uroczystym wręczeniem certyfikatów i tablic z logo szlaku kulinarnego. Na konferencji nie zabrakło wykładów oraz przestrzeni na networking, co pozwoliło zainteresowanym poszerzyć wiedzę oraz nawiązać współpracę.

Zakończeniem projektu była aktualizacja strony internetowej Świętokrzyskiej Kuźni Smaków (www.swietokrzyskakuzniasmakow.pl).

Podsumowanie projektu - co udało się osiągnąć?

Jednym z najważniejszych osiągnięć realizacji tego projektu, była aktualizacja bazy podmiotów należących do szlaku kulinarnego Świętokrzyska Kuźnia Smaków. Pozwoliło to poszerzyć ofertę i sprawić, że marka lokalna stała się jeszcze bardziej atrakcyjna, co uzyskało wartość na poziomie krajowym, jako kulinarnej wizytówki regionu.

Samo logo marki „Świętokrzyska Kuźnia Smaków” stało się bardziej rozpoznawalne, a w oczach konsumentów wyroby oznakowane tym symbolem, postrzegane są jako produkty wysokiej jakości i o wyjątkowych walorach smakowych.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ gwia@sodr.pl
- ▶ www.swietokrzyskakuzniasmakow.pl

JAK PROMOWAĆ PRODUKTY I MARKI LOKALNE? „NA ŚLIWKOWYM SZLAKU”

TYTUŁ OPERACJI	Promocja produktu i marki lokalnej na przykładzie Śliwkowego Szlaku – wymiana dobrych praktyk
REALIZATOR	Lokalna Grupa Działania „Podkowa”
TERMIN REALIZACJI	Czerwiec – wrzesień 2022
FORMA REALIZACJI	Wyjazd studyjny
DZIAŁANIE KSOW	Działanie 4: Szkolenia i działania na rzecz tworzenia sieci kontaktów dla Lokalnych Grup Działania (LGD), w tym zapewnianie pomocy technicznej w zakresie współpracy międzyterytorialnej i międzynarodowej
PRIORYTET PROW	Priorytet 6: Wspieranie włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich
GRUPA DOCELOWA	Członkowie LGD, przedstawiciele kół gospodyń wiejskich, lokalnych stowarzyszeń, a także rolnicy, przedsiębiorcy i mieszkańcy zainteresowani tematyką wizyt
CEL OPERACJI	Dobre praktyki w zakresie produktu lokalnego i funkcjonowania marki własnej

Wyjazd studyjny prezentował skuteczne działania, dotyczących produktów lokalnych i budowania własnej marki w ramach Stowarzyszenia „Na śliwkowym szlaku”. Inicjatywa zaangażowała 31 przedstawicieli obszaru Lokalnych Grup Działania (LGD) „Podkowa” i Stowarzyszenia „LGD-Przymierze Jeziorsko”.

Proces liofilizacji składa się z trzech etapów: zamrażania, sublimacji i desorpcji. Urządzenie, Proces liofilizacji składa się z trzech etapów: zamrażania, sublimacji i desorpcji. Urządzenie, wykorzystywane do tego sposobu konserwacji żywności nazywa się liofilizatorem. Liofilizowana żywność regionalna może być doskonałym pomysłem na lokalny biznes.

CZY WIESZ, ŻE...

Liofilizacja jest skutecznym sposobem konserwacji cenionym za swoją delikatność? W tym procesie woda jest usuwana z zamrożonego produktu poprzez sublimację lodu, co oznacza, że lód przechodzi bezpośrednio w parę wodną, pomijając fazę ciekłą. Cały proces odbywa się w niskiej temperaturze i przy obniżonym ciśnieniu, co sprawia, że jest to najbardziej oszczędna metoda konserwacji.

Liofilizowane owoce firmy Carpatina
fot. Paulina Stańczyk

Lokalne produkty

Lokalne produkty mają tę przewagę nad importowanymi, że nie są transportowane na dalekie odległości. Dzięki czemu zachowują świeżość i są zbierane w momencie dojrzałości. Dzięki temu można cieszyć się pełnią

Uczestnicy wyjazdu studyjnego w Zagrodzie w Pacanach
fot. Paulina Stańczyk

smaku i wartości odżywczych. Dodatkowo, wspierając lokalnych dostawców, budujemy zapotrzebowanie na konkretne towary i wspieramy rynek w regionie.

Polskie produkty regionalne i tradycyjne mogą być chronione przez Unię Europejską. By uzyskać taką ochronę, należy złożyć wniosek o rejestrację. Oznaczenia geograficzne w ramach UE ustanawiają prawa własności intelektualnej dla określonych produktów, których właściwości są nierozdzielnie związane z regionem, w którym są produkowane.

Praktyczna wiedza lokalnych producentów może być ogromnym wsparciem dla osób rozpoczynających własną produkcję w regionie. Warto więc korzystać z projektów, takich jak „Promocja produktu

i marki lokalnej na przykładzie Śliwkowego Szlaku – wymiana dobrych praktyk”, które umożliwiają wymianę doświadczeń, metod, sposobów promocji i wniosków z bardziej doświadczonymi rolnikami czy przedsiębiorcami.

Pomocne kontakty

Tworzenie sieci kontaktów wśród lokalnych grup przedsiębiorców to typowy networking, czyli budowanie korzystnych znajomości, w których obie strony czerpią korzyści i realizują swoje cele. Networking opiera się na zaufaniu i dzieleniu się umiejętnościami. Przykładami działań tego typu mogą być: spotkania i eventy branżowe, konferencje, wyjazdy studyjne, targi czy wystawy produktów. Szczególnie cennie podczas takich konferencji są rozmowy, wymiany poglądów, poszerzanie kontaktów.

Jako miejsce wymiany wiedzy warto wybierać wyjazdy studyjne, gdyż poza programem edukacyjnym i spotkaniami z innymi przedsiębiorcami, często są wzbogacone o program turystyczny i rozrywkowy. Atrakcje mają sprzyjać integracji środowiska branżowego i budowaniu sieci zaufanych kontaktów.

Jak wygląda wyjazd studyjny? Projekt „Na Śliwkowym Szlaku”

Liczna grupa mieszkańców obszaru Lokalnej Grupy Działania „Podkowa i Lokalnej Grupy Działania „Przymierze Jeziorsko” uczestniczyła w fascynującym wyjeździe studyjnym na terenie lokalnej grupy działania „Na Śliwkowym Szlaku”. Przyjemność zwiedzania gościnnej Małopolski

Wieża widokowa w Szpilówce
fot. Paulina Stańczyk

była możliwa dzięki owocnemu partnerstwu oraz dofinansowaniu z funduszy Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej Krajowej Sieć Obszarów Wiejskich.

Inicjatywa pokazywała skuteczne praktyki z zakresu promocji produktu lokalnego, kultury regionalnej, turystyki, tworzenia marki własnej oraz przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, opierając się na wykorzystaniu lokalnych zasobów.

Winnica Nowizny
fot. Paulina Stańczyk

Podczas pierwszego dnia wyjazdu uczestnicy mieli okazję zwiedzić Dwór w Korzennej, gdzie spotkali się z przedstawicielem Centrum Kultury w Korzennej.

Odwiedzili Inkubator Kuchenny w Korzennej, gdzie uczestniczyli w jego uruchomieniu i degustowali lokalne produkty.

Spotkali się ze Stowarzyszeniem „Mogilskie Cisy”, mogąc spróbować wypieku korzeńskich pierników.

Zwiedzili najwyższą w Małopolsce wieżę widokową, będącą rezultatem projektu inwestycyjnego finansowanego ze środków unijnych.

Brali udział też w kolacji regionalnej, podczas której przedstawiono markę własną Śliwkowego Szlaku.

W drugim dniu wyjazdu odbyło się spotkanie z przedstawicielem Stowarzyszenia Wczoraj Dziś i Jutro, gdzie zaprezentowano „Inspiracje Śliwkowego Szlaku”. Odbyła się też prelekcja na temat produktów lokalnych i zasad ubiegania się o certyfikację marki Śliwkowy Szlak®, na przykładzie produktu turystycznego Rejs Gródek – Rożnów. Uczestnicy mieli okazję spotkać się z właścicielem Osady Młyńskiej w Roztoce – Brzezinach i zobaczyć osadę młyńską oraz pole z ekologiczną uprawą orkiszu. Miało miejsce również spotkanie z przedstawicielami Stowarzyszenia Wiedza i Rozwój oraz Stowarzyszenia Przyjaciół Ziemi Czchowskiej, poświęcone militarno-historycznemu szlakowi edukacyjnemu.

Uczestnicy udali się z wizytą do Jaśkowego Sadu. Spotkali się z właścicielami Winnicy Nowizny.

Z kolei wizyta w Zagrodzie na Pacanach zaowocowała prezentacją kompleksowej marki własnej PACANOWE POLE® oraz warsztatami produktu lokalnego pod hasłem „Fioletowy zawrót głowy, czyli śliwkowe rękodzieło i nie tylko”.

Trzeci dzień był okazją do zjedzenia śniadania przygotowanego z lokalnych produktów. Uczestnicy odwiedzili przetwórnictwo owoców i warzyw, udali się z wizytą do palarni kawy, mogąc spróbować lokalnej kawy. Wyjazd był też okazją do poznania gospodarstwa sadowniczego, specjalizującego się w produkcji suszonej śliwki.

Efekty wyjazdu studyjnego Lokalnej Grupa Działania „Podkowa”

Uczestnicy wyjazdu w pełni zaangażowali się, aktywnie uczestnicząc w spotkaniach i owocnych dyskusjach z przedstawicielami Stowarzyszenia „Na Śliwkowym Szlaku”. Zadawali liczne pytania, budując owocne relacje, nawiązywali współpracę oraz dzielili się swoimi cennymi doświadczeniami i kontaktami.

Partnerzy projektu doskonale współpracowali na różnych etapach, angażując się w opracowywanie wniosku o wybór operacji, prowadzenie rekrutacji uczestników wyjazdu, a także aktywnie promowali i informowali

o operacji na swoich stronach internetowych oraz za pośrednictwem różnorodnych środków komunikacji, w tym popularnej platformy społecznościowej Facebook.

Cel, jakim było podniesienie poziomu wiedzy nt. produktu lokalnego, funkcjonowania marki własnej oraz wykorzystania potencjału obszarów wiejskich został osiągnięty. Wartością dodaną projektu było powstanie obiecujących idei, chęci prowadzenia wspólnych projektów przez lokalne grupy działania biorące udział w projekcie.

W ankietach podsumowujących aż 97% uczestników uznało, iż wizyta studyjna spełniła ich oczekiwania w stopniu bardzo wysokim, a 3% badanych – w stopniu wysokim. Przydatność zdobytych informacji pod względem podnoszenia umiejętności i wiedzy podczas wizyty 97% również oceniło bardzo wysoko, a 3% badanych wysoko. Identyczne były także oceny przygotowania merytorycznego wyjazdu.

Organizatorzy pytali uczestników także o zainteresowanie ewentualnymi przyszłymi projektami tego typu. Najczęściej wymienianą tematyką przyszłych szkoleń i warsztatów było rękodzieło oraz suszenie owoców. Duże zainteresowanie wzbudziła także zdrowa żywność, uprawa winogron i produkcja wina.

CHCESZ DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ?

Zapraszamy do kontaktu:

- ▶ lgdpodkowa@gmail.com
- ▶ www.podkowa.zdwola.com.pl

Wykaz skrótów w dokumencie

KGW – Koło Gospodyń Wiejskich

Pt. – pod tytułem

EDUCO – Niepubliczna Placówka Oświatowa EDUCO

PODR – Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego

KSOW – Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich

UE – Unia Europejska

dr hab. – Doktor habilitowany

mgr inż. – magister inżynier

PROW/PROW 2014-2020 – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

MROT – Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna

PZERiI – Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów

DODR – Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

KPODR – Kujawsko – Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

IBA – Important Bird Area

RHD – Rolniczy Handel Detaliczny

KOWR – Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa

RTK – Real-Time Kinematic

TVP – Telewizja Polska S.A.

mln – milion

dr n. med. – doktor nauk medycznych

dr – doktor

cm – centymetr

UR – Uniwersytet Rzeszowski

mgr inż. – magister inżynier

OODR – Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

PIR – Podkarpacka Izba Rolnicza

LGD – Lokalna Grupa Działania

KDK – Kamieński Dom Kultury

PIWI – Pilzwehrstandsfähig

www.ksowplus.pl